

**POLSKIE TOWARZYSTWO
ANTROPOLOGICZNE**

BIULETYN PTA NR 24

Grudzień 2021

POLSKIE TOWADZYSTWO ANTROPOLOGICZNE

ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań

tel. 61 8295713 fax. 61 8295730

<http://www.ptantropologiczne.pl>

e-mail: pta@amu.edu.pl

Adres do korespondencji:

prof. dr hab. Jacek Tomczyk

ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa

Z okazji nadchodzących świąt Bożego Narodzenia składamy wszystkim Członkom i Sympatykom Polskiego Towarzystwa Antropologicznego najlepsze życzenia. Oby blask światła płynący z Betlejem wlał na wasze serca radość, nadzieję i pokój. Niech Nowy Rok 2022 dostarczy nam wielu sukcesów i spełnienia marzeń.

Zarząd PTA

POLSKIE TOWARZYSTWO ANTROPOLOGICZNE

ZARZĄD GŁÓWNY

Przewodniczący

prof. dr hab. Jacek Tomczyk

Zastępca przewodniczącego

dr hab. Marta Krenz-Niedbała, prof. ucz.

Sekretarz

dr Beata Cienkosz-Stepańczak

Skarbnik

dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek

Członkowie Zarządu

dr hab. Zbigniew Czapla, prof. ucz.

dr hab. Łukasz Kryst, prof. ucz.

dr hab. Barbara Kwiatkowska, prof. ucz.

dr Aleksandra Pudło

dr Jacek Szczurowski

dr hab. Anita Szwed, prof. ucz.

dr hab. Małgorzata Waszak, prof. ucz.

KOMISJA REWIZYJNA

Przewodnicząca

dr hab. n med. Iwona Teul

Zastępca przewodniczącego

dr Agnieszka Tomaszewska

Członkowie

dr Justyna Andrzejewska

dr Joanna Rogóż

dr Aleksandra Stachoń

SĄD KOLEŻEŃSKI

Przewodniczący

Członkowie

dr Maciej Mularczyk,

dr hab. Ewa Rębacz-Marón,

dr Wioletta Nowaczewska,

dr hab. Agnieszka Suder, prof. ucz.

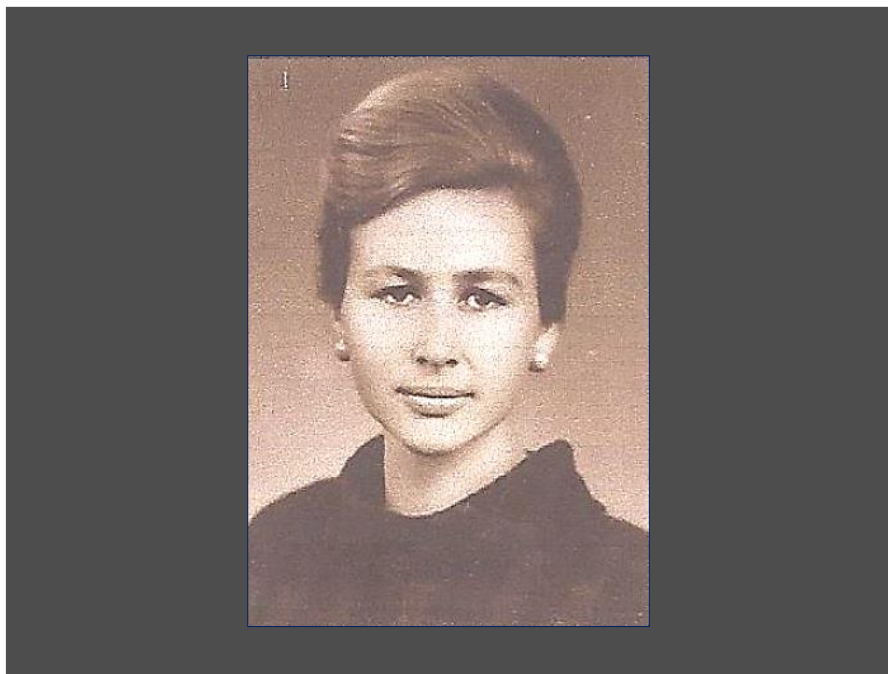
dr Jerzy Saczuk

RZECZNIK PTA

dr Aleksandra Pudło

ODESZŁA OD NAS...

Prof. dr hab. Maria Chrzanowska (1938-2021)

W dniu 9 czerwca 2021 roku zmarła prof. dr hab. Maria Chrzanowska, wieloletni pracownik Zakładu Antropologii Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, w którym przepracowała 48 lat i członek Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. Pani prof. Maria Chrzanowska ukończyła studia wyższe na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W roku 1963 uzyskała stopień magistra biologii ze specjalnością w zakresie antropologii. W roku 1966 rozpoczęła pracę w ówczesnej Katedrze Antropologii naszej Uczelni jako asystent, a po uzyskaniu stopnia doktora na stanowisku adiunkta.

Doktorat w zakresie nauk przyrodniczych uzyskała w roku 1975 w Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie rozprawy pt. „Postawa ciała oraz jej związek z typem budowy ciała i poziomem rozwoju biologicznego dzieci i młodzieży”.

Kolejny stopień naukowy doktora habilitowanego nauk o kulturze fizycznej w zakresie antropologii uzyskała w roku 1993 na podstawie całokształtu dorobku naukowego i pracy habilitacyjnej pt. „Biologiczne i społeczno-ekonomiczne determinanty rozwoju podskórnej tkanki tłuszczowej dzieci i młodzieży” zatwierdzonego decyzją Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych w kwietniu 1994 roku. Tytuł profesora w zakresie nauk o kulturze fizycznej uzyskała w 2009 roku.

Pracowała także w Instytucie Kultury Fizycznej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu (2004-2021) na stanowisku profesora oraz kierownika Zakładu Nauk Biomedycznych.

Była członkiem z wyboru:

- Komitetu Antropologii Polskiej Akademii Nauk KA PAN w okresie 1998-2015
 - Rady Naukowej Zakładu Antropologii Polskiej Akademii Nauk w okresie 1996-2018
 - Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego w okresie 1999-2011
- oraz członkiem:

- Polskiego Towarzystwa Antropologicznego,
- Europejskiego Towarzystwa Antropologicznego (EAA),
- European Association for the Study of Obesity 1999-2005,
- Polskiego Towarzystwa Otyłości i Przemiany Materii od 2005,
- Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej

Pełniła funkcje:

- opiekun SKN przy Zakładzie Antropologii i Anatomii
- zastępca dyrektora Instytutu Nauk Biomedycznych w AWF Kraków (1978 – 1984)
- członek Senatu Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie (1993 – 2005),
- prodziekan ds. Studiów Zaocznych (1996-1999) na Wydziale Wychowania Fizycznego,
- kierownik Zakładu Antropologii (1999 – 2008),
- kierownik Studiów Doktoranckich na Wydziale Wychowania Fizycznego (1999 – 2006)
- recenzent Sekcji PO4C Biologia - Komitetu Badań Naukowych w konkursach XXII, XXIII, XXIV, XXV w latach 2001-2003.

Pod Jej kierunkiem 9 doktorantów uzyskało stopień naukowy doktora. Opublikowała 157 prac naukowych obejmujących książki, monografie, rozprawy naukowe, artykuły, komunikaty i skrypty. Wykaz wszystkich publikacji zamieszczony jest na stronie Biblioteki Głównej AWF Kraków /publikacje pracowników do 2008 i od 2009 r./

Zainteresowania naukowe Pani Profesor dotyczyły: antropologii ontogenetycznej (auksologii), antropologii społecznej, antropologii sportowej. W różnorodnym dorobku naukowym wyróżnić można 4 obszary badawcze:

- zagadnienia pionowej postawy ciała człowieka, jej deformacje i uwarunkowania przez czynniki biologiczne i społeczno-ekonomiczne,

- biologiczne konsekwencje procesów urbanizacji i uprzemysłowienia dla przebiegu rozwoju osobniczego,
- rozwój biologiczny dzieci i młodzieży o różnym poziomie sprawności fizycznej
- zaburzenia homeostazy energetycznej ustroju w różnych fazach rozwoju osobniczego człowieka, w tym - zmiany rozwojowe otluszczenia i dystrybucji tłuszczu w ustroju, epidemiologia nadwagi i otyłości oraz niedoborów masy i otluszczenia ciała w populacji dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z różnych środowisk w Polsce, uwarunkowania poziomu otluszczenia i dystrybucji tłuszczu w organizmie przez czynniki środowiskowe (status społeczny i styl życia)

Uczestniczyła czynnie w wielu konferencjach, kongresach, sympozjach i zebraniach naukowych, m. in.:

- Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
- Europejskiego Towarzystwa Antropologicznego
- oddziału krakowskiego PTA

Była Autorem lub współautorem takich prac jak:

- Wyniki badań kontrolno-diagnostycznych oraz propozycje modelu rekreacji i rehabilitacji ruchowej pracowników Huty Aluminium w Skawinie
- Dziecko krakowskie : poziom rozwoju biologicznego dzieci i młodzieży miasta Krakowa(1988)
- Normy rozwoju somatycznego dzieci i młodzieży z Nowej Huty
- Poziom rozwoju biologicznego dzieci i młodzieży z wadami postawy ciała
- Niektóre odrębności rozwojowe dzieci otyłych i nadmiernie szczupłych
- Niektóre epidemiologiczne i społeczno-kulturowe aspekty nadwagi i otyłości na przykładzie populacji dorosłych z regionu Polski Południowo-Wschodniej
- Rozwój somatyczny, fizjologiczny i psychiczny dzieci i młodzieży o różnym poziomie sprawności fizycznej w świetle badań długofalowych
- Wpływ otyłości ciała w dzieciństwie na występowanie otyłości we wczesnym wieku dorosłym (12-letnie badania longitudinalne)
- Dziecko Krakowskie 2000. Poziom rozwoju biologicznego dzieci i młodzieży miasta Krakowa. Sprawność fizyczna i postawa ciała i młodzieży miasta Krakowa
- Cechy somatyczne i sprawność motoryczna mężczyzn z populacji krakowskiej
- Nadwaga i otyłość dzieci i młodzieży Krakowa na tle standardów międzynarodowych
- Przewodnik do ćwiczeń z antropologii
- Changes in BMI and the prevalence of overweight and obesity in children and adolescents
- Ekspansja nadwagi w populacji dzieci i młodzieży Krakowa w okresie 1971 – 2000 w świetle wskaźnika EOW (Extent Overweight)
- Socioeconomic determinants of menarche in rural Polish girls using the decision trees method
- Overweight and obesity in rural girls from Poland: changes between 1987 and 2001
- Wzrastanie i dojrzewanie dzieci i młodzieży Krakowa na przełomie XX i XXI wieku

Otrzymała szereg nagród, m.in.

- 1985 - nagroda Przew. GKKF i Sportu nagr. indywid. II stopnia za prace „ Wyniki badań kontrolno-diagnostycznych oraz propozycje modelu rekreacji i rehabilitacji ruchowej pracowników Huty Aluminium w Skawinie” – praca zespołowa
- 1988 nagroda zespołowa Przewodniczącego Komitetu do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej
- W 1993 r. – nagroda rektorska (3 200 000 zł)
- W 2003 r. – nagroda zespołowa Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

Do najważniejszych wyróżnień i odznaczeń jakie otrzymała Pani prof. Maria Chrzanowska należą: Medal Komisji Edukacji Narodowej – 1978; Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski – 2003; Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski 2008.

Pani Prof. Maria Chrzanowska była niezwykle serdeczną osobą. Aktywnie uczestniczyła w życiu Zakładu Antropologii, inspirowała i brała udział w wielu akcjach badawczych organizowanych przez Zakład, dała się poznać jako sumienny, uczynny i pogodny pracownik oraz serdeczna Koleżanka i Przyjaciółka. Pozostawiła córkę Martę z Mężem i dwójkę ukochanych wnuków

Ryszard Żarów

KOMUNIKATY ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTA

W roku 2021 odbyło się jedno posiedzenia Zarządu Głównego PTA w dniu 16.06.2021 w trybie wideokonferencji. Plan zebrania obejmował omówienie szeregu spraw formalnych i najnowszych inicjatyw Polskiego Towarzystwa Antropologicznego:

1. Przedstawienie propozycji zmian strukturalnych Redakcji Anthropological Review
2. Dyskusja nad składem osobowym Redakcji.
 - Kandydaci Redaktorzy: prof. dr hab. Sławomir Kozieł, prof. dr hab. Maciej Henneberg, prof ucz. dr hab. Wsław Lorkiewicz.
 - Kandydaci Asystenci Redaktorów: dr Magdalena Durda-Masny, dr Agnieszka Tomaszewska, dr Barbara Mnich
3. Informacje o negocjacjach dalszego wydawania czasopisma wraz z Uniwersytetem Łódzkim (umowa i kosztorys).
4. Informacja na temat biblioteki PTA (Zbigniew Czapla).
5. Informacja na temat organizacji „Funeraliów” (Marta Krenz-Niedbała).
6. Organizacja konferencji studenckiej OSKA (Anita Szwed).
7. Informacje na temat biblioteki PTA (Jacek Tomczyk) – koordynacja pracy Zbigniew Czapla.
8. Sprawy związane z funkcjonowaniem facebooka (Aleksandra Pudło).
9. Wolne głosy.

Jednomyślnie przegłosowano cztery uchwały:

1/2021 zatwierdzenie sprawozdania finansowego za rok 2020 przygotowanego przez Skarbnika PTA dr Aleksandrę Lisowską-Gaczorek

2/2021 zatwierdzenie nowej struktury Redakcji Anthropological Review.

3/2021 zgodę na zamknięcie współpracy z dotychczasowym wydawcy czasopisma Sciendo

4/2021 zgodę na podpisanie umowy z Uniwersytetem Łódzkim nad współ-wydawaniem czasopisma Anthropological Review

Zmiany związane z czasopismem *Anthropological Review*

Sukcesem roku 2021 było przyznanie przez Ministerstwo Nauki i Edukacji *Anthropological Review* **70pkt**. Ufamy, że wysoka punktacja będzie zachętą do przysyłania nowych, ciekawych i inspirujących artykułów.

Zarząd Polskiego Towarzystwa Antropologicznego zdecydował, że od nowego roku 2022 wydawcą naszego czasopisma (*Anthropological Review*) będzie Uniwersytet Łódzki. Na zmianę wydawcy wpłynęły w dużej mierze kwestie finansowe. Nasze Towarzystwo samo utrzymuje czasopismo z wpłat członkowskich, które jak wiemy po pierwsze nie są wysokie (100zł/50zł), a po drugie wpływają bardzo nieregularnie. Nowa umowa i pakiet wydawniczy z nią związany są bardzo korzystane dla naszego Towarzystwa.

Zatem od stycznia 2022 roku nowym adresem strony czasopisma będzie:

<https://czasopisma.uni.lodz.pl/ar/login>.

Nowym adresem redakcji będzie mail: anthrev@uni.lodz.pl

Przesyłanie nowych artykułów do czasopisma odbywać się będzie poprzez zintegrowany system po zalogowaniu na wspomnianą stronę.

W imieniu Zarządu oraz wszystkich członków Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
pragnę złożyć najserdeczniejsze podziękowania

Pani prof. dr hab. Elżbiecie Żądzińskiej – Rektorowi Uniwersytetu Łódzkiego,
za okazane zrozumienie, wsparcie i pomoc w procedowaniu formalności związanych z
przejściem czasopisma do nowego Wydawnictwa.

W związku ze zmianami wydawniczymi oraz w celu usprawnienia prac redaktorskich Zarząd PTA zdecydował się rozszerzyć skład osobowy Redakcji *Anthropological Review*.

Redaktorami czasopisma zostali: Pan prof. dr hab. Sławomir Kozieł, Pan prof. dr hab. Maciej Henneberg oraz Pan prof. ucz. dr hab. Wiesław Lorkiewicz.

Sekretarzami czasopisma zostali: Pani dr Magdalena Durda-Masny, Pani dr Agnieszka Tomaszewska oraz Pani dr Barbara Mnich.

W imieniu własnym oraz Zarządu pragnę podziękować nowej Redakcji za gotowość prowadzenia czasopisma i dbania o jego dalszy rozwój. Równocześnie życzę wytrwałości i siły w podejmowanym zadaniu.

Zarząd Polskiego Towarzystwa Antropologicznego pragnie bardzo serdecznie podziękować **Pani prof. dr hab. Marii Kaczmarek**, która była Redaktorem czasopisma przez wiele lat. To dzięki zaangażowaniu i ogromnej pracy Czasopismo zyskało nową jakość i zostało wprowadzone na tory czasopism o międzynarodowym zasięgu.

Za to wszystko składamy Pani profesor podziękowania!

Informacje dotyczące strony na Facebooku

Bardzo cieszy coraz większa liczba osób obserwujących stronę PTA na Facebooku. Serdecznie zapraszamy do śledzenia najnowszych informacji z działalności PTA. Zapraszamy również do przesyłania informacji odnośnie Państwa inicjatyw lub wydarzeń, które można zamieścić na Facebooku.

NOMINACJE PROFESORSKIE

Miło nam poinformować, że 28.09.2021 Prezydent RP nadał tytuł profesora nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauk biologicznych Panu dr hab. Jackowi Tomczykowi – Przewodniczącemu naszego Towarzystwa.

Profesor Jacek Tomczyk urodził się 1 kwietnia 1972 roku w Tarnowskich Górach. W tym samym mieście odbył edukację na poziomie średnim, zakończoną egzaminem maturalnym.

W 1997 roku obronił na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie magisterium pt. „Mono- czy polifiletyczny rodowód współczesnego człowieka w świetle oceny filogenetycznego stanowiska człowieka neandertalskiego”. Stadia z obszaru filozofii człowieka oraz studia doktoranckie podjął na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i pod opieką naukową prof. Bernarda Hałaczka w 2002 roku obronił pracę pt. „Problematyka taksonomii kopalnych hominidów. Studium historyczno-metodologiczne”.

W listopadzie 2014 roku na Wydziale Biologii Uniwersytetu im A. Mickiewicza w Poznaniu uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku oraz rozprawy

„Odontologiczne wyznaczniki stresu a czynniki środowiskowe kształtujące populację z doliny środkowego Eufratu (Syria)”.

W latach 2005-2010 był członkiem francuskiej międzynarodowej misji wykopaliskowej prowadzonej na kilku stanowiskach w Syrii. A od 2010 roku pracuje w ramach misji wykopaliskowej w Iraku. Ponadto uczestniczy w wielu badaniach populacji z ziem polski (m.in. Radomia, Koziegłów, Starorypina, Dąbrówki i Wiślicy).

Cała kariera naukowa profesora Jacka Tomczyka związana się z Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, gdzie aktualnie pełni funkcję Dyrektora Instytut Nauk Biologicznych oraz Kierownika Centrum Ekologii i Ekofilozofii.

Praca dydaktyczna prof. Jacka Tomczyka znalazła uznanie wśród studentów, którzy aż trzykrotnie wybierali go jako najlepszego wykładowcy Wydziału (2007, 2013, 2018). Jego zainteresowani badawcze obejmują obszar antropologii szkieletowej oraz odontologii. Od wielu lat współpracuje z wieloma ośrodkami badawczymi w kraju (m.in. Zakładem Anatomii WUM, Zakładem Stomatologii Dziecięcej i Zakładem Ortodoncji WUM) i zagranicą (m.in. Zagrzeb, Wiedeń, Paryż). Jest autorem blisko 90 artykułów naukowych, z czego ponad 50 publikowanych w renomowanych międzynarodowych periodykach. Był kierownikiem 5 projektów badawczych, w tym zwycięzcą międzynarodowego projektu Interdisciplinary University of Paris i Fundacji Tempeltona.

Szanowny Panie Profesorze,
z radością przyjęliśmy wiadomość o uzyskaniu przez Pana tytułu profesora. Serdecznie gratulujemy nominacji, życząc dalszych sukcesów naukowych oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

członkowie Zarządu Głównego
oraz pozostali członkowie Polskiego Towarzystwa Antropologicznego

INFORMACJE Z KOMISJI ANTROPOLOGICZNEJ POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE

Komisja Antropologiczna należy do najstarszych zespołów naukowych PAU. Powstała w 1873 r., jako Komisja Antropologiczna Akademii Umiejętności, wraz z rozpoczęciem działalności AU. W swoich początkach służyć miała syntezie całokształtu badań nad człowiekiem i dostarczać forum dla dyskusji nad wynikami badań prekursorów folklorystyki, uczonych zainteresowanych biologicznym zróżnicowaniem populacji ludzkich oraz prehistoryków, zorientowanych na współpracę z przyrodnikami.

Celem reaktywowanej Komisji Antropologicznej PAU, jest przede wszystkim integracja środowisk naukowych zajmujących się człowiekiem w wymiarze biokulturowym w tym antropologów biologicznych i kulturowych, archeologów, etnologów oraz specjalistów z zakresu psychologii czy też nauk medycznych i nauk o wychowaniu fizycznym.

Działalność Komisji skupia się na organizowaniu spotkań i sesji naukowych oraz interdyscyplinarnych dyskusji panelowych, podczas których członkowie Komisji wraz z zapraszanymi gośćmi dzielą się wynikami swoich badań z różnorodnych dziedzin i dyscyplin naukowych wskazując na wyjątkowość naszego gatunku w ujęciu holistycznym.

W 2021 roku odbyły się następujące zebrania naukowe:

1. Referat wygłoszony przez Panią dr hab. prof. UW. Aldonę Mueller-Bieniek z Polskiej Akademii Nauk i Uniwersytetu Warszawskiego pt. „ANTROPOCEN Z PERSPEKTYWY PRZYRODNICZEJ”

W prezentacji przedstawiono pojęcie antropocenu, wprowadzone przez Paula Crutzena i Eugena Stoermera w 2000 roku (Crutzen and Stoermer 2000) oraz jak ono ulegało zmianie, m.in. w zależności od specjalności badaczy zajmujących się tym tematem (Crutzen 2002; Zalasiewicz et al. 2015, 2019; Ruddiman et al. 2016; Ruddiman 2018, 2019). Skupiono się przede wszystkim na przedstawieniu tego tematu z punktu widzenia badaczy paleośrodowiska i przeszłości człowieka (Ellis 2015; Ruddiman et al. 2016). Przedstawiono również argumenty zwolenników ostrej granicy stratygraficznej przypadającej na 1950 i tzw. „great acceleration”. Konkluzją wystąpienia, a zarazem kwestią otwartą, pozostała potrzeba wielopłaszczyznowej dyskusji nad zjawiskiem antropocenu jako okresu zdominowanego przez działalność człowieka, włączająca, poza badaczami z dziedziny geologii, również specjalistów z zakresu antropologii, archeologii, historii, filozofii, socjologii, ekonomii, geografii i paleoekologii. Powstanie takiej interdyscyplinarnej grupy postulowane było już pięć lat temu (Ellis et al. 2016), co podkreślało społeczny aspekt pojęcia antropocenu, a także konieczność szerokiej

dyskusji problemów i wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi oraz nadmierną eksploatacją środowiska (Finney and Edwards 2016; Ruddiman et al. 2016).

2. Referat wygłoszony przez Pana dr hab. prof. UG. Tarczycjusza Bulińskiego z Uniwersytetu Gdańskiego pt. „PERSPEKTYWIZM INDIAŃSKI NA PRZYKŁADZIE E’ÑEPÁ Z AMAZONII WENEZUELSKIEJ”

W wykładzie przybliżono perspektywizm indiański, koncepcję sformułowaną przez antropologów brazylijskich prowadzących badania etnograficzne wśród Indian Amazonii (T.S. Lima, E. Viveiros de Castro, A. Vilaça). Wystąpienie oparto na współczesnych antropologicznych interpretacjach z zakresu amazonistyki oraz własnych badaniach terenowych wśród E’ñepá w Amazonii Wenezuelskiej. Na ich przykładzie zaprezentowano podstawowe reguły perspektywizmu indiańskiego: relacyjność, procesualność i skalarność. Przedstawiono świat doświadczany tychże Indian E’ñepá zasiedlany przez ludzi, zwierzęta, rośliny oraz całe spektrum bytów niewidzialnych. Jego cechą charakterystyczną jest ontologiczna zmienność ciała i jego perspektywy na świat. Przejawia się to w podejściu do wszystkich dziedzin życia, m.in. polowania, choroby, tworzenia rodziny czy prowadzenia wojny. Przynależność do poszczególnych rodzajów bytów jest tu przejściowa i zależy od aktywności Osoby-podmiotu. Człowieczeństwo jest więc stanem wytworzonym, możliwym do osiągnięcia, ale także i do utraty, nie tylko przez tych, których określamy z euroamerykańskiej perspektywy jako ludzi (Indian, Białych, Metysów), ale także przez zwierzęta, władców zwierząt i inne rodzaje bytów. Takie podejście jest odmienne od koncepcji Natury i Kultury znanych ze społeczeństw z kręgu kultur euroamerykańskich.

3. Referat wygłoszony przez Pana prof. dr hab. Ryszarda Żarowa z Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie pt. ”PAMIĘĆ O ZMARŁYCH A „TOŻSAMOŚĆ” – WSPOMNIENIE O PROFESOR MARII CHRZANOWSKIEJ – CZŁONKA KOMISJI ANTROPOLOGICZNEJ PAU”.

W referacie poruszone były zagadnienia związane z życiem naukowym, organizacyjnym i dydaktycznym Pani Profesor Marii Chrzanowskiej, która odeszła od nas w 2021 roku.

W dniu 3 listopada 2021 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo wyborcze Komisji Antropologicznej PAU w Krakowie na którym między innymi zostali wybrani członkowie

komisji będący jednocześnie członkami Polskiego Towarzystwa Antropologicznego tj.: prof. dr hab. Paweł Bergman, prof. dr hab. Jadwiga Charzewska, prof. dr hab. Joachim Cieślik, dr hab. Henryk Głąb, dr hab. Elżbieta Haduch, prof. dr hab. Maria Kaczmarek, dr hab. prof. nadzw. Danuta Kornafel, prof. dr hab. Sławomir Koziół, prof. dr hab. Guido Kriesel, prof. dr hab. Janusz Piontek, prof. dr hab. Krzysztof Szostek, prof. dr hab. Jacek Tomczyk, prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska.

Nowym przewodniczącym Komisji Antropologicznej PAU został prof. dr hab. Krzysztof Szostek a jego zastępcami dr hab. Henryk Głąb i prof. dr hab. Sławomir Koziół.

Informacje przygotował prof. dr hab. Krzysztof Szostek

FUNERALIA LEDNICKO-GNIEŹNIEŃSKIE

Po kilkuletniej przerwie udało się powrócić do idei interdyscyplinarnych spotkań naukowych nazywanych Funeraliami, szeroko znanych w środowisku archeologów, antropologów i przedstawicieli dyscyplin pokrewnych. Stało się to dzięki inicjatywie Jacka Wrzesińskiego z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy oraz Przewodniczącego PTA, prof. dr. hab. Jacka Tomczyka. Wielu z nas zdążyło zatęsknić za niepowtarzalną atmosferą Ostrowa Lednickiego, ale w tym roku musieliśmy zaadaptować się do małych zmian. Nowy rozdział rozpoczęliśmy 21. Spotkaniem pt. *Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych*, w nowym miejscu – Instytucie Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie, pod nieco zmienioną nazwą – Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie oraz w terminie jesiennym (21-22.09.2021), a nie, jak dotąd, majowym. IKE okazał się niezwykle dla nas przyjazną przestrzenią, stwarzającą warunki do aktywności hybrydowej, która, po raz pierwszy w dziejach Funeraliów, okazała się niezbędna.

Mieliśmy okazję wysłuchać 19 wystąpień referatowych, z czego dwa odbyły się w formie zdalnej. Tematyka referatów dotyczyła rekonstrukcji cech biologicznych człowieka na podstawie szczątków szkieletowych, zagadnień z zakresu paleopatologii, biodemografii oraz zastosowań nowych metod i technik badawczych w antropologii i archeologii. Wykłady plenarne wygłosili prof. Rimantas Jankauskas z Uniwersytetu Wileńskiego: *Mass inhumations – the grey zone between archaeology and forensics* oraz dr Katarzyna Harabas z Uniwersytetu Szczecińskiego, we współpracy z prof. Arkadiuszem Marciniakiem z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu: *Pomiędzy archeologią, antropologią, biochemią i genetyką. Życie i śmierć w neolitycznym Çatalhöyük*. Oba wykłady stanowiły urzeczywistnienie idei interdyscyplinarności w najlepszym wydaniu.

Nowością w programie Funeraliów były zajęcia praktyczne – warsztaty digitalizacyjne, przygotowane i prowadzone przez naukowców z Uniwersytetu Wrocławskiego – Katarzynę Martewicz, Katarzynę Król oraz dr. Jacka Szczurowskiego. Uczestnicy Funeraliów wysłuchali zwięzłej prezentacji dotyczącej praktycznych aspektów techniki skanowania 3D i jej zastosowań w antropologii oraz mieli okazję uczestniczyć w procesie skanowania i wypróbować urządzenie haptyczne, które umożliwia odczuwanie realistycznych wrażeń dotykowych podczas manipulowania obiektami 3D na ekranie komputera. Chętnych do przetestowania technologii haptycznej nie brakowało!

Na stronie internetowej PTA <http://ptantropologiczne.pl> w zakładce Funeralia-Komunikaty zamieszczony jest program Funeraliów Lednicko-Gnieźnieńskich oraz książka abstraktów, a w Galerii można obejrzeć zdjęcia z tegorocznych i przeszłych spotkań.

Serdecznie dziękujemy Organizatorom oraz Uczestnikom Funeraliów Lednicko-Gnieźnieńskich!

Marta Krenz-Niedbała

GAŃSKI ODZIAŁ PTA

W 2021 roku odbyły się dwa spotkania online z wykorzystaniem aplikacji Microsoft Teams. W dniu 08.03.2021 dr hab. Włodzimierz Erdmann, prof. AWFIS z Zakładu Biomechaniki i Inżynierii Sportowej Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku wygłosił referat pt. „Tułów jako wielosegmentowa część ciała w analizach biomechanicznych”. Natomiast podczas spotkania w dniu 19.04.2021 mgr Katarzyna Micielska z Zakładu Wychowania Fizycznego i Sportów Całego Życia Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu wygłosiła referat pt. „Wpływ programu treningowego o charakterze interwałowym z wykorzystaniem masy własnego ciała, na zmiany strukturalne i funkcjonalne w organizmie kobiet”. Każde z wymienionych wydarzeń cieszyło się dużym zainteresowaniem nie tylko wśród członków gdańskiego oddziału, ale także wśród sympatyków Polskiego Towarzystwa Antropologicznego i nauk biologicznych.

Grupa badaczy z Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku oraz z Wyższej Szkoły Zdrowia w Gdańsku – Włodzimierz S. Erdmann, Elżbieta Prętkiewicz, Monika Opanowska, podjęli się zbadania wiedzy na temat podnoszenia ciężkiego obiektu wśród studentek i studentów kierunku Fizjoterapia studiujących w AWFIS. Przyszli pracownicy obszaru rehabilitacji powinni posiadać wiedzę związaną z podnoszeniem ciężkich pacjentów. Powyższe opracowanie zaprezentowano podczas Międzynarodowej Konferencji Biomechanics 2020, która odbyła się w Warszawie we wrześniu 2021 roku:

Editors:

A. Hadamus, S. Piszczatowski, M. Syczewska, S. Wójtowicz, D. Białoszewski

Problem of body configuration of physiotherapy students while lifting a load

W. S. ERDMANN¹, E. PRĘTKIEWICZ-ABACJEW², M. OPANOWSKA³

Key words: lifting load, body configuration, physiotherapy students

Miasto Pruszcz Gdański oraz Muzeum Archeologiczne w Gdańsku zorganizowali czasową, wystawę antropologiczną **pt. „Mieszkańcy Pruszcza Gdańskiego sprzed dwóch tysięcy lat”**, której kuratorem została **dr Aleksandra Pudło**. Przewodnim tematem wystawy są dawni mieszkańcy Pruszcza Gdańskiego z młodszego okresu przedrzymskiego i okresu wpływów rzymskich. Na podstawie wyników badań antropologicznych na wystawie zaprezentowano zmiany jakie zaszły w Pruszczu Gdańskim przez 600 lat, jak się organizował, wzrastał i jak musiał być istotnym punktem na szlaku migracyjnym w okresie wpływów rzymskich. Pruszcz Gdański był zasiedlony przez dwie grupy należące do kultury wielbarskiej. Jak pokazały badania, mimo, że mieszkwały one obok siebie, to zachowały swoją odrębność. Wystawie towarzyszą lekcje edukacyjne dla dzieci, które mają za zadanie przybliżenie pracy antropologa, nauczyć kim jest antropolog, czym się zajmuje, co bada, jakie informacje może uzyskać dzięki badaniom szkieletów i dlaczego jest to takie ważne.

Wystawa obecnie jest prezentowana w Domu Wiedemanna – Referacie Ekspozycji i Dziedzictwa Kulturowego Urzędu Miasta *Pruszcz Gdański, ul. Krótka 6 Pruszcz Gdański*.

Dodatkowe informacje na stronie MAG:

<https://archeologia.pl/aktualnosci/aktualnosci-wszystkie-muzea/mieszkancy-pruszcza-gdanskiego-sprzed-dwoch-tysiacy-lat-wystawa-w-domu-wiedemanna/>

Plakat zapraszający na wystawę

Fot. Wystawa pt. „Mieszkańcy Pruszcza Gdańskiego sprzed dwóch tysięcy lat”. Fot. Inf. Pras. MAG

Fot. Wystawa pt. „Mieszkańcy Pruszcza Gdańskiego sprzed dwóch tysięcy lat”. Fot. Inf. Pras. MAG

Fot. Wystawa pt. „Mieszkańcy Pruszcza Gdańskiego sprzed dwóch tysięcy lat”. Fot. Inf. Pras. MPG

PUBLIKACJE

1. Bludnicka M., Piernicka M., Kortas J., Biernacka B.D., Szumilewicz A. Effects of a One-Time Biofeedback EMG Session on Neuromuscular Activity of the Pelvic Floor Muscles in Pregnant Women. *Neurophysiology*. 2020;52(6):438-45 (publikacja ukazała się w roku 2021)
2. Budnik A., Pudło A., The plague's impact palaeodemographic and genetic measures in 15th to 16th century Gdańsk. *Anthropological Review* 2021
3. Chroboczek, M., Kostrzewa, M., Micińska, K., Grzywacz, T. & Laskowski, R. Effect of Acute Normobaric Hypoxia Exposure on Executive Functions among Young Physically Active Males. *Journal of clinical medicine* 10, doi:10.3390/jcm10081560 (2021)
4. Erdmann W. S., Prętkiewicz-Abacjew E., Opanowska M. Problem of body configuration of physiotherapy students while lifting a load. In: Hadamus A., Piszczatowski Sz., Syczewska M., Wójtowicz S., Białoszewski D. (eds.) *Biomechanics 2020, International Conference of the Polish Society of Biomechanics. Abstracts Book*. 9-10 September 2021, Warsaw, p. 61-62.
5. Erdmann W. S. Korporacja Microsoft: turystyka i rekreacja. Gdańsk: Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu.
6. Kołaczowska M., Kowalik M. M., Zając W., Dederko-Kantowicz P., Staroszczyk H., Borman A., Pałczyńska P., Jabłoński G., Długa A., Pęksa R., Bieńkowski M., Siondalski P.: Utility of bionanocellulose 1 in reconstruction of the thoracic aorta: an *in vivo* animal study. *Xenotransplantation*, 2021, w druku.
7. Piernicka M, Bludnicka M, Kortas J, Duda-Biernacka B, Szumilewicz A. High-impact aerobics programme supplemented by pelvic floor muscle training does not impair the function of pelvic floor muscles in active nulliparous women A randomized control trial. *Medicine*. 2021;100(33).
8. Pudło A., Dąbrowski R., Nowe spojrzenie na przemiany demograficzne i morfologiczne ludności kultury oksywskiej i wielbarskiej z Pruszcza Gdańskiego. „*Pomorania Antiqua*”, tom XXX (2021), s. 7–34.

GRANTY, PROJEKTY, POPULARYZACJA NAUKI

1. Dr hab. Anna Szumilewicz, prof. ucz. i mgr Magdalena Piernicka realizują następujące projekty:

- Projekt naukowo-badawczy „HIIT Mama”, pełny tytuł: „Wpływ specjalnych ćwiczeń w ciąży i po porodzie metodą interwałową o wysokiej intensywności (HIIT) oraz metodą ciągłą o umiarkowanej intensywności (MICT) na zmiany w wybranych biologicznych, funkcjonalnych i psychologicznych markerach powikłań i dolegliwości ciążowych oraz chorób cywilizacyjnych u matek i ich dzieci, zarejestrowanego w międzynarodowym rejestrze badań klinicznych ClinicalTrials.gov pod numerem NCT05009433. Projekt zaplanowany został do realizacji do 31 sierpnia 2031.
 - Współpraca w ramach międzynarodowego projektu pt. „Active Pregnancy Network: Research during and after COVID-19 Pandemic (akronim: ACTIPREG)”, który został złożony przez Politechnikę Madrycką w programie COST (COST Proposal Reference OC-2021-1-25214).
 - Dr hab. Anna Szumilewicz, prof. ucz. jest koordynatorką projektu wdrożeniowego pt. „Nowa era ćwiczeń w ciąży i po” – szkolenie dla instruktorów i trenerów różnych form aktywności fizycznej w zakresie zdalnego prowadzenia ćwiczeń dla kobiet w ciąży i po porodzie”, finansowany z programu SPINAKER, NAWA, NR PPI/SPI/2020/1/00082/DEC/02, kwota dofinansowania projektu 662 930,98 PLN.
 - Dr hab. Anna Szumilewicz, prof. ucz. jest wykonawcą międzynarodowego projektu wdrożeniowego „New Health 2020”, realizowanego w ramach program Erasmus plus (Project Reference: 613045-EPP-1-2019-1-NL-SPO-SCP).
2. Mgr Katarzyna Micielska uczestniczy w realizacji grantów finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki:
- Efekty krótkoterminowe i długoterminowe ogólnoustrojowej krioterapii na wrażliwość na działanie insuliny w grupie osób z nadwagą -badania translacyjne z uwzględnieniem zmian indukowanych zimnem i treningiem na regulację hormonalną metabolizmu. Numer grantu:2017/25/B/NZ7/02309- kierownik: dr hab. Ewa Ziemann
 - Aktywacja szlaków związanych z inflamasomami w jednojądrzastych komórkach krwi obwodowej i zwiększona aktywacja tych szlaków w mięśniach szkieletowych w odpowiedzi na aktywność fizyczną -badania in vitro i in vivo. Numer grantu:2018/29/B/NZ7/02094- kierownik dr hab. Giovanni Lombardii.

STAŻE NAUKOWE

1. Mgr Katarzyna Micielska aktualnie przebywa na stażu naukowym w The Biomechanics and Functional Morphology Laboratory Faculdade de Motricade Humana in Lisbon, Portugal. Opiekunem mojego stażu jest Vera Moniz-Pereira, PhD.

Oddział Gdański PTA

Sekretarz: dr Ewa Wójtowicz

ŚWIĘTOKRZYSKI ODDZIAŁ PTA

Ostatni rok, również jak poprzedni, minął w cieniu pandemii. Nauczyliśmy się jednak funkcjonować i pracować mimo ograniczeń. Nasi członkowie, przede wszystkim pracownicy Collegium Medicum UJK kontynuowali rozpoczęte wcześniej badania oraz złożyli nowe wnioski na granty badawcze do NCN-u. Liczymy na pozytywne ich rozstrzygnięcie. Bardzo ważnym elementem naszej działalności są seminaria, konferencje i inne formy wymiany doświadczeń. Dlatego cieszymy się, że zorganizowaliśmy wraz z Instytutem Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum UJK w Kielcach seminarium naukowe, które odbyło się 14 maja 2021r., i wygłoszono na nim następujące referaty:

- 1) „Wielkie problemy geriatryczne – zagadnienia wybrane” prof. dr. hab. Marek Żak
Instytut Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum, UJK w Kielcach
- 2) „Ocena ryzyka żywieniowego osób w starszym wieku” dr inż. Robert Gajda Katedra
Żywienia Człowieka, Wydział Biotechnologii i Nauk o Żywności, Uniwersytet
Przyrodniczy we Wrocławiu

Udało się również kilku osobom uczestniczyć i osobiście zaprezentować wyniki swoich badań na międzynarodowej konferencji - 9th International Scientific Conference of Kinesiology, Opatija, Chorwacja, 2021:

- 1) Hand-eye coordination evaluated on a sample of Croatian and Polish female university students of early childhood and preschool education, Magdalena Lelonek, Marija Loriger, Ivan Prskalo from University of Zagreb, Faculty of Teacher Education, Croatia
- 2) The time spend on computer games and TV and the reduced motor fitness of 6 year old children, Elżbieta Cieśla, Magdalena Lelonek, Marzena Cieśla, Edyta Suliga

Publikacje członków Świętokrzyskiego Oddziału PTA za rok 2021

- ✓ Cieśla E, Stochmal E, Głuszek S, Suliga E. Breastfeeding history and the risk of overweight and obesity in middle-aged women. BMC Women's Health 2021; 21: 196.
- ✓ Suliga E, Sobaś K, Bryk P, Wawrzycka I, Głuszek S. Assessment of eating habits of patients qualified for bariatric surgery – preliminary research. Medical Studies/Studia Medyczne 2021; 37(3): 193–201.
- ✓ Naszydlowska E., Cedro A., Suliga E., Kozieł D., Sobaś K., Jegier A., Głuszek S. Analysis of the Nutritional Status in Homeless People in Poland Based on the Selected Biochemical Parameters. Int J Environ Res Public Health 2021;18:2340.

- ✓ Cieśla E., Stochmal E., Głuszek S., Suliga E., Correction to: Breastfeeding history and the risk of overweight and obesity in middle-aged women, BMC Women's Health, 2021 Vol. 21 no. 1, [poz.] 245
- ✓ Wałek P., Grabowska U., Cieśla E., Gorczyca I., Woźakowska-Kapłon B., Left atrial longitudinal strain in the contractile phase as a predictor of sinus rhythm maintenance after electrical cardioversion performed due to persistent atrial fibrillation, Polish Heart Journal, 2021 Vol. 79 no 4, s. 458-460
- ✓ Wałek P., Grabowska U., Cieśla E., et al., Analysis of the correlation of galectin-3 concentration with the measurements of echocardiographic parameters assessing left atrial remodeling and function in patients with persistent atrial fibrillation, Biomolecules, 2021 Vol. 11 no. 8, s. [1-16], [poz.] 1108

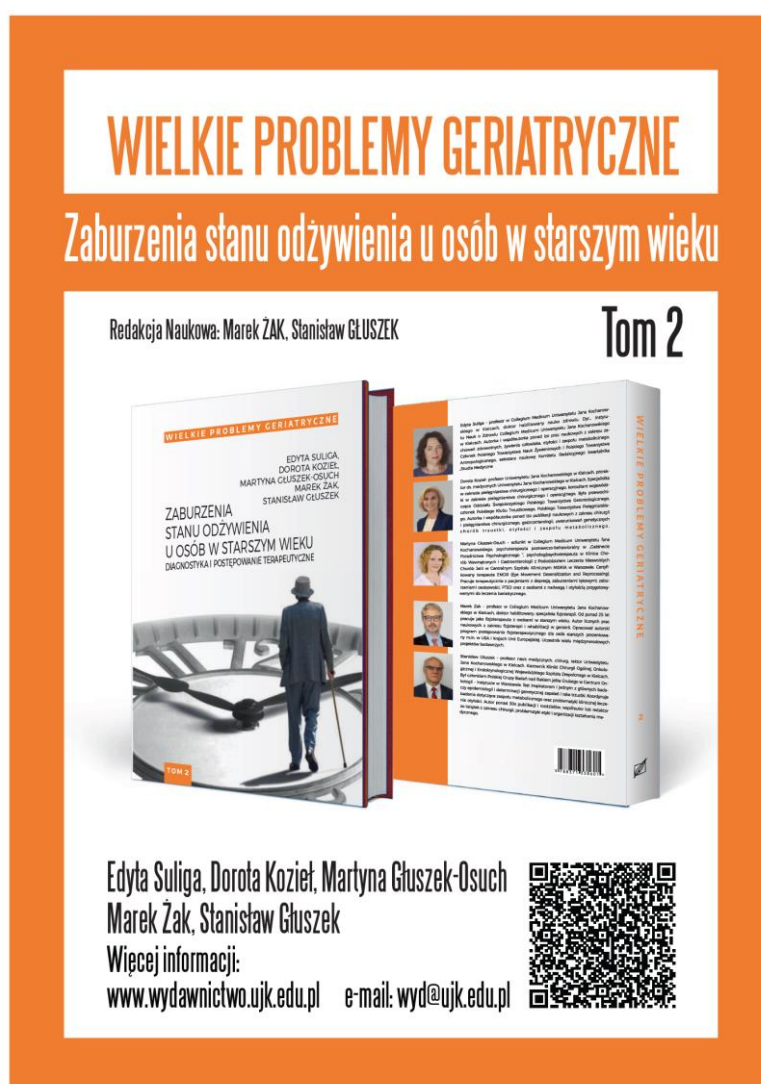
Ponieważ, ze względów na sytuację pandemiczną, nie byliśmy w stanie zaprezentować ważnych publikacji naszych członków za 2020 rok, pozwoliliśmy sobie wymienić je w tym miejscu:

- ✓ Jopkiewicz A., Nowak S., Jopkiewicz AM., Lelonek M., Socio-Economic Differences in the Development of Six-Year-Old Children in Rural Areas of East Poland, Child Indicators Research, 2020 Vol. 13 No. 6, s. 2055-2067
- ✓ Lelonek M., Jopkiewicz A., Jopkiewicz AM., Trends in youth muscular fitness: the public health problem of paediatric dynapenia, Journal of Sport Psychology, 2020 Vol. 29, Suppl. 2 No. 5, s. 156-164
- ✓ Zaręba M., Rozwój fizyczny i motoryczny dzieci z ASD w kontekście zaburzeń procesów integracji sensorycznej w: Zaburzenia ze spektrum autyzmu oraz niepełnosprawność intelektualna: aktualne wyzwania i propozycje wsparcia, red. nauk. Ewelina Sobocha, Danuta Wolska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków, 2020, s. 72-88
- ✓ Lelonek M., Jopkiewicz A., Jopkiewicz AM., Trends in youth muscular fitness: the public health problem of paediatric dynapenia. Revista de Psicologia del Deporte/Journal of Sport Psychology Vol. 29 2020 Suppl, pp. 156-164. Universidad de Almeria/Universitat Autònoma de Barcelona. ISSN 1132-239X ISSN 1988-5636.
- ✓ Lelonek M., Przychodni A., Bugajska-Jaszczołt B., Aktywność fizyczna w czasie przerwy międzylekcyjnej a sprawność rachunkowa dzieci w młodszym wieku szkolnym, w: Trendy i kierunki rozwoju promocji zdrowia w świetle badań; red. nauk. Paweł F. Nowak, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole, 2020

- ✓ Przychodni A., Lelonek M., Więcej niż zabawa : zdrowotne i edukacyjne korzyści z zabawy i zajęć ruchowych na świeżym powietrzu, w: Wychowanie fizyczne i sport szkolny w świetle badań, red. C. Kuśnierza, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole, 2020, s. 149-163
- ✓ Lelonek M., Przychodni A., Niedoceniona wartość przerwy międzylekcyjnej w profilaktyce zdrowia i osiągnięciu sukcesu szkolnego dzieci, w: Trendy i kierunki rozwoju promocji zdrowia w świetle badań, red. nauk. Paweł F. Nowak, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole, 2020: s. 83-97
- ✓ Głuszek S., Cieśla E., Głuszek-Osuch M., Koziół D., Kiebzak W., Wypchło Ł., Suliga E. Anthropometric indices and cut-off points in the diagnosis of metabolic disorders. PLoS One 2020;15(6):e0235121.
- ✓ Wrzochal A., Suliga E. Physical activity of children with Down syndrome –preliminary validation of a questionnaire. Medical Studies / Studia Medyczne 2020;36(2):126–133.
- ✓ Głuszek S, Bociek A, Suliga E, Matykiewicz J, Kołomańska M, Bryk P, Znamirowski P, Nawacki Ł, Głuszek-Osuch M, Wawrzycka I, Koziół D. The Effect of Bariatric Surgery on Weight Loss and Metabolic Changes in Adults with Obesity. International Journal of Environmental Research and Public Health 2020; 17(15): 5342.
- ✓ Suliga E., Ciesla E., Gluszek-Osuch M., Lysek-Gładysinska M., Wawrzycka I., Gluszek S. Breastfeeding and prevalence of metabolic syndrome among perimenopausal women. Nutrients 2020; 12(9):2691.
- ✓ Suliga E., Ciesla E., Michel S., Kaducakova H., Martin T., Śliwiński G., Braun A., Izova M., Lehotska M., Koziół D., Głuszek S. Diet Quality Compared to the Nutritional Knowledge of Polish, German, and Slovakian University Students – Preliminary Research. Int J Environ Res Public Health 2020; 17: 9062.
- ✓ Jopkiewicz A., Nowak S., Jopkiewicz AM., Lelonek M., Socio-Economic Differences in the Development of Six-Year-Old Children in Rural Areas of East Poland; Child Indicators Research; 2020; Vol.13 No.6, s. 2055-2067; DOI: 10.1007/s12187-020-09741-9;
- ✓ Lelonek M., Przychodni A., Level of physical activity during school recess within aspect of available dedicated playing space; Physical Activity Review; 2020; 8(2): 30-37. DOI: 10.16926/par.2020.08.19
- ✓ Walek P., Cieśla E., Gorczyca I., Wożakowska-Kapłon B., Left atrial wall dyskinesia assessed during contractile phase as a predictor of atrial fibrillation recurrence after

electrical cardioversion performed due to persistent atrial fibrillation, Medicine, 2020 Vol. 99 Iss. 49, s. [1-9], [poz.] e23333

- ✓ Głuszek S., Cieśla E., Głuszek-Osuch M., et al., Anthropometric indices and cut-off points in the diagnosis of metabolic disorders, PLoS ONE, 2020 Vol. 15 no. 6, s. [1-13], [poz.] e0235121
- ✓ Suliga E., Kozieł D., Głuszek-Osuch M., Żak M., Głuszek S. Wielkie Problemy Geriatryczne, t. 2. Zaburzenia stanu odżywienia u osób w starszym wieku. Diagnostyka i postępowanie terapeutyczne. Wydawnictwo UJK, Kielce 2020.

W ubiegłym roku ukazała się ważna publikacja nt. „Wielkie Problemy Geriatryczne, t. 2. Zaburzenia stanu odżywienia u osób w starszym wieku. Diagnostyka i postępowanie terapeutyczne” autorstwa m.in. Edyty Suligi, naszej koleżanki i przewodniczącej oddziału. Monografia zajmuje się niezwykle ważnym problemem zaburzeń stanu odżywiania u osób starszych, gdzie z jednej strony mamy zjawisko nadwagi i otyłości a z drugiej u wielu osób w

wieku senioralnym stwierdza się niedożywienie. Nieodpowiednie odżywianie, brak aktywności fizycznej prowadzi do sarkopenii i obniża sprawność funkcjonalną seniorów. Publikacja przedstawia zalecenia żywieniowe dla seniorów, metody oceny antropologicznej, stanu odżywienia i szeroko pojętej diagnostyki, by następnie przedstawić rozwiązania w zakresie postępowania z osobami starszymi z otyłością lub niedożywieniem. Publikacja jest niezwykle ważna dla gerontologów, lekarzy geriatrów, pielęgniarek, fizjoterapeutów, pracowników socjalnych oraz wszystkich zainteresowanych problematyką senioralną.

Zapowiedzi wydawnicze

W najbliższych dniach ukaże się monografia, która czeka już tylko na druk. Publikacja jest autorstwa: Agaty Jopkiewicz, Magdaleny Lelonek, Sławomira Nowaka, Andrzeja Jopkiewicza pt.: Stan zdrowia pozytywnego młodzieży i osób dorosłych z terenu Kielecczyny u progu XXI wieku, Wyd. UJK w Kielcach, recenzent: Andrzej Malinowski

Monografia jest diagnozą stanu zdrowia młodzieży szkolnej i studenckiej oraz osób dorosłych, opartą na wskaźnikach stosowanych w antropologii, a zwłaszcza w auksologii oraz antropomotoryce. Stan zdrowia populacji kieleckiej wyrażony za pomocą pozytywnych mierników, stanowić może punkt odniesienia do różnych porównań i diagnoz społecznych, mających znaczenie w szerszym, bo ogólnokrajowym, populacyjnym ujęciu.

Agnieszka Przychodni

KRAKOWSKI ODDZIAŁ PTA

Działalność naukowa

Członkowie Oddziału Krakowskiego PTA realizują w latach 2020-2022 następujące projekty badawcze:

- Projekt Regionalnej Inicjatywy Doskonałości, finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: Wpływ dwunastotygodniowego treningu zdrowotnego na wskaźniki morfologiczne oraz poziom wybranych adipokin tkanki tłuszczowej u mężczyzn z otyłością brzuszną. Kierownik projektu: dr hab. Agnieszka Suder, prof. ucz.;
- Projekt badań statutowych, finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: Wpływu serii zabiegów wibroterapii na poziom wybranych hormonów i wskaźników biochemicznych krwi u osób z nadwagą w wieku 60-70 lat. Kierownik projektu: dr hab. Agnieszka Suder, prof. ucz.;
- Projekt badań statutowych, finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: Wpływ treningu zdrowotnego na skład ciała oraz poziom wybranych adipokin tkanki tłuszczowej u mężczyzn z cechami zespołu metabolicznego. Kierownik projektu: dr hab. Agnieszka Suder, prof. ucz.;
- Projekty młodych naukowców, realizowane pod opieką dr hab. Agnieszka Suder, prof. ucz.;
 - Wpływ diety wysokobiałkowej, z wykorzystaniem węglowodanów o niskim indeksie glikemicznym na wskaźniki biochemiczne krwi oraz skład ciała u mężczyzn z otyłością brzuszną stosujących trening zdrowotny (mgr Karol Makiel);
 - Wpływ treningu wibracyjnego na wybrane wskaźniki hemoreologiczne i biochemiczne krwi oraz jakość życia mieszkank Skawiny w wieku 60-70 lat (mgr Anna Kabata-Piżuch);
 - Ocena efektów 6-tygodniowego treningu według koncepcji Bebo® oraz treningu wspomaganego EMG-biofeedback u kobiet po porodzie siłami natury oraz po cesarskim cięciu (mgr Paulina Handzlik).
- W celu realizacji i opracowania wyników z ww. projektów dr hab. Agnieszka Suder, prof. Uczelni, odbyła trzytygodniowy staż (7 – 25. 06. 2021) w Zakładzie Analityki i Biochemii Klinicznej, Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie - Państwowego Instytutu Badawczego, gdzie w Pracowni Badań Biochemicznych, Pracowni Hematologii i Koagulologii, Pracowni Immunochemii oraz Pracowni Analityki i Białek zapoznawała się

z metodami analizy materiału w oparciu o dostępne analizatory biochemiczne, hematologiczne czy immunochemiczne.

Pracownia Antropologii IZiBB UJ we współpracy z Zakładem Zdrowia i Środowiska IZP CMUJ oraz Zakładem Antropologii IITD PAN prowadzą długoterminowe badania stresu, zdrowia kobiet ciężarnych oraz rozwoju niemowląt w okresie pandemii COVID-19. Celem badania jest wyjaśnienie fizjologicznych mechanizmów, za pośrednictwem których chroniczny stres matki w trakcie ciąży i związane z nim warunki wewnątrzmaciczne i okołoporodowe kształtują rozwój i zdrowie dziecka. W ramach projektu „Mama w Koronie”, jak do tej pory, przebadano ponad 3100 kobiet z całej Polski, które w tym okresie zaszły w ciążę. Dzięki internetowej ankiecie zgromadzono dane dotyczące narażenia kobiet na COVID, natężenia odczuwanego lęku i stresu, depresji okołoporodowej, dostępności do badań lekarskich i edukacji okołoporodowej oraz komplikacji w przebiegu ciąży. W kolejnym etapie projektu te same kobiety powtórnie dostarczyły informacji na temat narażenia na COVID, natężenia lęku i stresu, wsparcia społecznego otrzymywanego od członków rodziny i krewnych a także przebiegu porodu oraz parametrów urodzeniowych noworodków. Obecnie trwający, ostatni etap dostarczy informacji na temat zdrowia matki i niemowlęcia, tempa wzrostu dzieci a także poziomu fizjologicznych markerów stresu przeżywanego przez matkę i niemowlę w okresie pandemii. Dzięki przesłanym przez matki próbkom włosów i paznokci możliwe będzie zbadanie kumulatywnego stężenia hormonu odpowiedzi stresowej kortyzolu, natomiast wymazy z policzka dadzą odpowiedź na pytanie czy długotrwały stres związany z narażeniem na COVID w krytycznym okresie rozwoju perinatalnego pozostawi ślad w materiale genetycznym matki i dziecka.

Wstępne wyniki analiz na podstawie zgromadzonych dotychczas danych, prezentowane na międzynarodowych konferencjach dostarczają ciekawych informacji dotyczących między innymi dostępu do różnych form edukacji przedporodowej w okresie pandemii i ich

wpływu na natężenie stresu matki, związku medytacji i wsparcia społecznego z urodzeniowymi parametrami niemowlęcia oraz ryzykiem wystąpienia depresji okołoporodowej matki.

W skład zespołu badawczego projektu „Mama w Koronie” wchodzi: dr hab. Anna Ziomkiewicz-Wichary (kierownik projektu), mgr Anna Apanasewicz-Grzegorzczuk i dr Dariusz Danel (Zakład Antropologii IITD PAN), mgr Aleksandra Ciochoń, dr Andrzej Galbarczyk, dr Magdalena Klimek, dr Magdalena Mijas, oraz dr hab. Urszula Marcinkowska-Trimboli, prof. UJ (Zakład Zdrowia i Środowiska IZP CMUJ).

Współpraca naukowa podjęta przez Członków Oddziału Krakowskiego PTA obejmowała:

- realizowaną w latach 2020-2021 współpracę z Małopolskim Związkiem Pływackim, w ramach której wykonywane były badania antropometryczne młodych pływaków;
- współpracę z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach badań statutowych obejmującą opracowanie publikacji dotyczącej populacji pacjentów z chorobą Parkinsona.

Członkowie Oddziału Krakowskiego PTA w latach 2020-2021 uczestniczyli w następujących konferencjach:

- „Biopotencjał Light 2021”, zorganizowana przez Wydział Biologii i Nauk o Środowiskuszu, Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, udział bierny dr hab. Łukasz Kryst, prof. Uczelni, doktorantka mgr Paulina Artymiak wygłosiła referat pt.: „Otłuszczenie i dystrybucja tkanki tłuszczowej u młodzieży (13-14 lat) uprawiającej pływanie”.
- Prof. dr hab. Ryszard Żarów, na posiedzeniu Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie w dniu 3 listopada 2021 r. przedstawił referat pt. „Pamięć o zmarłych a „tożsamość” – wspomnienie o Profesor Marii Chrzanowskiej (1938 – 2021)”

Publikacje

W roku 2021 członkowie Oddziału Krakowskiego PTA byli autorami lub współautorami następujących publikacji:

- Gomuła A., Nowak-Szczepańska N., Suder A., Ignasiak Z., Koziel S. (2021) *Secular trend in adiposity within the context of changes in BMI across developmental periods among*

Polish schoolchildren – application of the Slaughter equation. European Journal of Clinical Nutrition. 75 (1):49-56, doi:10.1038/s41430-020-0675-7;

- Malina R.M., Koziel M.S., Kralik M., Chrzanowska M., Suder A. (2021) *Prediction of maturity offset and age at peak height velocity in a longitudinal series of boys and girls*. American Journal of Human Biology. 33 (6):e23551, <https://doi.org/10.1002/ajhb.23551>;
- Kabata-Piżuch A., Suder A., Jagielski P., Kubasiak K., Handzlik P., Teległów A., Marchewka A (2021). *Effect of vibrotherapy on body fatness, blood parameters and fibrinogen concentration in elderly men*. Journal of Clinical Medicine. 10(15):3259, <https://doi.org/10.3390/jcm10153259>;
- Kryst Ł, Żegleń M, Woronkiewicz A, Kowal M. (2021) *Body composition of children with different gestation time*. American Journal of Human Biology 2021 Nov 2;e23696. doi: 10.1002/ajhb.23696.
- Sokołowski K, Strzała M, Stanula A, Kryst Ł, Radecki-Pawlik A, Krężałek P, Rosemann T, Knechtle B. (2021) *Biological Age in Relation to Somatic, Physiological, and Swimming Kinematic Indices as Predictors of 100 m Front Crawl Performance in Young Female Swimmers*. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2021 Jun 4;18(11):6062. doi: 10.3390/ijerph18116062.
- Żegleń M, Kryst Ł, Kowal M, Woronkiewicz A. (2021) *Social inequalities in obesity and overweight: secular changes in Poland between 1983 and 2020*. European Journal of Public Health. 2021 Sep 12;ckab161. doi: 10.1093/eurpub/ckab161.
- Kryst Ł, Żegleń M, Artymiak P, Kowal M, Woronkiewicz A. (2021) *The impact of lifestyle and socioeconomic parameters on body fat level in early childhood*. Journal of Biosocial Science, 2021 Jul 9:1-8. doi: 10.1017/S002193202100033X
- Kryst Ł, Żegleń M, Kowal M, Woronkiewicz A. (2021) *Body fat percentage estimation in children – searching for the most accurate equation*. Homo – Journal of Comparative Human Biology, 72(3):205-213.
- Żegleń M, Kryst Ł, Kowal M, Sobiecki J, Woronkiewicz A. (2021) *Changes in adiposity and fat tissue distribution among preschool children from Kraków, Poland, from 2008 to 2018*. Journal of Biosocial Science, 2021 Feb 2:1-14. doi: 10.1017/S0021932021000018.
- Kryst Ł, Żegleń M, Dasgupta P, Saha R, Das R, Das S. (2021) *The pace of secular changes of body measurements of children and adolescents from Kolkata (India) in the context of socioeconomic inequalities between the sexes*. American Journal of Human Biology, 2021 Jan 8:e23565. doi: 10.1002/ajhb.23565.

- Wądrzyk L, Staszekiewicz R, Żegleń M, Kryst L. (2021) *Relationship between somatic build and kinematic indices of underwater undulatory swimming performed by young male swimmers*. International Journal of Performance Analysis in Sport, 2021 Apr 4. doi: 10.1080/24748668.2021.1909450.
- Kryst Ł, Żegleń M, Kowal M, Woronkiewicz A, Dasgupta P, Saha R, Das R, Das S. (2021) *Sexual dimorphism of body proportions and composition among 16-19-year-olds from South Asia (India) and Central Europe (Poland)*. Anthropologischer Anzeiger, 2021 Jan 21. doi: 10.1127/anthranz/2021/1276.
- Wądrzyk L, Staszekiewicz R, Kryst L, Żegleń M. (2021) *Kinematic analysis of above- and underwater swim start phases of male swimmers aged 16–18 years*. Human Movement, 23(4).
- Bibro M., Żarów R. 2021. *The Influence of Climbing Activities on Physical Fitness of People with Intellectual Disabilities*. International Journal of Disability, Development and Education. DOI: 10.1080/1034912X.2021.1895085.
- Anna Ziomkiewicz, Magdalena Babiszewska, Anna Apanasewicz, Magdalena Piosek, Patrycja Wychowaniec, Agnieszka Cierniak, Olga Barbarska, Marek Szołtysik, Dariusz Danel, Szymon Wichary. 2021. Psychosocial stress and cortisol stress reactivity predict breast milk composition. Scientific reports. 11/1
- Anna Ziomkiewicz, Anna Apanasewicz, Dariusz P Danel, Magdalena Babiszewska, Magdalena Piosek, Magdalena Orczyk-Pawiłowicz. 2021. Maternal distress and social support are linked to human milk immune properties. Nutrients. 13/6
- Beata Cienkosz-Stepańczak, Krzysztof Szostek, Aleksandra Lisowska-Gaczorek. 2021 Optimizing FTIR method for characterizing diagenetic alteration of skeletal material. Journal of Archaeological Science: Reports, 38. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2021.103059>.
- Sancilio Amelia, Jasińska Grażyna, Panter-Brick Catherine, Ziomkiewicz-Wichary Anna, Nenko Ilona, Bribiescas Richard G. Accelerated senescence as a cost of reproduction : testing associations between oxidative stress and reproductive effort in rural and urban women American Journal of Human Biology, 2021 vol. 33 no. 6

Magdalena Żegleń,
Anna Ziomkiewicz-Wichary

ŁÓDZKI ODDZIAŁ PTA

PROJEKTY NAUKOWE

W mijającym roku zakończona została realizacja projektu „Cyfrowe udostępnianie zasobów biomolekularnych i opisowych Biobanku i Katedry Antropologii Uniwersytetu Łódzkiego – charakterystyka populacji zamieszkujących tereny dzisiejszej Polski na przestrzeni dziejów. Platforma informacyjna e-Człowiek.pl” – w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Poddziałanie 2.3.1. *"Cyfrowe udostępnianie informacji sektora publicznego ze źródeł administracyjnych i zasobów nauki"* na lata 2014-2020. POPC.02.03.01-00-0012/17. Projekt stanowi próbę innowacyjnego podejścia do danych naukowych o biologii człowieka i sposobu ich udostępniania, zarówno na poziomie popularnonaukowym, jak i naukowym. Zdigitalizowane w ramach projektu zasoby kompleksowo łączą dane genetyczne na temat współczesnych Polaków oraz populacji historycznych ze skanami cyfrowymi i dokumentacją fotograficzną szkieletów, od których pochodzi aDNA. Dane genetyczne i skany w wysokiej rozdzielczości są dostępne tylko w ramach projektów naukowych i obwarowane zasadami korzystania z tego typu danych obowiązującymi w nauce. Uwzględnione w projekcie szkielety pochodzą z kolekcji osteologicznej Katedry Antropologii w Łodzi i obejmują przekrój populacji zamieszkującej region Kujaw w okresie istnienia pierwszego Państwa Polskiego. W przyszłości, wraz z postępem metod digitalizacji takie podejście stanie się zapewne standardem „przechowywania” kolekcji szkieletowych, umożliwiając łatwe dzielenie się danymi między różnymi współpracującymi ośrodkami antropologicznymi. Adres strony www: <https://e-czlowiek.pl>

Informacje o opisanym powyżej projekcie stały się podstawą artykułu w zeszycie czerwcowym (06.2021) National Geographic Polska. Na stronie czasopisma dostępny jest również wywiad, przeprowadzony z dr hab., prof. ucz. Wiesławem Lorkiewiczem i prof. ucz. Dominikiem Strapagielem, dotyczący wyżej wymienionej problematyki badań.

BADANIA

Antropometria pośrednia jest często wykorzystywana w badaniach klinicznych, np. do charakterystyki różnych wad rozwojowych, tworzenia norm czy oceny wyników leczenia. Zespół lekarzy z Kliniki Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej UM w Łodzi, z których dwoje jest członkami PTA (prof. Bogusław Antoszewski, dr hab. Anna Kasielska-Trojan) opracowali narzędzie do wykonywania pomiarów liniowych i wolumetrycznych klatki

piersiowej na podstawie fotografii. Narzędzie to (BreasIdea) pozwala uzyskać rzeczywiste wartości najistotniejszych klinicznie wymiarów piersi. Walidacja programu została opublikowana w dwóch artykułach: Mikołajczyk M, Kasielska-Trojan A, Antoszewski B. A New Tool for Breast Anthropometric Measurements: Presentation and Validation for Women and Men. *Aesthetic Plast Surg.* 2019 Oct;43(5):1160-1170 oraz Kasielska-Trojan A, Mikołajczyk M, Antoszewski B. BreastIdea Volume Estimator: A New Tool for Breast Volume Estimation-Presentation and Validation for Women. *Plast Reconstr Surg.* 2020 Dec;146(6):744e-748e. Praca zespołu została doceniona przez radę naukową wiodącego czasopisma z zakresu chirurgii plastycznej – *Plastic and Reconstructive Surgery* (IF- 4.73), a artykuł prezentujący walidację modułu do oceny wolumetrycznej piersi na podstawie fotografii 2D został uznany w 2021 za najlepszą publikację minionego roku w sekcji „Ideas & Innovations”. Przetastawione narzędzie poza klinicznym zastosowaniem, może być wykorzystane w badaniach naukowych dotyczących pomiarów piersi.

W bieżącym roku mgr Justyna Karkus we współpracy z Muzeum Regionalnym w Bełchatowie przeprowadziła badania stanu biologicznego ludzkiej populacji kultury łużyckiej ze stanowiska Czapliniec w Bełchatowie. Wykonane zostały również przez nią badania antropologiczne szczątków kostnych z cmentarza przy kościele pw. św. Józefa Oblubieńca N.M.P. w Łodzi. Pozostałości tego jednego z najstarszych łódzkich cmentarzy odkryte zostały podczas prac drogowych związanych z przebudową centrum Łodzi. Wzięła udział w badaniach

krypty kościoła pw. św. Doroty i św. Jana Chrzciciela w Łodzi Mileszkach i przykościelnego cmentarza, które realizowane były w związku z odbudową spalonej kilka lat wcześniej świątyni. Mgr Justyna Karkus zaangażowana była w badania antropologiczne ossuarium z cmentarza przy kościele św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Zgierzu. Prace wykonywane były we współpracy z Muzeum Miasta Zgierza. Wraz z antropologami z innych ośrodków wzięła udział w kolejnym sezonie badań archeologicznych i antropologicznych wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Starorypinie Prywatnym. Badania te prowadzone pod kierunkiem dr Jadwigi Lewandowskiej z Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie realizowane są w ramach projektu pt. "Stary Rypin. Wczesnośredniowieczna perła międzyrzecza Wisły, Drwęcy i Skrwy". Projekt dofinansowany jest w ramach programu „Ochrona zabytków archeologicznych”, ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Podczas ekshumacji mogiły wojennej w miejscowości Tum wykonała analizę antropologiczną szczątków żołnierzy pruskich poległych w 1914r. Ekshumację przeprowadzono we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej. Aktualnie mgr Justyna Karkus bierze udział w badaniach ratowniczych na terenie XIX wiecznego cmentarza przy kościele św. Floriana w Pabianicach. Badania związane są z przebudową centrum Pabianic i kontynuowane będą w przyszłym roku.

PUBLIKACJE NAUKOWE

- Kobus M, Sitek A, Antoszewski B, Roźniecki J, Pełka J, Żądzińska E. 2021. *Prenatal oestrogen-testosterone balance as a risk factor of migraine in adults*. J Headache Pain 22, 119 (2021). doi: 10.1186/s10194-021-01326-3.
- Kobus M, Sitek A, Rosset I, Pruszkowska-Przybylska P, Żądzińska E. 2021. *Association of prenatal sex steroid exposure estimated by the digit ratio (2D:4D) with birth weight, BMI and muscle strength in 6- to 13-yearold Polish children*. PLoS ONE 16(10): e0258179.
- Spinek AE, Majsterek I, Walczak A, Rosset I, Sewerynek E, Żądzińska E. 2021. *VDR polymorphisms effect on bone mineral density in Polish postmenopausal women*. Homo. 2021 Sep 28;72(3):239-260. doi: 10.1127/homo/2021/1356.
- Pruszkowska-Przybylska P, Kobus M, Iljin A, Wiktorska JA, Żądzińska E, Sitek A. 2021. *Thyroid diseases and second to fourth digit ratio in Polish adults*. Sci Rep 11, 18979 (2021). doi: 10.1038/s41598-021-98436-4.

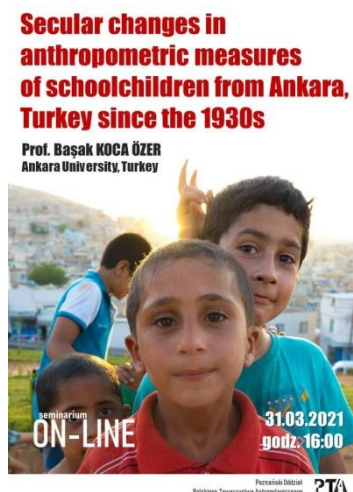
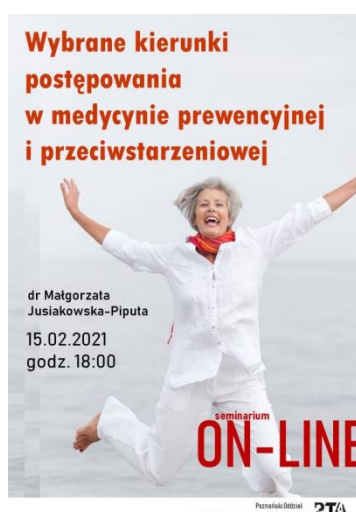
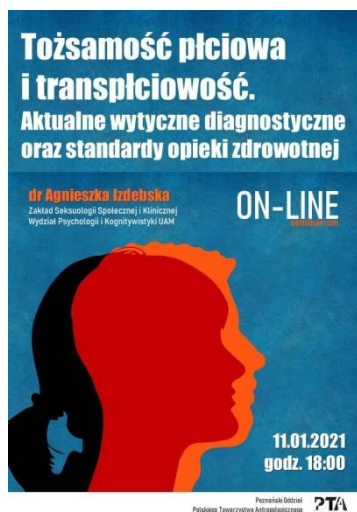
- Pruszkowska-Przybylska P, Sitek A, Rosset I, Sobalska-Kwapis M, Słomka M, Strapagiel D, Żądzińska E, Morling N. 2021. *Cortisol concentration affects fat and muscle mass among Polish children aged 6-13 years*. BMC Pediatr. 2021 Aug 27;21(1):365. doi: 10.1186/s12887-021-02837-3.
- Kuczyński W, Hoshino T, Kudrycka A, Małolepsza A, Karwowska U, Pruszkowska M, Wasiak J, Kuczyńska A, Spałka J, Pruszkowska-Przybylska P, Mokros Ł, Białas A, Białasiewicz P, Nowak D, Sasanabe R, Blagrove M, Manning J. 2021. *Understanding the associations of prenatal androgen exposure on sleep physiology, circadian proteins, anthropometric parameters, hormonal factors, quality of life and sex among healthy young adults – BOAT International, Multicentre Study Protocol*. JMIR Research Protocols. 14/04/2021:29199 (forthcoming/in press) DOI:10.2196/29199.
- Skibiński J, Pruszkowska-Przybylska P. 2021. *Zależności między poziomem witaminy D a ilością tkanki tłuszczowej człowieka*. Kosmos, 70(1), 95-102 DOI: 10.36921/kos.2021_2704.
- Pruszkowska-Przybylska P, Sitek A, Rosset I, Sobalska-Kwapis M, Słomka M, Strapagiel D, Żądzińska E, Morling N. 2021. *Associations between second to fourth digit ratio, cortisol, vitamin D, and body composition among Polish children*. Sci Rep 11, 7029 (2021). doi: 10.1038/s41598-021-86521-7.
- Buda P, Chyb M, Smorczewska-Kiljan A, Wieteska-Klimczak A, Paczesna A, Kowalczyk-Domagala M, Okarska-Napierała M, Sobalska-Kwapis M, Grochowalski Ł, Słomka M, Sitek A, Książyk J and Strapagiel D. 2021. *Association Between rs12037447, rs146732504, rs151078858, rs55723436, and rs6094136 Polymorphisms and Kawasaki Disease in the population of Polish children*. Front. Pediatr. 9:624798. doi: 10.3389/fped.2021.624798.
- Karkus J., 2021, *Co mówią umarli – cmentarz jako źródło wiedzy o dawnym człowieku*, [w:] Cmentarz – dziedzictwo materialne i duchowe, (red.) Klimowicz T., Rybińska A., Tarajko M., wyd. UMCS, Lublin

Marta Kurek

POZNAŃSKI ODDZIAŁ PTA

W 2021 zarząd Poznańskiego Oddziału PTA zorganizował cztery wirtualne otwarte spotkania naukowe. Pierwsze z nich odbyło się 11 stycznia, a wykład pt. „Tożsamość płciowa i transpłciowość. Aktualne wytyczne diagnostyczne oraz standardy opieki zdrowotnej” wygłosiła dr Agnieszka Izdebska z Zakładu Seksuologii Społecznej i Klinicznej UAM. Spotkanie spotkało się z ogromnym zainteresowaniem, ożywiona dyskusja trwała jeszcze długo po zakończeniu wykładu. Kolejne wystąpienie miało miejsce 15 lutego. Dr Małgorzata Jusiakowska-Piputa w wykładzie pt. „Wybrane kierunki postępowania w medycynie prewencyjnej i przeciwstarzeniowej” zapoznała uczestników z tajnikami dynamicznie rozwijającej się gałęzi medycyny, której celem jest wydłużanie życia ludzkiego w dobrym zdrowiu, czy opóźnianie pojawiania się chorób związanych z wiekiem. W kwietniu wysłuchaliśmy wystąpienia prof. ucz. dr hab. Małgorzaty Arlet z Instytutu Biologii i Ewolucji Człowieka Wydziału Biologii UAM na temat: „Przeżywalność młodych makaków czepkowych w południowych Indiach”. Temat poruszony przez Prelegentkę wywołał ożywioną dyskusję i serię pytań od uczestników. Ostatnie webinarium odbyło się 24 maja. Naszym Gościem była prof. Başak Koca Özer, która w wykładzie pt. „Secular changes in anthropometric measures of school children from Ankara, Turkey, since the 1930s” zarysowała nam wyniki badań nad zmianami w czasie wysokości i masy ciała u dzieci w Turcji od 1930 r. W bieżącym roku planujemy jeszcze jedno otwarte spotkanie w grudniu, na którym będziemy gościć dr hab. Annę Ziomkiewicz-Wichary z Instytutu Zoologii i Badań Biomedycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Serdecznie zapraszamy do udziału w spotkaniach organizowanych przez zarząd naszego oddziału!

PUBLIKACJE NAUKOWE

Arlet ME, Balasubramaniam KN, Saha R, Beisner B, Marty PR, Kaburu SSK, Bliss-Moreau E, Kaasik A, Kodandaramaiah U, McCowan B. 2021. Infant survival among free-living Bonnet Macaques (*Macaca radiata*) in South India. *International Journal of Primatology* 42(2):220-230. doi:10.1007/s10764-021-00198-3.

Arlet ME, Isbell LA, Kaasik A, Molleman F, Chancellor RL, Chapman CA, Mänd R, Carey JR. 2021. Determinants of Reproductive Performance Among Female Gray-Cheeked Mangabeys (*Lophocebus albigena*) in Kibale National Park, Uganda. *International Journal of Primatology* 36(1):55-73. doi: 10.1007/s10764-014-9810-4.

Balasubramaniam KN, Kaburu SSK, Marty PR, Beisner BA, Bliss-Moreau E, Arlet ME, Ruppert N, Ismail A, Anuar Mohd Sah S, Mohan L, Rattan S, Kodandaramaiah U. 2021. Implementing social network analysis to understand the socioecology of wildlife co-occurrence and joint interactions with humans in anthropogenic environments. *Journal of Animal Ecology*. doi:10.1111/1365-2656.13584

Błaszczuk D, Beaumont J, Krzyszowski A, Poliński D, Drozd-Lipińska A, Wrzesińska A, Wrzesiński J. 2021. Social status and diet : reconstruction of diet of individuals buried in some early medieval chamber graves from Poland by carbon and nitrogen stable isotopes analysis. *Journal of Archaeological Science: Reports* 38:103103 S. 1-12.

Błaszczuk D, Drozd-Lipińska A, Krzyszowski A, Poliński D, Wrzesińska A, Wrzesiński J. 2021, Dieta elit państwa wczesnopiastowskiego w świetle badań izotopowych. *Historia Slavorum Occidentis* 1(28):11-35.

Dmitrzak-Węglarz, M., Paszyńska E., Bilka K, Szczesniewska P, Bryl E, Duda J, Dutkiewicz A, Tyszkiewicz-Nwafor M, Czerski P, Hanć T, Słopeń A. 2021. Common and unique genetic background between Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder and excessive weight. *Genes* 12(9):1407. <https://doi.org/10.3390/genes1209140>.

Durda-Masny M, Goździk-Spychalska J, John A., Czaiński W, Stróżewska W, Pawłowska N, Wlizio J, Batura-Gabryel H, Szwed A. 2021. The determinants of survival among adults with cystic fibrosis—a cohort study. *Journal of Physiological Anthropology* 40:19 <https://doi.org/10.1186/s40101-021-00269-7>.

Durda-Masny M, Szwed A, Litwiniuk Z, Jarzabek-Bielecka G, Hanć T, Czapla Z, Kaczmarek MA. 2021. Time intervals between the age at menarche and the onset of sexual activity in Polish women born between 1959 and 2001. *American Journal of Human Biology* 33:e23436. <https://doi.org/10.1002/ajhb.23436>.

Hanć T, Bryl E, Szczesniewska P, Dutkiewicz A, Borkowska A. R., Paszyńska E, Słopeń A., Dmitrzak-Węglarz M. 2021. Association of adverse childhood experiences (ACEs) with obesity and underweight in children. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia Bulimia and Obesity*. <https://doi.org/10.1007/s40519-021-01314-1>.

John A, Goździk-Spychalska J, Durda-Masny M, Czaiński W, Pawłowska N, Wlizio J, Batura-Gabryel H, Szwed A. 2021. *Pseudomonas aeruginosa*, the type of mutation, lung function, and nutritional status in adults with cystic fibrosis. *Nutrition* 89:111221. [https://doi: 10.1016/j.nut.2021.111221](https://doi.org/10.1016/j.nut.2021.111221).

Kaczmarek M, Trambacz-Oleszak S. 2021. School-Related Stressors and the Intensity of Perceived Stress Experienced by Adolescents in Poland, *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18, 11791.

Krahel K, Paszyńska E, Słopeń A, Gawriolek M, Otulakowska-Skrzynska J, Rzatowski Sz, Hernik A, Hanć T, Bryl E, Szczesniewska P, Bilska K, Duda J, Tyszkiewicz-Nwafor M, Dmitrzak-Węglarz M. 2021. Stress/Immune Biomarkers in Saliva among Children with ADHD Status. *Int J Environ Res Public Health*. 18(2):769. [https://doi: 10.3390/ijerph18020769](https://doi.org/10.3390/ijerph18020769).

Krenz-Niedbała M, Łukasik S, Macudziński J, Chowański S. Morphometry of auditory ossicles in medieval human remains from Central Europe. *The Anatomical Record*. Artykuł zaakceptowany do druku, przygotowany na zaproszenie Edytora, prof. Anthony Pagano, do Special Issue: The Evolution, Development, and Functional Morphology of the Nasopharynx and its Boundaries.

Lewandowski J, Kocur P, Wendt M, Wiernicka M, Ogurkowska M, Straburzyńska-Lupa A, Goliwas M, Cieślik K, Waszak M. Sexual dimorphism of lumbar lordosis and lumbar spine mobility during the period of progressive development. *Anthropologischer Anzeiger: Journal of Biological and Clinical Anthropology* 2021. doi: 10.1127/anthranz/2021/1355.

Liczbińska G, Králík M. 2021. The strong impact of maternal marital status on birth body size before and during the Second World War in Poznań district, Poland. *American Journal of Human Biology*. doi: 10.1002/ajhb.23707.

Łukasik S, Bijak J, Krenz-Niedbała M, Sinika V. 2021. Paleodemographic analysis of age at death for a population of Black Sea Scythians: An exploration by using Bayesian methods. *American Journal of Biological Anthropology* 174(4):595-613.

Posłuszny MO, Waszak M. 2021. The influence of sacroiliac joint manipulation on changes in the values of the center of pressure in the process of maintaining static body balance. *Journal of Manipulative and Physiological Therapeutics* 44(5):408-419. doi: 10.1016/j.jmpt.2021.05.003.

Racicka-Pawlukiewicz E, Hanć T, Kuć K, Bielecki M, Zaorska J, Wolańczyk T, Bryńska A. 2021. The occurrence of overweight and obesity in children and adolescents with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder according to three different diagnostic criteria for obesity. *J Child Adolesc Psychopharmacol*. doi: 10.1089/cap.2020.0075.

Racicka-Pawlukiewicz E, Kuć K, Bielecki M, Hanć T, Cybulska-Kłosowicz A, Bryńska A. 2021. The association between executive functions and body weight/BMI in children and adolescents with ADHD. *Brain Sciences* 11(2):178. doi: 10.3390/brainsci11020178.

Sekajová Z, Liczbińska G, Králík M, Čuta M, Ingrová P. 2021. Within-family intergenerational trends in age at menarche relative to political changes in Czechoslovakia after World War II. *American Journal of Human Biology*. doi.org/10.1002/ajhb.23588.

Szcześniewska P, Hanć T, Bryl E, Dutkiewicz A, Borkowska AR, Paszyńska E, Słopeń A, Dmitrzak-Węglarz M. 2021. Do hot executive functions relate to BMI and body composition in school age children? *Brain Sciences* 11(6):780. <https://doi.org/10.3390/brainsci11060780>.

Wendt M, Banio A, Waszak M. 2021. Impact of Active Rehabilitation on wheelchair distance in men with spinal cord injury at the cervical or thoracic levels. *Acta Kinesiologica* 15(1):144-153. doi: 10.51371/issn.1840-2976.2021.15.1.18.

Wendt M, Kocur P, Lewandowski J, Waszak M. 2021. Effect of the Combined Therapy of the Muscle Energy Technique and Trigger Point Therapy on the Biophysical Parameters of the Trapezius Muscle: a Randomized Clinical Trial. *MLTJ - Muscles, Ligaments and Tendons Journal* 11(1):41-53. doi: 10.32098/mltj.01.2021.05.

Monografie, podręczniki i rozdziały

Umieralność mieszkańców wsi kujawskiej w latach 1815–1914 na tle zmian społeczno-gospodarczych i przemian elementów klimatu na przykładzie parafii Kowal, red. A. Drozd-Lipińska, Wydawnictwo Naukowe UMK w Toruniu, 2021, Toruń.

Liczbńska G. 2021. Sztafeta pokoleń. Rodzina wielkopolska drugiej połowy XIX wieku. w: Poznański sposób na niepodległość, A. Gulczyński & Sz. Paciorkowski Red.) Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, str. 443–468.

Udział w konferencjach (czynny)

Bryl E, Szczesniewska P, Hanć T. Dutkiewicz A, Tyszkiewicz-Nwafor M, Słopeń A, Dmitrzak-Węglarz M. Niekorzystne wydarzenia życiowe a stosunek do odżywiania u dzieci w wieku szkolnym. III Międzynarodowa Konferencja Psychiatrii Dzieci i Młodzieży, Chorzów, 19-20.11.2021

Bryl E., Hanć T., Szczesniewska P., Dmitrzak-Węglarz M., Dutkiewicz A., Słopeń A. „The Relation Between Prenatal Stress, Overweight and Obesity in Children” „COMPASS – the future of interdisciplinary science. Poznań 22-24.09. 2021

Drozd-Lipińska A. Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie, Spotkanie 21 (21-22.09.2021). Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych. Prezentacja: Życie w czasach zarazy. Epidemia cholery w 1852 r. na wsi kujawskiej w świetle badań biodemograficznych, historycznych i klimatologicznych (współautorzy: A. Bartczak; T. Dziki)

Drozd-Lipińska A. X Konferencja Sprawozdawcza Biskupin 2021, 20-22 października 2021. Archeologia województwa kujawsko-pomorskiego w ostatnim dwudziestoleciu. Badania archeologiczne w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2019-2020 – prezentacja: Badania ratownicze cmentarzyska kultury wielbarskiej w Orłowie/Teodorowie, gm. Wielgie”

Golian J, Liczbńska G. Sex Ratio at Birth Following the Environmental Stress. The Pilot Study of the Detva Population (the Upper Hungary Kingdom), 1801-1920, IUAES2020 CONGRESS ŠIBENIK, CROATIA, March 9-14, 2021.

Hanć T, Gomuła A, Nowak-Szczepańska N, Chakraborty R, Koziół S. Prenatalna i wczesna postnatalna ekspozycja na tropikalny huragan Aila, a poziom objawów ADHD i zaburzeń

opozycyjnych u dzieci w Indiach. III Międzynarodowa Konferencja Psychiatrii Dzieci i Młodzieży, Chorzów, 19-20.11.2021

Hanć T. Bryl E. Szczesniewska P, Dutkiewicz P, Dmitrzak-Węglarz M, Słopeń Adverse Childhood Experiences and weight status in school-age children. Seminarium online Departament of Pediatrics, Faculty of Medicine, Universitas Sebelas Maret, Surakarta. Indonesia. 03.2021

Hanć T. O roli emocji we współczesnych terapiach poznawczo-behawioralnych. II Konferencja Edukacyjno-Szkoleniowa „Emocje w języku, poznaniu, doświadczeniu i terapii. 25-26.03.2021 online.

Hanć T. Terapia EMDR – outsiderka z Trzeciej Fali. IV Festiwal Online Trzeciej Fali Terapii Behawioralnych, 11 i 18.03.2021

Liczbińska G, Králík M, The Impact of WWII on Birth Body Size. The Polish evidence. IUAES2020 CONGRESS ŠIBENIK, CROATIA, March 9-14, 2021.

Liczbińska G, Králík M. Greater Body Size at Birth in Babies Born During WWII: the results of studies of the Poznań population, Poland. Conference of the Military Welfare History Network, Dublin, 25 czerwca 2021.

Liczbińska G, Králík M. The impact of WWII on perinatal outcome in Poland. The role of maternal SES. European Social Science History Conference, Leiden, 26 marzec 2021.

Liczbińska G. 2021. The Impact of the Number of Offspring and Their Sex on Female Longevity in Historical Poland. The Evidence from the City of Poznan. Social Science History Association, Filadelfia, 13 listopada 2021.

Łukasik S, Bijak J, Krenz-Niedbała M, Sinika V. Bayesian approach in paleodemography: the question of poorly preserved skeletal remains. European Association of Archaeologists, Kilonia, 6-11.09.2021

Matczak M, Buikstra JE, Pearson J, Wyrwa AM, Krenz-Niedbała M, Łukasik S. Osteobiography of a male with achondroplastic dwarfism in the 14th-16th century in Łekno, Poland. Post-Medieval Archaeology Conference, UK, 28-30 May 2021

Matczak M, Buikstra JE, Wyrwa AM, Pearson J, Krenz-Niedbała M, Łukasik S. Advanced degenerative spinal disease as impairment and disability in adult female from early modern period in Łekno, Poland. British Association for Biological Anthropology and Osteoarchaeology, Teesside University, UK, 17 September 2021

Matczak M, Krenz-Niedbała M, Łukasik S, Buikstra JE, Wyrwa AM, Pearson J. Skeletal dysplasia diagnosed as achondroplastic dwarfism in an adult male from the 14th-16th century in Łekno, Poland. 7th Portuguese Conference on Paleopathology, Portugal, 24-25 September 2021

Matczak M, Wyrwa AM, Krenz-Niedbała M, Łukasik S, Buikstra JE, Pearson. Osteobiografia mężczyzny z karłowatością achondroplastyczną w XIV-XVI wieku w Łeknie. Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie Spotkanie 21 „Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych”, Gniezno, Instytut Kultury Europejskiej UAM, 21-22.09.2021

Nowak O, Liczbińska G, Piontek J. Were Inequalities in Trends of Body Size Observed in Polish Lands From the Prussian Sector? IUAES2020 CONGRESS ŠIBENIK, CROATIA, March 9-14, 2021.

Pankowski P, Repczyńska HM, Wojtczak W, Liczbińska G. Did WWI Change Marriage Patterns and the Criterion of Partner Selection in Poland? IUAES2020 CONGRESS ŠIBENIK, CROATIA, March 9-14, 2021.

Sobkowiak A, Liczbińska G, Did the Ratio of Male-to-Female Live Births Reflect Social and Economic Inequalities? the Pilot Study From the Poznań Province, 1875–1913. IUAES2020 CONGRESS ŠIBENIK, CROATIA, March 9-14, 2021.

Szcześniewska P, Bryl E, Hanć T, Dutkiewicz A, Tyszkiewicz-Nwafor M, Słopeń A, Dmitrzak-Węglarz M. Funkcje wykonawcze a nieprawidłowa masa ciała i ryzyko zaburzeń

odżywiania u dzieci w wieku szkolnym. III Międzynarodowa Konferencja Psychiatrii Dzieci i Młodzieży, Chorzów, 19-20.11.2021

Walczak A, Krenz-Niedbała M, Łukasik S. Zmiany wysokości trzonu szczęki towarzyszące procesom starzenia u osobników dorosłych ze średniowiecznej populacji z Cedyni. Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie Spotkanie 21 „Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych”, Gniezno, Instytut Kultury Europejskiej UAM, 21-22.09.2021

Woźniak W, Krenz-Niedbała M, Łukasik S. Przegląd metod analizy aktywności fizycznej w ludzkich populacjach szkieletowych. Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie Spotkanie 21 „Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych”, Gniezno, Instytut Kultury Europejskiej UAM, 21-22.09.2021

Udział w konferencjach (bierny)

Hanć T. II Kongres ADHD, 15-16.10.2021, Warszawa

Krenz-Niedbała M. Emerging Adolescence: A Virtual Workshop. Organizatorzy: Creighton Avery i Megan Brickley, McMaster University, Hamilton, USA

Czynny udział w wydarzeniach popularyzujących naukę (artykuły popularnonaukowe, wykłady, prowadzenie szkolenia, warsztatu, udzielenie wywiadu)

Drozd-Lipińska A. Noc Biologów UMK (8.01.2021): - wykład: „Mroczne opowieści z krypty”; - opieka merytoryczna nad wykładem: „Rana prawdę Tobie powie” - czyli rozpoznawanie narzędzia zbrodni na podstawie zadanego obrażenia (prowadzący: N. Hejda, S. Biłeńk, M. Harańczyk, A. Zgoła)

Drozd-Lipińska A. Prelekcja dla klasy IV w SP 20 im mjr H. Sucharskiego we Włocławku – „Czy archeolog szuka dinozaurów?” (4.10.2021)

Drozd-Lipińska A. Wykład na zaproszenie Studenckiego Koła Naukowego Biologii Człowieka UKSW (23.02.2021): Mroczne opowieści z krypt, czyli o interdyscyplinarności pracy antropologa słów kilka

Drozd-Lipińska A. Zajęcia na Uniwersytecie Dziecięcym przy UMK – 18.09.2021 – Mroczne opowieści z krypt. Rzecz o ustalaniu płci na podstawie cech diagnostycznych szkieletu.

Durda-Masny M. „Mózg w okresie dojrzewania”. Wykład dla SP nr 2 w Kórniku (16.11.2021)

Hanć T. Otyłość – poważny problem dzieci z ADHD? Webinariuim BioLogiczne Wydziału Biologii UAM, 16.06.2021

Liczbińska G. „Female age at marriage in increase in Scheduled Castes in Indian states of Madhya Pradesh and Uttar Pradesh. Study conducted on women born in 1950–1999”, International Webinar on Cultural and Linguistic Hurdles in the Achievement of Scientific Temper, Department of Anthropology, Sagar University, India (wykład na zaproszenie)

Liczbińska G. “The WWII impact on human biology and health status”, Seminar of Department of Anthropology, Masaryk University, Brno (wykład na zaproszenie)

Liczbińska G. “The impact of wars and economic crises on the ratio of male-to-female live births in the Slovak population, 1801-1920”, École des Hautes Études en Sciences Sociales, CY University Paris, AGORA Research Center, Paris (z Golianem Jánem) (wykład na zaproszenie)

Granty kontynuowane i uzyskane w nowym roku

Arlet M. Wpływ osobowości matki i matczynej opieki na rozwój osobowości dziecka w pierwszym roku życia u wolnożyjących makaków czepkowych w południowych Indiach
NCN Harmonia 2018/30/M/NZ8/00025

Prof. ucz. dr hab. Małgorzata Arlet i będące obiektem obserwacji makaki czepkowe. Projekt: „Wpływ osobowości matki i matczynej opieki na rozwój osobowości dziecka w pierwszym roku życia u wolnożyjących makaków czepkowych w południowych Indiach” NCN Harmonia 2018/30/M/NZ8/00025

Drozd-Lipińska A. Kierowanie i współrealizacja projektu: grant OPUS 13 (Umieralność mieszkańców wsi kujawskiej w latach 1815-1914 na tle zmian społeczno-gospodarczych i przemian elementów klimatu na przykładzie parafii Kowal. Próba analizy interdyscyplinarnej na podstawie źródeł historycznych i klimatologicznych; 2017/25/B/HS3/00243 (zakończony)

Durda-Masny M.: kierownik działania naukowego „Wpływ rodzaju karmienia na rozwój mikrobioty jelitowej u dzieci urodzonych z za małą masą ciała w stosunku do wieku płodowego (SGA)”, grant NCN nr: 2020/04/X/NZ7/00308 w ramach konkursu Miniatura 4.

Prof. ucz. dr hab. Anita Szwed i dr Magdalena Durda-Masny z Instytutu Biologii i Ewolucji Człowieka UAM przy pracy w ramach projektu „Wpływ rodzaju karmienia na rozwój mikrobioty jelitowej u dzieci urodzonych z za małą masą ciała w stosunku do wieku płodowego (SGA)”, grant NCN nr: 2020/04/X/NZ7/00308 w ramach konkursu Miniatura 4.

Hanć T. Główny wykonawca i koordynator ze strony UAM w grantcie konkursu Opus 11 Narodowego Centrum Nauki: „Czynniki genetyczne i deficyty funkcji wykonawczych jako podłoże zwiększonego ryzyka otyłości u dzieci z nadpobudliwością psychoruchową z deficytem uwagi (Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder, ADHD)”, nr: 2016/21/B/NZ5/00492, realizowanym w latach 2017-2022, kierownik: dr hab. Monika Dmistrz-Węglarz.

Liczbińska G. Long-term social costs of adverse conditions occurring in early life in the 19th-century populations on the example of the city of Poznań (NCN, PRELUDIUM BIS 2020/39/O/HS3/00524). 2021-2025

Liczbińska G. Sex-selective fatality due to cholera. Studies of cholera epidemics in Slovakia, the 19th century. Opiekun naukowy Jána Goliana, Catholic University in Ružomberok (Slovakia) (Visegrad Funds, V4-52110607). 2021-2022

Liczbińska G. Food restrictions in the womb and their impact on body weight at birth in (Poland, 1920–1945) (NAWA, PPN/BIL/2020/1/00084). 2021-2022

Liczbińska G. Responses of perinatal outcomes to WWII: mismatch and natural selection, research scholarship (NAWA, PPN /2019/1/00095). 2020-2021

Liczbińska G. The impact of natural disasters and economic crises on the Secondary Sex Ratio in 19th-century populations, opiekun naukowy Jána Goliana, Catholic University in Ružomberok (Slovakia), (Visegrad Funds, V4-52010796). 2020-2021

Liczbińska G. Epidemiological and nutritional transition among indigenous groups with special reference to Indian population (PI: R.K. Gautam, University of Sagar; Ministry of Human Resource Development, Gov. of India, 194046N02). 2020–2022

Liczbińska G. Babies in the womb and maternal trade-offs in the period of food restrictions (ID-UB 006/07/POB1/0002, project wewnętrzny UAM)

Organizacja (konferencje, warsztaty, szkolenia naukowe)

Krenz-Niedbała M. Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie Spotkanie 21 „Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych”, Gniezno, Instytut Kultury Europejskiej UAM, 21-22.09.2021 – udział w Komitecie organizacyjnym i naukowym.

Hanć T. Członek komitetu naukowego: II Konferencja Edukacyjno-Szkoleniowa: „Emocje w języku, poznaniu, doświadczeniu i terapii”, 25-26.03.2021, Poznań

Hanć T. Członek komitetu naukowego: II Kongres ADHD, 15-16.10.2021, Warszawa

Liczbńska G. Organizacja panelu: "Environmental Stress Impact on Human Biology, Health Status and Demography" w ramach Congress of the International Union of Anthropological and Ethnological Sciences, Sibenik (z M. Kralik)

Nagrody i wyróżnienia

Drozd-Lipińska A. Wyróżnienie zespołowe JM Rektora UMK za osiągnięcia w działalności naukowej w 2020 roku (czerwiec 2021)

Drozd-Lipińska A. Jednorazowe Stypendium JM Rektora UMK za punktowaną publikację naukową (październik 2021)

Osiągnięcia dydaktyczne

Krenz-Niedbała M. Realizacja pod moją opieką projektu studentki Anny Walczak pt: „Zmiany wysokości trzonu szczęki towarzyszące procesom starzenia u osobników dorosłych ze średniowiecznej populacji z Cedyni”, finansowanego w ramach „Study@research” Inicjatywa Doskonałości-Uczelnia Badawcza

Liczbńska G. Opiekun naukowy Jána Goliana, Catholic University in Ružomberok (CEEPUS, CPMNr: CIII-Freemover-2021-147112

Współpraca z innymi ośrodkami badawczymi

Department of Social Statistics and Demography, University of Southampton, Southampton, UK

Instytut Archeologii UMCS w Lublinie

King's College London

Laboratorium badawcze "Archeologia", Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Tiraspolu Mołdawia

Masaryk University, Brno

Uniwersytet Łódzki

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu

Warszawski Uniwersytet Medyczny

Wydział Archeologii UAM w Poznaniu

Członkostwo gremiach

Drozd-Lipińska A. Członek Komitetu Okręgowego Olimpiady Biologicznej w Toruniu

Drozd-Lipińska A. Ekspert w Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w ramach Działania 4.4 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

Inne

Hanć T. Członek Komisji etycznej ds. badań naukowych prowadzonych z udziałem ludzi, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Hanć T. Członek rady rektorskiej ds. wsparcia psychologicznego. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Hanć T. Pełnomocnik Dziekana Wydziału Biologii ds. wsparcia dla studentów z niepełnosprawnościami i problemami poznawczymi

Drozd-Lipińska A. Biegły sądowy przy Sądzie Okręgowym we Włocławku (dec. Prezes SO z dn. 16.06.2021; na okres do 31.12.2026);

Drozd-Lipińska A. Organizacja i koordynacja interdyscyplinarnych badań ratowniczych w krypcie Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Radziejowie (czerwiec 2021)

Drozd-Lipińska A. Prowadzenie prac antropologicznych w kaplicy grobowej z XVIII w. w miejscowości Garczegorze, gm. Lębork (sierpień 2021)

Relacja z badań ratowniczych w krypcie Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Radziejowie

W czerwcu 2021 przeprowadzono za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku badania ratownicze w krypcie pod ołtarzem Matki Bożej Nieustającej Pomocy we wpisanym do rejestru Kościele Franciszkańskim p.w. Znalezienia Krzyża Świętego w Radziejowie. Prace objęły usunięcie zasypiska wewnątrz krypty, zabezpieczenie i skatalogowanie zabytków ruchomych oraz trwałych elementów grobowych, zabezpieczenie materiału kostnego, doczyszczanie murowanych elementów architektonicznych poprzez szczotkowanie licowych partii ścian oraz sporządzenie analizy architektonicznej krypty. Przy północnej ścianie krypty zarejestrowano, widoczną jeszcze przed przystąpieniem do prac porządkowych, trumnę wypełnioną wtórnie szczątkami pozbawionymi porządku anatomicznego (czaszki, fragmenty szkieletów postkranialnych, w tym fragmenty owinięte żupanem). Najprawdopodobniej w trakcie zasypywania krypty na

wierzch zasypiska położono jedną z lepiej zachowanych skrzyń drewnianych, w której wtórnie umieszczono kości.

W trakcie odsłaniania kolejnych poziomów wydobywano liczne, luźne kości, które niewątpliwie pochodzić muszą z grobów zniszczonych w trakcie budowy fundamentów późniejszego filaru świątyni. Zebrany materiał jest charakterystyczny dla elementów znajdujących w ossuariach lub jako efekt niedokładnego przenoszenia/ekshumacji pochówków, bowiem wśród szczątków brak było niemal zupełnie drobnych kości. Szczątki te były jednak składane z pietyzmem, a nie wrzucane do wnętrza krypty (większe skupiska znajdowano w pobliżu ścian i narożników krypty, kości nie noszą śladów intencjonalnych uszkodzeń, celowego łamania, kruszeni, czy rozdrabniania).

W obrębie wypełniska odsłonięto też 5 pojedynczych pochówków w układzie anatomicznym. Prace ukończono po odsłonięciu warstwy calcowej, z zalegającymi w niej pochówkami. Pochówki wyeksplorowano, a na calcu rozplantowano ok. dwudziestocentymetrową warstwę zasypiskową, nie wyrzuconą ostatecznie z wnętrza krypty. Pobrano próbki zaprawy. Po przeprowadzeniu wstępnej analizy antropologicznej oraz analizy architektonicznej oczyszczone kości powtórnie umieszczono wewnątrz krypty. Obok nich złożono także wydobyte fragmenty trumien. Fragmenty tkanin, elementy wyposażenia i znalezione wewnątrz fragmenty kości zwierzęcych zostały zabezpieczone w celu przeprowadzenia ich konserwacji i szczegółowego opracowania. Fragmenty kostne ze zmianami patologicznymi i rozwojowymi zabezpieczono do dalszej analizy i szczegółowego opracowania. Badaniami kierowała dr Alicja Drozd-Lipińska, a czynny udział w nich brała dr Natalia Mucha.

Prace przygotowawcze ekipy badawczej przed wejściem do krypty (dr Alicja Drozd-Lipińska (UMK w Toruniu), Natalia Mucha (UMK w Toruniu), Magdalena Majorek (UŁ) , mgr Marcin Nowak (UMK w Toruniu)) [fot. A. Drozd-Lipińska]

Wnętrze krypty przed rozpoczęciem prac porządkowych [fot. A. Drozd-Lipińska]

Wnętrze krypty podczas prac porządkowych [fot. A. Drozd-Lipińska]

Magdalena Durda-Masny

WARSZAWSKI ODDZIAŁ PTA

Siedziba: Katedra Biologii Człowieka, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie ul. Marymoncka 34 00-968 Warszawa 45

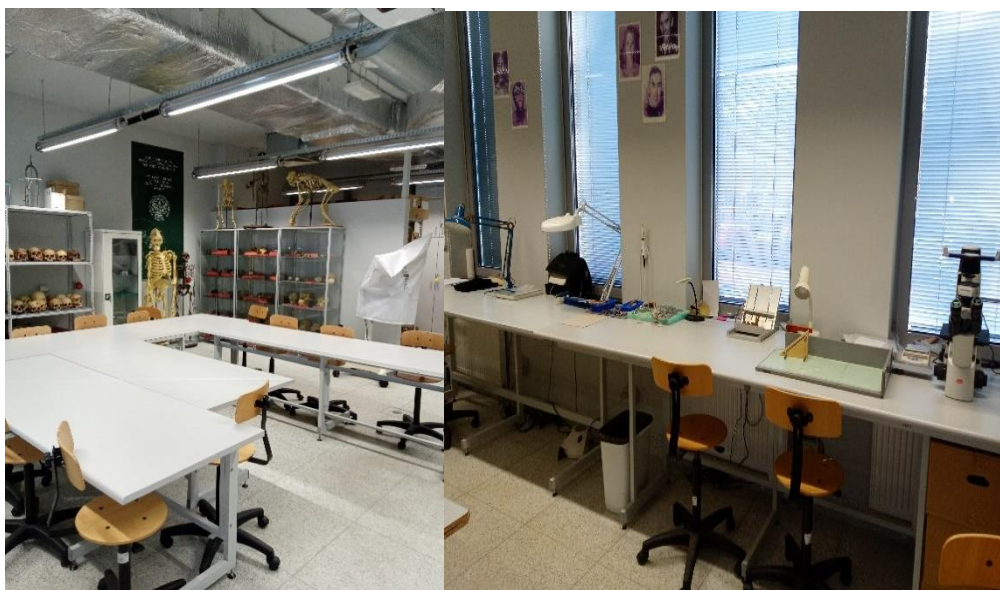
Mimo trudnej sytuacji związanej z pandemią COVID-19 Członkowie i Zarząd PTA oddz.warszawskiego prężnie działali naukowo i organizacyjnie.

Informacje z Zakładu Antropologii Środowiskowej i Toksykologii,
Instytutu Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie

W kwietniu 2021 r. prof. dr hab. Jacek Tomczyk otrzymał Srebrny Krzyż Zasług.
We wrześniu Prezydent RP nadał Jackowi Tomczykowi tytuł Profesora nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauk biologicznych.

Promocja Nauki 2021.

- Nowe Laboratorium Antropologii Szkieletowej UKSW. W ramach zmian lokalizacyjnych antropolodzy UKSW otrzymali nowe laboratorium Antropologii szkieletowej. W Laboratorium prowadzone są zarówno zajęcia i ćwiczenia, jak i badania. Na wyposażeniu są liczne pomoce dydaktyczne (między innymi unikalna kolekcja odlewów kopalnych hominidów), mapy, materiały szkieletowe.

Nowe laboratorium w Instytucie Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie

Laboratorium izotopowe. Podczas reorganizacji strukturalnej w Instytucie Nauk Biologicznych UKSW zostało formalnie powołane Laboratorium izotopowe, którego kierownikiem została Pani dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek, adiunkt w Zakładzie Antropologii Środowiskowej i Toksykologii INB UKSW. Laboratorium izotopowe jest nowoczesnym w dobrze wyposażonym obszarem badawczym w obrębie którego przeprowadza się wszelkie niezbędne analizy służące określeniu proporcji izotopowych, między innymi węgla, azotu, siarki i tlenu w pradziejowym i nowożytnym materiale osteologicznym i odontologicznym. W ramach laboratorium prowadzona jest działalność zarówno naukowa, jak i dydaktyczna.

Laboratorium Izotopowe w Instytucie Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie

- Projekt Demonstratora Platformy Cyfrowej Nauki. W ramach przyznanej przez MEN (nr 112/WFSN/2020) dotacji prof. dr hab. Jacek Tomczyk uczestniczył w przygotowaniu Demonstratora Platformy Cyfrowej Nauki. Platforma, dostępna pod adresem pcn.cnt.edu.pl, wychodzi naprzeciw potrzebom wynikającym z intensyfikacji nauki zdalnej w uczelniach wyższych. W obliczu nowych, pandemicznych warunków pracy studentów i wykładowców, pilne stało się przygotowanie materiałów edukacyjnych odpowiedniej jakości oraz w powszechnym dostępie. Przeprowadzony projekt dotyczył przygotowania preparatów osteologicznych, które mogą służyć studentom w opanowaniu budowy ludzkiego kośćca, podczas zajęć anatomii. W projekcie stworzono modele struktur kostnych z szkieletu osobnika męskiego w wieku 35/39lat, pozyskanego z Radomia, z cmentarza komunalnego, który funkcjonowała w latach 1794–1811. Uzyskano łącznie 412 modeli struktur kostnych, z czego 206 stanowią modele uproszczone, do których jest bezpośredni dostęp poprzez przeglądarkę internetową oraz 206 modeli pełnych zapisanych w formacie „obj”, które są dostępne po zalogowaniu, pobraniu i uruchomieniu na platformie VisNow.

- Wizyta studyjna. W sierpniu 2021 roku dr Anna Myszka odwiedziła Uniwersytet Masaryka w Brnie. Wraz z prof. doc RNDr Miroslavem Křálikiem omawiali plan przyszłej współpracy międzyuczelnianej.

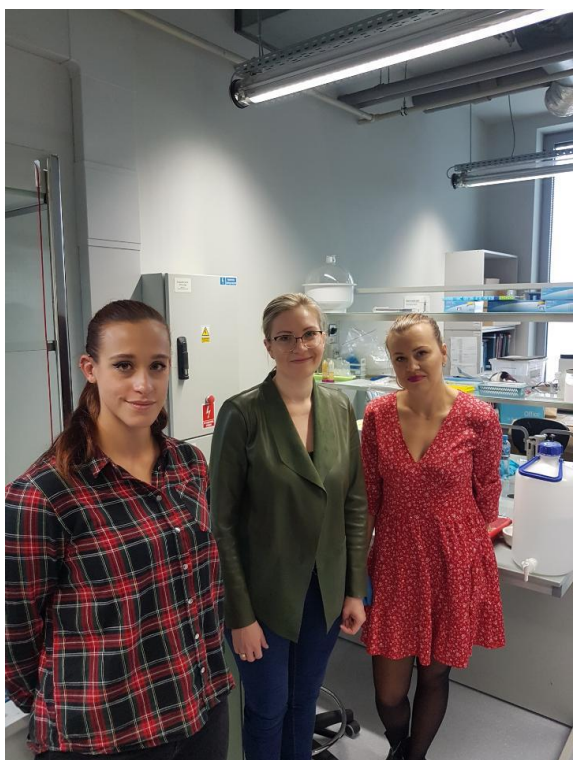
Na fotografii Pani dr Anna Myszka oraz doc. Miroslav Křálik

- Współpraca naukowa. W 2021 roku Prof. dr hab. Krzysztof Szostek oraz dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek z Zakładu Antropologii Środowiskowej i Toksykologii UKSW w Warszawie nawiązali współpracę naukową z Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu oraz Uniwersytetem Zachodnio-Czeskim w Pilźnie.

Współpraca naukowa obejmie badania szkieletów wyeksplorowanych na unikatowym stanowisku w miejscowości Libkovice położonej w północno-zachodnich Czechach. W ramach projektu badawczego „Innowacyjny naukowiec” pt: „Kondycja biologiczna dzieci i młodzieży z historycznej populacji zanikłej wsi Libkovice w pn-zach. Czechach (XIII-XX w.) na tle uwarunkowań kulturowo-przyrodniczych” kierowanego przez Panią dr Aleksandrę Karykowską z Zakładu Antropologii UPWr, pracownicy Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego przeanalizują materiał szkieletowy pod kątem proporcji izotopowych węgla, i azotu celem zbadania dawnych praktyk żywieniowych oraz procesu karmienia i odstawienia od piersi dzieci i osobników młodocianych z populacji Libkovic.

W ramach drugiego projektu kierowanego przez Panią mgr Joannę Witan z Uniwersytetu w Pilźnie zespół antropologów z UKSW podejmie pracę nad określeniem pochodzenia, rekonstrukcji szlaków migracji oraz rekonstrukcji diety dorosłych osobników z Libkovic.

Szkielety poddane analizie pochodzą z grobów odkrytych podczas wykopalisk ratunkowych w 2019/2020 roku na przedpolu kopalni węgla brunatnego (Severočeské doły s.a, wyrobisko Tušimice). Szkielety datuje się na okres wędrówek ludów (longobardowie). Materiał jest niezwykle cenny, między innymi ze względu na występowanie drewnianych konstrukcji grobowych w typie tzw. Totenhaus. Wyniki badań zostaną opublikowane w 2022 r.

Na zdjęciu (od prawej) dr Aleksandra Karykowska, dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek, mgr Joanna Witan podczas spotkania warsztatowego w Laboratorium Badań Izotopowych UKSW w Warszawie (fot. Prof. dr hab. Krzysztof Szostek).

- Umowa współpracy. W 2021 roku prof. dr hab. Krzysztof Szostek podpisał oficjalną umowę naukową pomiędzy Zakładem Antropologii Środowiskowej i Toksykologii INB UKSW a Instytutem Archeologii UMK w Toruniu w ramach dwóch projektów badawczych NCN. Mamy nadzieję, że ta współpraca naukowa zaowocuje ciekawymi wynikami planowanych interdyscyplinarnych badań.
- W maju 2021 roku odbyła się publiczna obrona doktoratu Pani dr. Barbary Mnich z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie zakończona wnioskiem o wyróżnienie. Pracę doktorską pt. "Gęstość kości a strategie odżywiania subfosalnych populacji ludzkich z terenu południowej Polski w świetle analiz molekularnych i izotopowych". Promował prof. dr hab. Krzysztof Szostek z Instytutu Nauk Biologicznych UKSW a recenzentami byli dr hab. prof.

UPWr Barbara Kwiatkowska z Katedry Antropologii UPWr we Wrocławiu oraz prof. dr hab. Sławomir Kozieł z Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN.

Badania Terenowe.

1. Stanowisko Dąbrówka. Na przełomie lipca i sierpnia bieżącego roku prof. dr hab. Jacek Tomczyk oraz dr Anna Myszka brali udział w eksploracji materiałów szkieletowych z wczesno-nowożytnego cmentarzyska w Dąbrówkach (gm. Wasilków, woj. podlaskie). Trwające drugi sezon badania zaowocowały pozyskaniem szkieletów około 100 osobników, które zostały poddane szczegółowym analizom antropologicznym. W badaniach brali udział również studenci kierunku archeologii z UKSW, którzy mieli możliwość poznania metod pracy w terenie.

2. Stanowisko Starorypin. W sierpniu 2021 roku dzięki uprzejmości Pani dr Jadwigi Lewandowskiej z Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej członkowie PTA i pracownicy Instytutu Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie, prof. dr hab. Jacek Tomczyk, prof. dr hab. Krzysztof Szostek, dr Anna Myszka i dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek przy udziale grupy studentów z UKSW wraz z zaprzyjaźnionymi antropologami z Zakładu Antropologii UJ dr Beatą Cienkosz-Stepańczak i dr Barbarą Mních uczestniczyli w wykopaliskach archeologicznych na stanowisku w Starorypinie Prywatnym. Był to kolejny sezon interdyscyplinarnych badań na terenie tego wczesnośredniowiecznego cmentarzyska.

W efekcie wieloletnich badań tego niezwykle ciekawego stanowiska archeologicznego w bieżącym roku powstaje książka w, której zamieszczony będzie rozdział przedstawiający wyniki badań antropologicznych. Wykopaliska archeologiczne na stanowisku w Starorypinie Prywatnym były współfinansowane z projektu POWER. W pracach wykopaliskowych uczestniczyli studenci Ochrony Środowiska UKSW, którzy w ramach praktyk mieli okazję poznać tajniki badań antropologicznych pracując zarówno w terenie, jak i podczas analizy materiałów szkieletowych w laboratorium osteologicznym.

Uczestnicy wykopalisk: dr Jadwiga Lewandowska, dr Wojciech Ślusarczyk i Prof. dr hab. Krzysztof Szostek na stanowisku Starorypin Prywatny 2021 rok.

Uczestnicy wykopalisk: dr Beata Cienkosz-Stepańczak i dr Barbara Mnich oraz studenci UKSW na stanowisku Starorypin Prywatny 2021 rok.

Publikacje Zakładu Antropologii Środowiskowej i Toksykologii INB UKSW 2021 rok

W 2021 roku Pracownicy Zakładu Antropologii Środowiskowej i Toksykologii INB UKSW w Warszawie opublikowali następujące prace w renomowanych czasopismach naukowych.

- Szostek K, Lisowska-Gaczorek A, Nowakowska P, 2021. Opracowanie anatomo-antropologiczne szczątków kostnych (w): Żelazna Nowa, stanowisko 2. cmentarzysko kultury

przeworskiej z Zapilecza na południowym Mazowszu, ocalone dziedzictwo archeologiczne (red: Ceślak-Kopyt M, Pododzińska D), Wydawnictwo Profil-Archeo. doi: 10.33547/oda-sah.10.zn.07, issn 2084-0071/isbn 978-83-66571-04-0

- Cienkosz-Stepańczyk B, Szostek K, Lisowska-Gaczorek A. 2021. Optimizing ftr method for characterizing diagenetic alteration of skeletal material. *Journal of Archaeological Sciences – Report*. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2021.1>
- Anna Juras, Edvard Ehler, Maciej Chyleński, Łukasz Pospieszny, Anna Elżbieta Spinek, Helena Malmström, Maja Krzewińska, Krzysztof Szostek, Wojciech Pasterkiewicz, Marek Florek, Stanisław Wilk, Barbara Mnich, Janusz Kruk, Marzena Szmyt, Sławomir Kozieł, Anders Götherström, Mattias Jakobsson, Mirosława Dabert. 2021. Maternal genetic origin of the late and final neolithic human populations from present-day Poland. *American Journal of Physical Anthropology*. doi: 10.1002/ajpa.24372
- Jacek Tomczyk, Krzysztof Szostek, Aleksandra Lisowska-Gaczorek, Paweł Jelec, Maciej Trzeciecki, Marta Zalewska, Dorota Olczak-Kowalczyk. 2021. dental caries in early childhood (1.5-8.0 years) in the late medieval and modern populations from Radom (Poland). *International Journal of Osteoarchaeology*. doi: 10.1002/oa.3028
- Jacek Tomczyk, Paweł Rusin, Marta Zalewska. 2021. Prevalence of dental caries in the Late Neolithic and Early Bronze Age populations from Żerniki Górne (Poland). *Anthropological Review*. Doi: <https://doi.org/10.2478/anre-2021-0016>
- Dorota Olczak-Kowalczyk, Jacek Tomczyk. 2021. Monitorowanie stanu zdrowia jamy ustnej populacji polskiej w latach 2016-2020 : Uwarunkowania stanu zdrowia jamy ustnej i uszkodzenia urazowe zębów u dzieci i młodzieży w Polsce w 2020 roku. National Information Processing Institute 2021.

Przygotowali: Anna Myszką, Aleksandra Lisowska-Gaczorek, Jacek Tomczyk, Krzysztof Szostek

Informacje z Sekcji Antropologii w Katedrze Biologii Człowieka
Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Członkowie z zespołu antropologii AWF kontynuowali prace badawcze w ramach Szkoły Naukowej (SzN nr 5) „Biomedyczne uwarunkowania sprawności fizycznej i treningu sportowego dorosłej populacji”. Zakończono badania gęstości mineralnej kości i markerów

obrotu kostnego w ramach I etapu zadania 2, którego liderem jest dr Anna Kopiczko. Sporym wyzwaniem było wykonanie kompletu skanów i pobrań u 300 osób. Wyniki niebawem zostaną opublikowane. Trwa I etap długofalowych badań w ramach zadania 1, którego liderką jest Prof. AWF dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid.

Rok 2021 był bogaty w nagrody i wyróżnienia dla Członków naszego oddziału. Miło nam poinformować, iż Prof. AWF dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid odznaczona została przez Prezydenta RP Srebrnym Krzyżem Zasługi za osiągnięcia w nauce.

Nagrody Rektorskie za osiągnięcia naukowe przyznane przez Rektora AWF w Warszawie Prof. dr hab. Bartosza Molika otrzymało aż czterech Członków naszego oddziału: Prof. AWF dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid, dr Karol Gryko, dr Anna Kopiczko i dr Sylwia Nowacka-Dobosz. Dyplom uznania Dziekana Wydziału WF AWF w Warszawie otrzymała dr Anna Kopiczko za udział w innowacji pedagogicznej „Żywienie sportowców”.

Członkinie oddz.warszawskiego Prof. AWF dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid, dr Anna Kopiczko i dr Sylwia Nowacka-Dobosz brały aktywny udział w pracach Zespołów Zdrowie i Metodyków w ogólnopolskim projekcie „WF z AWF - Aktywny powrót do szkoły”, którego celem jest walka ze skutkami pandemii koronawirusa przez poprawę stanu kondycji fizycznej dzieci i młodzieży oraz wsparcie uczniów w powrocie do pełnej sprawności fizycznej po długotrwałym okresie nauki zdalnej. Do grona ekspertów od strony merytorycznej Zespołu Zdrowie została zaproszona Prof. AWF dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid.

W roku 2021 ukazało się kilka publikacji, w druku jest kolejna część Przewodnika do Antropologii:

1. Pathak, D.R.; Stein, A.D.; He, J.-P.; Noel, M.M.; Hembroff, L.; Nelson, D.A.; Vigneau, F.; Shen, T.; Scott, L.J.; Charzewska, J.; et al. Cabbage and Sauerkraut Consumption in Adolescence and Adulthood and Breast Cancer Risk among US-Resident Polish Migrant Women. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 10795. <https://doi.org/10.3390/ijerph182010795>
2. Kopiczko A, Adamczyk JG, Łopuszańska-Dawid M.: Bone Mineral Density in Adolescent Boys: Cross-Sectional Observational Study. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 245. <https://doi.org/10.3390/ijerph18010245>
3. Cieplińska J., Kopiczko A.: Bone mineral density and body composition in Polish girls with Myelomeningocele: effects of adapted physical activity and past fractures. *HOMO*

– Journal of Comparative Human Biology, Volume 72 No 2 (2021), p. 149 – 157. DOI: 10.1127/homo/2021/1357

4. Kopiczko A., Adamczyk JG., Gryko K., Popowczak M.: Bone mineral density in elite Masters Athletes: the effect of body composition and long-term exercise. European Review of Aging and Physical Activity. 18, 7 (2021). <https://doi.org/10.1186/s11556-021-00262-0>
5. Kopiczko A., Łopuszańska- Dawid M.: Przewodnik do ćwiczeń z Antropologii. Część II. Zeszyty Naukowo-Metodyczne / Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie 2021.

Referaty podczas International Scientific Conference of the Polish Society of Nutritional Sciences 23-24.06.2021 r. wygłosiła Przewodnicząca PTA oddz. warszawskiego Prof. AWF dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid wraz z zespołem:

1. Łopuszańska-Dawid M, Kołodziej H, Lipowicz A, Szklarska A, Jankowska EA. Successful aging of Polish men - the importance of age, socio-economic status, stress and lifestyle. International Scientific Conference of the Polish Society of Nutritional Sciences NUTRITION AND QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY of the „Dilemmas of Human Nutrition Sciences” series, 23-24.06.2021 r. Warsaw Poland. Book of abstracts, p. 168
2. Łopuszańska-Dawid M, Kołodziej H, Lipowicz A, Szklarska A, Jankowska EA. Determinants of mental well-being in the aging process of Polish men. International Scientific Conference of the Polish Society of Nutritional Sciences NUTRITION AND QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY of the „Dilemmas of Human Nutrition Sciences” series, 23-24.06.2021 r. Warsaw Poland. Referat. Book of abstracts, p. 170

Przygotowanie: dr Anna Kopiczko

Informację z zespołu antropologii klinicznej
Kliniki Pediatrii i Endokrynologii WUM

Członkowie oddz. warszawskiego PTA z Kliniki Pediatrii i Endokrynologii WUM z Pracowni Antropologii w roku 2020/2021 opublikowali wraz z zespołami następujące prace:

1/ Świąder-Leśniak A., Majcher A., Pyrżak B., Dziechciarz P.: Consensus on the principles

- of physical development monitoring in children, possible or not? *Pediatr Med Rodz* 2020, 16(3), p.268-274. DOI: 10.15557/PiMR.2020.0049. English/Polish.
- 2/ Witkowska-Sędek E., Stelmaszczyk-Emmel A., Kucharska A., Rumińska M., Majcher A., Pyrżak B.: Growth response and metabolic effects of growth hormone therapy in appropriate-for-gestational-age growth hormone deficient children in relation to birth size and gestational age: A preliminary study. *Acta Biochim. Pol.* 2020, vol. 67, Epub: No 5351, DOI.org/10.18388/abp.2020_5351.
- 3/ Majcher A., Czerwonogrodzka-Senczyna A., Kądziela K., Rumińska M., Pyrżak B.: Development of obesity from childhood to adolescents. *Pediatr Endocrinol Diabetes Metab.* 2021;27(2):70-75.DOI: 10.5114/pedm.2021.105297.
- 4/ Witkowska-Sędek E., Kucharska A.M., Rumińska M., Paluchowska M., Pyrżak B.: Decreased Thyroxine Levels during rhGH Therapy in Children with Growth Hormone Deficiency. *J. Clin. Med.* **2021**, 10(21), 5100; DOI.org/10.3390/jcm10215100.

Odnotowano także aktywny udział w Sympozjum POLSKIEGO TOWARZYSTWA ENDOKRYNOLOGII I DIABETOLOGII DZIECIĘCEJ z prezentacją referatu:

Glińska M., Walczak M., Wikiera B., Pyrżak B., Majcher A., Paluchowska M., Gawlik A., Antosz A., Kusz M., Bossowski A., Stożek K., Wędrychowicz A., Starzyk J., Petriczko E.: Odpowiedź na leczenie rekombinowanym ludzkim hormonem wzrostu (rhGH) dzieci urodzonych jako zbyt małe w stosunku do czasu trwania ciąży (SGA) w populacji polskiej. IX Zjazd-XXV Sympozjum PTEiDD, 21-23.10.2021.

Przygotowanie: dr n. med. Anna Majcher

Informację z Warsaw Mummy Project Human Remains
<http://www.warsawmummyproject.com/>

W ramach projektu realizowanego od 2015 roku przez międzynarodowy zespół badaczy, pod kierownictwem mgr Marzeny Ożarek-Szilke (PTA oddz. Warszawa) i dr Wojciecha Ejsmonda, zostały poddane badaniom za pomocą technik nieinwazyjnych z wykorzystaniem obrazowania TK i RTG, wszystkie mumie i fragmenty mumii egipskich z Muzeum Narodowego w Warszawie. Podczas badań mumii kobiety w wieku 20-30 lat odkryto,

iż w jej jamie brzusznej znajduje się pozostawiony w macicy i razem z nią zmumifikowany płód. Kobieta zmarła między 26-30 tygodniem ciąży. Jest to obecnie pierwsza na świecie zanana egipska mumia w ciąży. Odkrycie wywołało dyskusje na temat ciąży, macierzyństwa i koncepcji duszy nierodzonych dzieci w Egipcie. Stan zachowania płodu i wskazuje ponadto na zaistnienie szczególnego, częściowo naturalnego procesu mumifikacji płodu w zmumifikowanych szczątkach matki, który to jest obecnie przedmiotem dalszych badań i kolejnej przyjętej do druku publikacji.

Zespół opublikował wyniki badań pierwszej na świecie , egipskiej ciężarnej mumii w “Journal of Archeological Science” : W. Ejsmond, M. Ożarek-Szilke, M. Jaworski, S. Szilke „A pregnant ancient egyptian mummy from the 1st century BC”, w: Journal of Archaeological Science, Volume 132, August 2021, 105371

A także w pismach popularnonaukowych:

Marzena Ożarek-Szilke, Wojciech Ejsmond, Marcin Jaworski, Stanisław Szilke, „Tajemnicza Dama- tajemnicza mama”, w: Archeologia Żywa 3/2021

Wojciech Ejsmond, Marzena Ożarek-Szilke , Marcin Jaworski, Stanisław Szilke, „Mummy Mummy”, w: Ancient Egypt Magazine 127 vol 22 issue 1, September/October 2021

Marzena Ożarek-Szilke, Wojciech Ejsmond, Marcin Jaworski, Stanisław Szilke, „Warsaw Mummy Project” w: Current World Archaeology 109, SEPTEMBER 23, 2021

Udział w konferencjach i wykłady na zaproszenie:

10.11.2021 „The Worlds First Pregnat Ancient Egyptian Mummy’ Warsaw Mummy Project” wykład dla Association for the Students of Egyptology (Marzena Ożarek-Szilke i Wojciech Ejsmond)

27.09.2021 „The Warsaw Mummy Project and the world’s first Mummy Mummy” wykład dla Manchester Ancient Egypt Society (Marzena Ożarek-Szilke i Wojciech Ejsmond)

9-10.07.2021 „Radiologiczne badania mumii egipskich- przeszłość w przyszłości” wykład otwierający kongres Polskiego Towarzystwa Radiologicznego sekcji TK i MR i GE Healthcare imaGEnalia 2021 (Marzena Ożarek-Szilke, Wojciech Ejsmond i Marcin Jaworski)

24.06.2021 „Pregnat ancien Egyptian Mummy” referat na konferencji 2nd edition of Keeping Archaeology Together International Online Conference(Marzena Ożarek-Szilke i Wojciech Ejsmond)

O odkryciu informowały światowe agencje prasowe, AFP, Xinhua (Chiny), Reuters, Associated Press, Agenzia Italia, ANSA (Włochy), Sputnik, ITAR-TASS i Interfax (Rosja); oraz **portale naukowe i popularnonaukowe**, (Nature – *April’s best science images*, PAN, Nauka w Polsce, Archeology – portal Archeological Institute of America, Smithsonian Magazine, Live Science, Thema Radiologie, National Geographic (edycje hiszpańska, włoska, indonezyjska i rosyjska), Current World Archaeology, Ça m’intéresse, Science Post, Academic Times, Phys.org.

Warto podkreślić, że pisały szeroko o odkryciu również: **czołowe tytuły finansowe i biznesowe**, Business Insider, Barron’s, portal giełdy nowojorskiej NASDAQ, International Buisness Times; Artnet.

ODDZIAŁ WROCŁAWSKI PTA

Do oddziału wrocławskiego w roku 2021 dołączyło dwoje nowych członków Towarzystwa:

mgr Katarzyna Martewicz Zakład Antropologii Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Hubert Szyller student Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu.

W roku 2021 zorganizowano zebrania wrocławskiego oddziału PTA w formie zdalnej:

1. Agata Bisiecka, Czy powinniśmy badać wysokość ciała. Nowe perspektywy w badaniach nad rozwojem i kondycją człowieka, Zakład Antropologii, Instytut Biologii Środowiskowej UPWr
2. Jacek Szczurowski, Asymetria morfologiczna struktur kręgów. Katedra Antropologii, Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
3. Agnieszka Witek Zanieczyszczenie światłem – wpływ na funkcjonowanie organizmów żywych. Szkoła Doktorska Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu
4. Piotr Chmielewski Wybrane problemy współczesnej biogerontologii: od homeodynamiki do seroterapii. Zakład Anatomii Prawidłowej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
5. Łukasz Pawelec Co o wyglądzie człowieka mówi jego głos? Cechy fizyczne mężczyzn w ocenie kobiet, Szkoła Doktorska, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu

ZAKŁAD ANATOMII PRAWIDŁOWEJ, KATEDRA MORFOLOGII I EMBRIOLOGII CZŁOWIEKA UNIwersytet Medyczny we Wrocławiu

dr Zygmunt Domagała (Przewodniczący o. wrocławskiego PTA- anatomicznego)
Opiekun koła Naukowego: CLINICAL AND DISSECTING ANATOMY STUDENTS
SCIENTIFIC CLUB

OSIAGNIECIA: grant Funduszu Aktywności Studenckiej FAST "Muzeum Anatomiczne Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu - historia, nauka, sztuka" realizowany przez studentów koła naukowego "Clinical and Dissecting Anatomy Students Scientific Club pod kierownictwem studenta Juranda Domańskiego i dr Zygmunta Domagały.

Maceration stage in corrosion cast specimen procedure in anatomy: a minireview.
Domagała Z, Domański J, Smyczek N, Galk C. Folia Morphol (Warsz). 2021 Nov 9. doi: 10.5603/FM.a2021.0119.

Ultrasound evaluation of the radial artery in young adults - A pilot study.

Domagała Z, Grzelak J, Pospiech N, Hunter N, Klekowski J, Lach A, Stój K, Kurc-Darak B, Trzaska M.

Ann Anat. 2021 Nov;238:151763. doi: 10.1016/j.aanat.2021.151763. Epub 2021 May 27. PMID: 34051322 Anterior abdominal fixation - a new option in the surgical treatment of pelvic organ prolapse.

Sliwa J, Kryza-Ottou A, Grobelak J, Domagała Z, Zimmer M. Ginekol Pol. 2021;92(7):471-474. doi: 10.5603/GP.a2021.0004. Epub 2021 Apr 12. Topography of muscular branches of the superficial fibular nerve based on anatomical preparation of human fetuses. Karykowska A, Rohan-Fugiel A, Mączka G, Grzelak J, Gworys B, Tarkowski V, Domagała Z. Ann Anat. 2021 Sep;237:151728. doi: 10.1016/j.aanat.2021.151728. Epub 2021 Apr 3. PMID: 33823227

PROJEKTY REALIZOWANE LUB ZREALIZOWANE W 2021

1. grant RID (Regionalna Inicjatywa Doskonałości) "Comparision of adult human placenta corrosive vasculature casts in normal pregnancy and in pregnancy complicated by a gestational hypertension" pod kierownictwem dr. Zygmunta Domagały (lata 2020-2021)
 2. grant Funduszu Aktywności Studenckiej FAST "Muzeum Anatomiczne Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu - historia, nauka, sztuka" realizowany przez studentów koła naukowego "Clinical and Dissecting Anatomy Students Scientific Club"
- Od 2021 roku: Koordynator Wydziałowy Programu Erasmus+

dr Paweł Dąbrowski (Przewodniczący o. wrocławskiego PTA)

1. Dentists can provide reliable shear wave elastography measurements of the stiffness of masseter muscles: a possible scenario for a faster diagnostic process, Cyprian Olchow, Anna Olchow, Jakub Hadzik, Paweł Dąbrowski, Dorota Mierzwa. *Adv.Clin.Exp.Med.* 2021 Vol.30 no.6 s.575-580, DOI: 10.17219/acem/134875
2. Estimation of age at onset of linear enamel hypoplasia. New calculation tool, description and comparison of current methods, Paweł Dąbrowski, Michał Jerzy Kulus, Mirosław Furmanek, Friedrich Paulsen, Joanna Grzelak, Zygmunt Domagała. *J.Anat.* 2021 Vol.239 no.4 s.920-931, DOI: 10.1111/joa.13462
3. Próba rekonstrukcji diety mieszkańców dawnego Wrocławia na podstawie analizy wybranych mikro- i makroelementów materiału kostnego (An attempt to reconstruct the diet of old Wrocław residents on the basis of analysis of selected micro- and macroelements of bone material). Maciej Oziębłowski, Paweł Dąbrowski, Marzena Styczyńska, Michał Kulus,

Joanna Grzelak. W: Postęp w naukach o żywieniu człowieka Rzeszów 2020, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s.63-78, ryc., tab., bibliogr., streszcz., summ, 978-83-7996-837-4.

PROJEKT REALIZOWANY

NCN Opus 13, 2017/25/B/HS3/02006: " U progu industrializacji- ocena dobrostanu mieszkańców nowożytnego Wrocławia w ujęciu interdyscyplinarnym"

kierownik projektu : dr Paweł Dąbrowski

Udział w konferencjach:

Międzynarodowa Konferencja Naukowa: "Biomorfology of the XXI century, Kyiv- 23-24 September, 2021". Członek Komitetu Organizacyjnego.

Grzelak J., Dąbrowski P.: " Assessment of the enamel microwear in the new modern human population"

Opiekun Koła Naukowego Paleoanatomii "VERTEX"

wybrane osiągnięcia KN "VERTEX":

Konferencje:

Description of the pathologies of the sacral bone of various ethology	Hubert Szyller, Zofia Rogala, Martyna Wrześniewska	Juvenes Pro Medicina 2021, 17th International and 5th Polish conference	14-16.05.21	Łódź, Uniwersytet Medyczny w Łodzi
Morfologia topografii stref erogennych	Hubert Szyller, Paweł Dąbrowski	6. gólnopolska konferencja seksuologiczna	22-23.05.21	Poznań, Poznański Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego

The clinical aspects and epidemiology of spine overload injuries in paleopathology

Hubert Szyller, Zofia Rogala, Agata Boczar, Paweł Dąbrowski

International Festival of Health 19-23.07.21 Manchester, University of Manchester

Publikacje KN:

"Cukrzyca - nieunikniona klątwa ludzkości, przegląd literatury" Hubert Szyller, Aleksandra Faryś, Kinga Brawańska

Monografia „Doniesienia naukowe z zakresu chorób cywilizacyjnych i zagadnień pokrewnych”, wydawnictwo Tygiel sp.z.o.o., 2021 ISBN 978-83-66489-98-1

dr Piotr Chmielewski

1. Chmielewski P. P. (2021). New Terminologia Anatomica: Cranium and extracranial bones of the head. *Folia Morphologica*, 80(3), 477–486. <https://doi.org/10.5603/FM.a2019.0129>
2. Chmielewski P. P., et al. (2021). Exploring the effects of birth order on human lifespan in Polish historical populations, 1738-1968. *Anthropol Rev*, In press.

ZAKŁAD ANTROPOLOGII IITD PAN WE WROCŁAWIU

PUBLIKACJE 2021

1. Juras A., Ehler E., Chyleński M., Pospieszny Ł., Spinek A.E., Malmström H., Krzewińska M., Szostek K., Pasterkiewicz W., Florek M., Wilk S., Mnich B., Kruk J., Szmyt M., Koziel S., Götherström A., Jakobsson M., Dabert M., 2021. Maternal genetic origin of the Late and Final Neolithic human populations from present-day Poland. *American Journal of Physical Anthropology* 176: 223-236; DOI: 10.1002/ajpa.24372
2. Brisch R., Wojtylak S., Saniotis A., Steiner J., Gos T., Kumaratilake J., Henneberg M., Wolf R, 2021. The role of microglia in neuropsychiatric disorders and suicide. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience* (early view): <https://doi.org/10.1007/s00406-021-01334-z>
3. Cieślik A., Nowaczewska W., Kołtowska A., Henneberg M., 2021. A rare case of pancraniosynostosis observed in a historical skull from the 19th century cranial collection named “Królestwo Polskie” (“Polish Kingdom”). *Anthropological Review*, 84(1), 29–36.
4. Gomula A., Nowak-Szczepanska N., Chakraborty R., Bose K., Koziel S. 2021. Indian children exposed to a natural disaster in utero or during infancy displayed smaller head dimensions than non-affected controls. *Acta Paediatrica*, Early View.
5. Gomula A., Nowak-Szczepanska N., Hermanussen M., Scheffler C., Koziel S. 2021. Trends in growth and developmental tempo in boys aged 7 to 18 years between 1966 and 2012 in Poland. *American Journal of Human Biology*, Early view: Online Version.
6. Gomula A., Nowak-Szczepanska N., Koziel S. 2021. Secular trend and social variation in height of Polish schoolchildren between 1966 and 2012. *Acta Paediatrica*, 110(4): 1225–1230.
7. Gomula A., Nowak-Szczepanska N., Suder A., Ignasiak Z., Koziel S. 2021. Secular trends in adiposity within the context of changes in BMI across developmental periods among Polish

schoolchildren—application of the Slaughter equation. *European Journal of Clinical Nutrition*, 75(1): 49–56.

8. Górka K., Mazur M. 2021. The Current Status of Forensic Anthropology in Poland- Assessment of the Discipline. *Forensic Sciences*, 1(2): 102-115; <https://doi.org/10.3390/forensicsci1020010>.

9. Górka K., Plens C. 2021. In search of identity – the field of forensic anthropology in Brazil, *Journal of Forensic Sciences*, 66(1): 44-55, DOI: 10.1111/1556-4029.14566.

10. Hermanussen M., Scheffler C., Lidia Martin L., Groth D., Waxmonsky J.G., James Swanson J., Nowak-Szczepanska N., Gomula A., Apanasewicz A., Konarski J.M., Malina R.M., Bartkowiak S., Lebedeva L., Suchomlinov A., Konstantinov V., Blum W., Limony Y., Chakraborty R., Kirchengast S., Tutkuvienė J., Jakimaviciene M.E., RamuneCepulienėR., Franke D., Navazo B., Moelyo A.G., Satak T., Koziel S. 2021. Growth, Nutrition and Economy – Proceedings of the 27th Aschauer Soiree, Held at Krobielowice, Poland, November 16th 2019. *Human Biology and Public Health*, 1,1-13.

11. Kalinowski K., Agata K., Malesza M., & Danel D. 2021. Evolutionary origins of music. Classical and recent hypotheses. *Anthropological Review*, 84(2), 211–229. <https://doi.org/10.2478/anre-2021-0011>

12. Koziel S., Chakraborty R., Bose K., Ignasiak Z., Gomula A., Nowak-Szczepanska N. 2021. The effect of a natural disaster on handgrip strength in prepubertal Indian children exposed to a severe cyclone during the prenatal and early postnatal growth. *Scientific Reports*, 11(1): 7473.

13. Kralik M., Klima O., Cuta M., Malina M.R., Koziel S.M., Polcerova L., Skultetyova A., Spanel, M., Kukla L., Zemcik P. 2021. Estimating growth in height from limited longitudinal growth data using full-curves training dataset: A comparison of two procedures of curve optimization – Functional Principal Component Analysis and SITAR. *Children*, (in printing).

14. Limony Y., Koziel S. 2021. Timing of puberty: body size or reproductive optimization? *Nature Reviews Endocrinology*, 17(9): 573.

15. Malina R.M., Martinh, D.V., Valente-dos-Santos J., Coelho-e-Silva M.J., Koziel S.M. 2021. Growth and maturity status of female soccer players: a narrative review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 1448.

16. Malina RM., Coelho-e-Silva MJ., Martinho DV., Sousa-e-Siva P., Figueiredo AJ., Cumming SP., Králik M., Koziel SM. 2021. Observed and predicted ages at peak height velocity in soccer players. *Plos One*, 16(7): e0254659.

17. Marcinkowska U.M., Ziolkiewicz-Wichary A., Nowak-Szczepańska N., Kornafel D., Koziel S. Danel D.P. 2021. Changes in facial shape throughout pregnancy – A computational exploratory approach. *Symmetry*, 13, 1944. <https://doi.org/10.3390/sym13101944>.
18. NCD Risk Factor Collaboration. 2021. Heterogeneous contributions of change in population distribution of body mass index to change in obesity and underweight. *eLife*, 10, e60060.
19. NCD Risk Factor Collaboration. 2021. Worldwide trends in hypertension prevalence and progress in treatment and control from 1990 to 2019: a pooled analysis of 1201 population-representative studies with 104 million participants. *The Lancet*, 398(10304), 957-980.
20. Nowak-Szczepanska N., Gomula A., Chakraborty R., Koziel S. 2021. Nutritional and weight status of Indian mother-child dyads experienced by a natural disaster. *Maternal & Child Nutrition*, 17(3), e13164.
21. Nowak-Szczepanska N., Gomula A., Sebastjan A., Ignasiak Z., Koziel S. 2021. Blood lead level and nutritional status indicators in preadolescent Polish schoolchildren. *Journal of Trace Elements in Medicine and Biology*, 68, 126847.
22. Owczarek-Drabińska J.E., Maksymowicz R., Radwan-Oczko M., Koziel S., Ignasiak Z. 2021. Ocena stanu uzębienia osób starszych w aspekcie różnic regionalnych (Evaluation of dentition in the elderly population from the perspective of regional differences). *Protetyka Stomatologiczna*, 71(2): 144-154.
23. Perea-García J. O., Danel D., & Monteiro A. 2021. Diversity in Primate External Eye Morphology: Previously Undescribed Traits and Their Potential Adaptive Value. *Symmetry* 13(7): 1270, <https://doi.org/10.3390/SYM13071270>
24. Plens C., Diogo de Souza C., Roksandic I., Górka K., Roksandic M. 2021. Surviving the contact. The Xavante and the demographic impact of epidemics on Brazilian Indigenous people from colonization to the Military Dictatorship. *Cadernos do LEPAARQ (UFPEL)*, XVIII(35):146-173.
25. Saniotis A., Grantham J., Kumaratilake J., Henneberg M., Mohammadi K. Going beyond brain size: an evolutionary overview of serotonergic regulation in human higher cortical functions. *Anthropologie*, LIX/1:101-106, 2021
26. Saniotis A., Henneberg M., 2021. Neurosurgical robots and ethical challenges to medicine. *Ethic in Science and Environmental Politics*, 21: 25–30.
27. Saniotis A., Henneberg M., 2021. Secular changes in human reproduction and assisted reproductive technologies. *Anthropological Review*, 84(3): 361–370.

28. Siek T., Rando C., Cieřlik A., Spinek A., Waldron T., 2021. A palaeoepidemiological investigation of osteomata, with reference to medieval Poland. *Journal of Osteoarchaeology*, 31:154–161.
29. Siek T., Rando C., Cieřlik A., Spinek A., Waldron T., 2021. A Palaeoepidemiological Investigation of Osteomata, with Reference to Medieval Poland. *International Journal of Osteoarchaeology* 31: 154-161; DOI:10.1002/oa.2935
30. Siniarska A., Nieczuja-Dwojacka J., Grochowska M., Kozieł S. 2021. Body structure, muscular strength and living conditions of primary school children in Warsaw. *Journal of Biosocial Science*, 53(1):98-107.
31. Spinek A.E., Majsterek I., Walczak A., Rosset I., Sewerynek E., Źądzińska E., 2021. VDR polymorphisms effect on bone mineral density in Polish postmenopausal women. *HOMO* 72/3: 239-260, DOI: 10.1127/homo/2021/1356
32. Wieckiewicz M., Danel D., Pondel M., Smardz J., Martynowicz H., Wieczorek T., Mazur G., Pudło R., & Wieckiewicz G. 2021. Identification of risk groups for mental disorders, headache and oral behaviors in adults during the COVID-19 pandemic. *Scientific Reports*, 11(1), 10964. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-90566-z>
33. Więckiewicz G., Danel D., Piegza M., Gorczyca P., & Pudło R. 2021. Demographic and health characteristics of 3,4-methylenedioxymethamphetamine users (MDMA, ecstasy). *Psychiatria Polska*, 1–22. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/134317>
34. Ziolkiewicz A., Apanasewicz A., Danel D., Babiszewska M., Piosek M., & Orczyk-Pawłowicz M. 2021. Maternal Distress and Social Support Are Linked to Human Milk Immune Properties. *Nutrients*, 13(6), 1857. <https://doi.org/10.3390/nu13061857>
35. Ziolkiewicz A., Babiszewska M., Apanasewicz A., Piosek M., Wychowaniec P., Cierniak A., Barbarska O., Szołtyś M., Danel D., & Wichary S. 2021. Psychosocial stress and cortisol stress reactivity predict breast milk composition. *Scientific Reports*, 11(1), 11576. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-90980-3>

ZAKŁAD BIOLOGICZNYCH I MEDYCZNYCH PODSTAW SPORTU AWF WROCŁAW

Pracownicy Zakładu Biologicznych i Medycznych Podstaw Sportu realizują w latach 2020-2022 wewnętrzny projekt badawczy AWF Wrocław, wybrany do dofinansowania w konkursie ogłoszonym Zarządzeniem nr 61/2019 Rektora Akademii Wychowania Fizycznego we

Wrocławiu: Dystrybucja tłuszczu podskórnego jako wyznacznik poziomu sportowego zawodników. Kierownik projektu: dr Aleksandra Stachoń, Numer umowy: PN/BK/2020/08
Wykonawcy projektu: Aleksandra Stachoń, Anna Burdukiewicz, Jadwiga Pietraszewska, Justyna Andrzejewska, Marcin Lijewski

Opis wyników: Dotychczasowe badania wskazywały, że u sportowców grubość fałdów skórno-tłuszczowych jest bardzo dobrym wskaźnikiem otluszczenia. Mierząc bezpośrednio grubość fałdów skórno-tłuszczowych można szybko, rzetelnie, nieinwazyjnie i bez dużych nakładów finansowych oszacować wielkość otluszczenia. Osoby o odmiennym wzorcu otluszczenia mogą charakteryzować się innymi właściwościami metabolicznymi, rzutującymi na możliwości sportowe. Z drugiej strony wzorzec otluszczenia jest specyficznie kształtowany przez trening sportowy w poszczególnych dyscyplinach. Z tego powodu mógłby być traktowany jako jeden z elementów pomocnych w selekcji morfologicznej oraz ocenie potencjału zawodników, a także jako marker skuteczności stosowanego treningu. Dlatego też za cel naukowy projektu przyjęto zweryfikowanie hipotezy dotyczącej zróżnicowania wzorca otluszczenia u zawodników reprezentujących różny poziom sportowy, a także użyteczności wskaźników otluszczenia dla oceny potencjału sportowego zawodników. Wzorzec otluszczenia podskórnego określony będzie na podstawie grubości fałdów skórno-tłuszczowych w różnych segmentach ciała oraz na podstawie wskaźników wielkości i dystrybucji otluszczenia podskórnego w grupach zawodników reprezentujących różne dyscypliny sportu oraz różny poziom sportowy. Oryginalnym wkładem aplikacyjnym projektu jest przygotowanie map otluszczenia reprezentatywnych dla zawodników poszczególnych dyscyplin. Mapy te, jako materiały referencyjne (swoiste normy dla sportowców), mogą służyć trenerom, dietetykom sportowym i naukowcom różnych dyscyplin do oceny stopnia rozwoju otluszczenia podskórnego w indywidualnych przypadkach, co może się przyczynić do zoptymalizowania treningu i spersonalizowania programu żywieniowego sportowców.

dr Justyna Andrzejewska

Udział w projekcie Aktywność seniorów to ich sprawność i zdrowie, finansowanego ze środków programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Udział w projekcie W-F z AWF, finansowanego przez Ministerstwo Edukacji, aktywizacja uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, po okresie nauczania zdalnego. Projekt obejmuje wprowadzenie dodatkowych lekcji wychowania fizycznego i monitorowania zmian sprawności fizycznej oraz cech somatycznych.

Wykład on-line w ramach XXIV Dolnośląskiego Festiwalu Nauki Jaką masz sylwetkę? Zbadaj swój kręgosłup.

Członek Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia

dr Jadwiga Pietraszewska, prof. ucz.

Członek Rady Szkoły Doktorskiej

Członek Centrum Doskonalenia Kadr

Przewodnicząca Wydziałowej Komisji Dydaktycznej

UNIwersYTET PRZYRODnicZY WE WROCLAWIU

ZAKŁAD ANTROPOLOGII

Od kwietnia 2021 roku Katedra Antropologii została włączona do Instytutu Biologii Środowiskowej, stając się Zakładem Antropologii. Nowym kierownikiem jednostki została dr hab. Anna Lipowicz, prof. ucz.. Do kadry naukowo-dydaktycznej dołączył doktorant Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu – mgr Łukasz Pawelec, absolwent kierunku biologia człowieka na UPWr.

Archeolog, Radosław Biel z dniem 14.09.2021 r. uzyskał stopień doktora nauk inżynieryjno-technicznych. Temat rozprawy doktorskiej to „Zespół szpitalno-klasztorny Rycerskiego Zakonu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą na terenach książęcych we Wrocławiu w okresie średniowiecza”.

Doktor habilitowany Krzysztof Boryśławski, prof. ucz. – założyciel Katedry Antropologii od tego roku zmienił swoją jednostkę pracy. Obecnie jest wykładowcą w Angelus Silesius State University w Wałbrzychu.

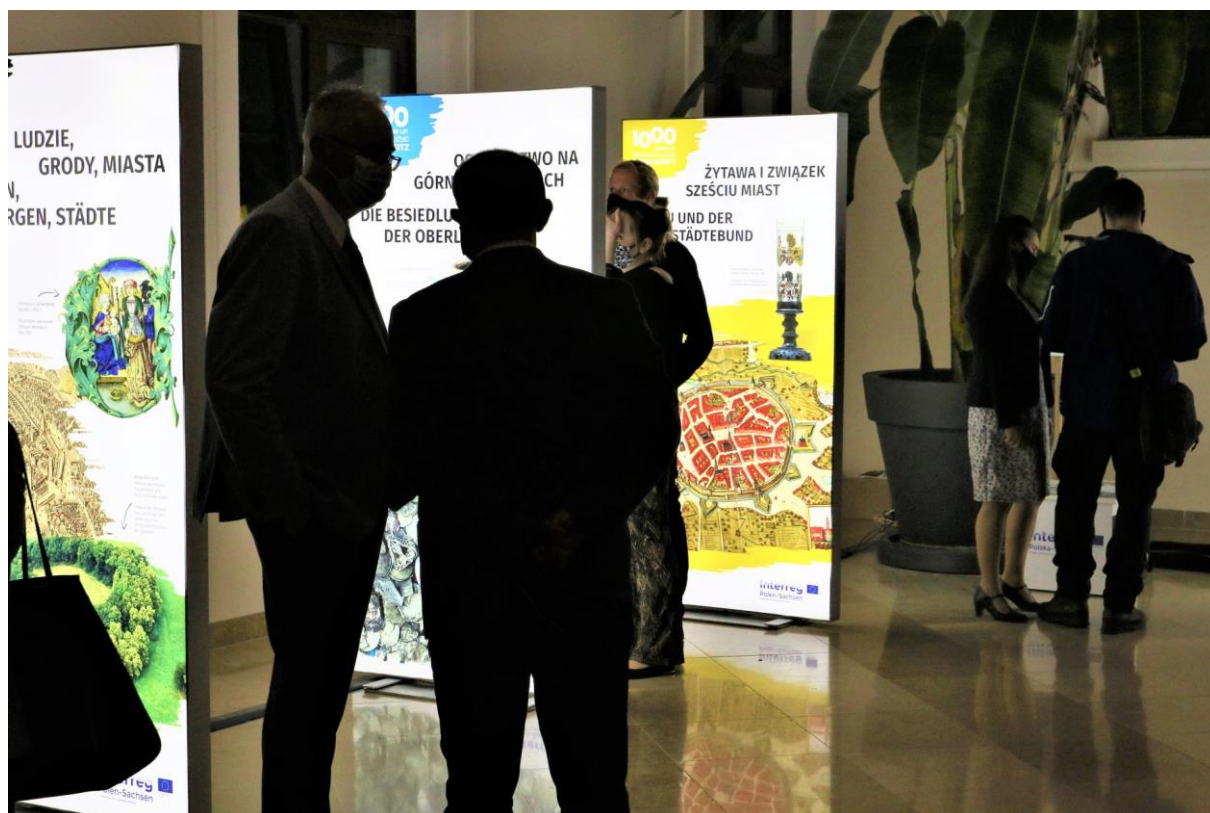
Cały zespół Zakładu Antropologii serdecznie dziękuje za wspólne lata pracy oraz gorące burze mózgów na każdym seminarium!

Projekty naukowe:

W 2021 roku kontynuowano realizację projektu edukacyjno-badawczego „1000 lat Górnych Łużyc - ludzie, grody, miasta”. Projekt ma na celu podniesienie poziomu wiedzy o wspólnym dziedzictwie archeologicznym i historycznym na Górnych Łużycach - pograniczu polsko-niemieckim. W ramach działań projektowych w bieżącym roku, poza przygotowaniem do wystaw muzealnych zaplanowanych na lata 2021-2022, realizowano laboratoryjne badania

bioarcheologiczne materiałów pozyskanych z wykopalisk w 2020 roku. Przeprowadzono również analizy izotopowe szczątków ludzkich (we współpracy z profesorem Krzysztofem Szostkiem z UKSW), badania archeobotaniczne, badania archeozoologiczne, datowania radiowęglowe i analizy gleboznawcze. Trwają również prace nad rekonstrukcjami wyglądu przyżyciowego mieszkańców Górnych Łużyc, w oparciu o wyniki badań czaszek ludzkich z wczesnośredniowiecznych cmentarzysk szkieletowych w Saksonii. Równolegle do prac badawczych realizowane są działania popularyzujące naukę i dziedzictwo archeologiczne Górnych Nauk – w tym oprowadzania po stanowiskach archeologicznych i prelekcja w Muzeum Łużyckim w Zgorzelcu. Przygotowano też i opublikowano popularną broszurę na powyższy temat (do pobrania w wersji cyfrowej: <https://www.1000lusatia.de/pl/aktuelles/archeologizne-broszury-o-goeda-i-bialogorzu-na-papierze-i-w-internecie/?fbclid=IwAR1TLHXZEZ75dqN6kNf7u57WiPM1fO3UcW1JhQKre0gec-HndEuM0hswdQU>).

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020. Więcej o projekcie: <https://www.1000lusatia.de/pl/>

Otwarcie wystawy na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu

Zespół antropologów i archeologów w czasie warsztatów projektowych w Pieńsku

„Weekend z archeologią Górnych Łużyc” otworzył wykład dr. Pawła Konczewskiego

W bieżącym roku kontynuowano także badania archeologiczno-antropologiczne cmentarzyska przy dawnym kościele parafialnym św. Mikołaja w opuszczonej wsi Libkovic, w Czechach. Badania cmentarzyska są częścią projektu służącego kompleksowemu rozpoznaniu historii obecności ludzi i ich interakcji ze środowiskiem naturalnym w obrębie ekumeny Libkovic - od pojawienia się tam paleolitycznych społeczności zbieracko-łowieckich, po współczesność. Badania są realizowane we współpracy z Katedrą Archeologii Uniwersytetu Zachodnioczeskiego w Pilźnie (<https://kar.zcu.cz/>) oraz Instytutem Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego Północno-Zachodnich Czech w Moście (<https://www.uappmost.cz/>). Główny cel badań zespołu z UPWr to poznanie biologii i kultury mieszkańców Libkovic w ostatnich 800 latach. Więcej o tegorocznym sezonie badawczym: <https://archeologia.com.pl/wies-majaca-800-lat-wkrotce-zniknie-przez-kopalnie-węgla-brunatnego/>

Zespół badawczy w czasie prac wykopaliskowych w Libkovicach

Doktor Aleksandra Karykowska w styczniu 2021 r. otrzymała finansowanie na projekt badawczy Innowacyjny Naukowiec. Tytuł projektu: "Kondycja biologiczna dzieci i młodzieży z historycznej populacji zanikłej wsi Libkovice w pn-zach. Czechach (XIII-XX w.) na tle uwarunkowań kulturowo-przyrodniczych."

W 2021 roku dr hab. Anna Lipowicz brała udział w realizacji dwóch projektów: „Gluco-Trend-System – system antropotechnicznego bezinwazyjnego monitorowania zmian stężenia glukozy we krwi z wykorzystaniem technologii klasy wearable” oraz SMART - System Monitorowania Aktywności i Racjonalizacji Treningu.

Działalność doktorantów:

Bisiecka Agata:

- Realizacja przesuniętego stypendium CAŚ - 15.09.-15.12.2021, projekt "Pogłębiona analiza kondycji biologicznej średniowiecznej populacji Aleksandrii (Egipt) na przykładzie pochówków z nekropolii Kom el-Dikka w świetle współczesnych możliwości badawczych". Projekt, realizowany na stanowisku Kom el-Dikka (Aleksandria), dotyczy poszerzonych analiz antropologicznych archiwalnych materiałów szkielet
- owych pochodzących ze średniowiecznej nekropolii muzułmańskiej (umownie dzielonej na Dolną, Środkową oraz Górną). Badania, które stanowią uzupełnienie podejmowanych już prac bioarcheologicznych na materiale z Kom el-Dikka, koncentrują się na analizach zębowych (występowania próchnicy oraz liniowej hipoplazji szkliwa), z wykorzystaniem technik obrazowania radiologicznego oraz fluoroskopowego. Wyniki projektu przyczynią się do głębszego zrozumienia kondycji biologicznej oraz warunków życia średniowiecznych mieszkańców Aleksandrii.

Wywiad z doktorantką znajdziecie Państwo na głównej stronie Uniwersytetu Przyrodniczego:
<https://upwr.edu.pl/aktualnosci/pokaz-mi-swoja-czaszke-a-powiem-ci-kim-jestes-3657.html>.

Doktorantka UPWr Agata Bisiecka realizuje projekt naukowy w Aleksandrii

cd. Bisiecka Agata:

- Stypendium im. Gerharda Bersu przyznane na realizację projektu pt. "A tooth of time: Odontological analysis of the remains from the St. Nicholas church cemetery (Libkovice, okr. Most, West Bohemia) in the light of historical phases of the cemetery's use"
- Grant wewnętrzny finansowany ze środków UPWr przyznany w ramach konkursu "Innowacyjny Doktorat V" na realizację projektu pt. " Wpływ występowania wyznaczników stresu fizjologicznego na relacje metryczne pomiędzy czaszką i szkieletem postkranialnym" Nagroda za najciekawszy referat pt. "Twoja twarz brzmi znajomo! Antropometria i antroposkopia w analizie portretów historycznych: perspektywy badawcze" Ukończenie szkolenia pt. "Podstawy analizy danych w środowisku R" (StatSoft Polska online 15-17.03.2021; uczestnictwo w szkoleniu zrealizowano ze środków projektu "Wpływ występowania wyznaczników stresu fizjologicznego na relacje metryczne pomiędzy czaszką i szkieletem postkranialnym")
- Udział w Szkoleniu NCN dla wnioskodawców (online) - 21 maja 2021

- Udział w panelu "Wsparcie rozwoju kariery naukowej w programie Horyzont Europa" - Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE (online); 19.03.2021
- Udział w szkoleniu "Kariera w nauce - czas start" zorganizowanym przez RCIiT ZUT (online, 19.10.2021).

Bisiecka Agata, Witek Agnieszka, Pawelec Łukasz:

- Udział w projekcie pt. „Straszny swąd spalenizny” – archeologiczne badania miejsca kaźni w chojnickiej Dolinie Śmierci” (numer umowy 7035/21/FPK/DDZ) realizowanym w 2021 roku w ramach grantu badawczego przyznanego przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (program Ministra d.s. kultury i dziedzictwa narodowego „Groby i cmentarze wojenne w kraju”). Projekt koordynowany był przez Fundację Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, przy współpracy naukowej Instytutu Archeologii i Etnologii PAN oraz pod nadzorem Instytutu Pamięi Narodowej, Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku (postanowienie o wyjęciu zwłok sygn. S 79.2020.Zn).

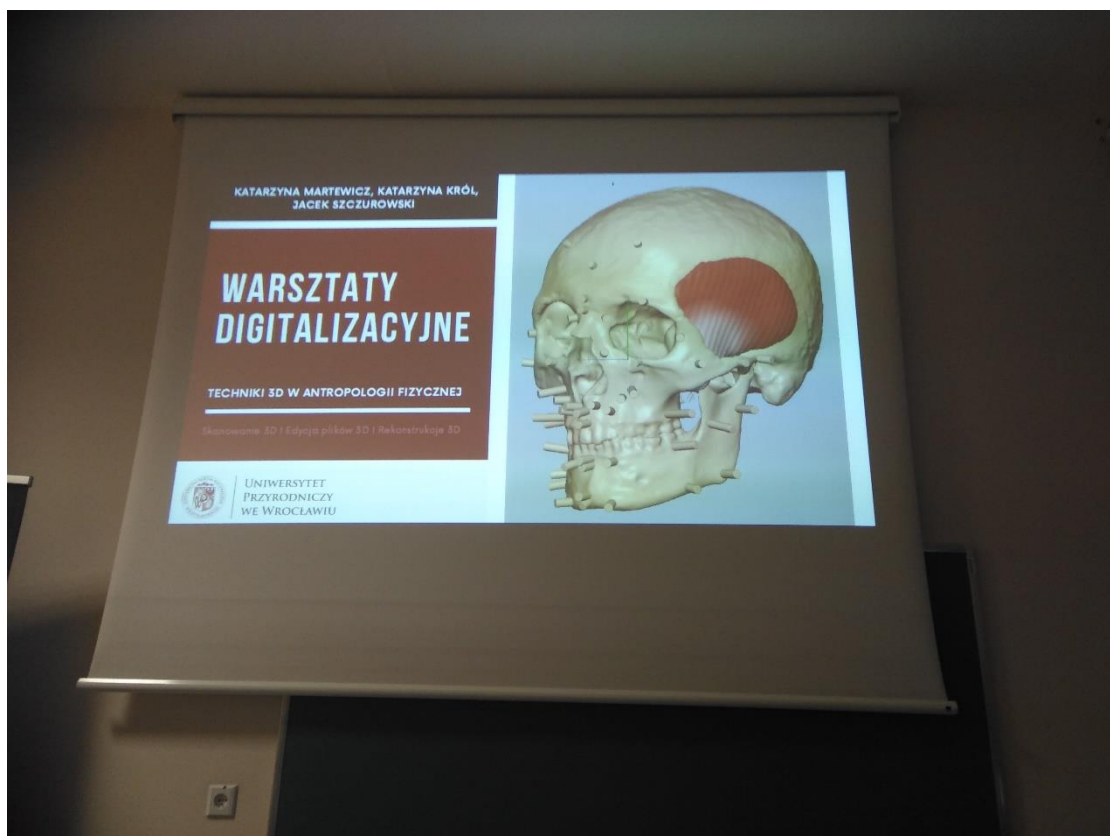
Doktoranci Agnieszka Witek i Łukasz Pawelec w trakcie prac w Chojnicach (fot. Dariusz Krasnodębski)

Konferencje krajowe i międzynarodowe:

Na tegorocznej konferencji naukowej Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie, kadra Zakładu Antropologii stanowiła najliczniejszą grupę spośród wszystkich jednostek naukowych polskich ośrodków. Zarówno studenci jak i pracownicy aktywnie uczestniczyli w długo wyczekiwanym spotkaniu, a na koniec zamknęli wydarzenie warsztatami digitalizacyjnymi.

Reprezentacja Zakładu Antropologii na Funeraliach 2021

Tegoroczne Funeralia zamykały warsztaty digitalizacyjne, które cieszyły się sporym zainteresowaniem

Cd. Konferencje krajowe i międzynarodowe:

A. Karykowska

uczestnictwo w konferencji pt. "Rośliny zielarskie, kosmetyki naturalne i żywność funkcjonalna. Rośliny lecznicze i leki ziołowe w terapii i profilaktyce chorób wirusowych. Naturalne substancje przeciwwirusowe"

M. Fortuna, A. Kaczorowska, J. Szczurowski, I. Demczyszak

„Wpływ rehabilitacji w ocenie tolerancji wysiłkowej u pensionariuszek DPS w różnych przedziałach wiekowych” (referat) XXIVa KONFERENCJA NAUKOWA AKTYWNOŚĆ RUCHOWA LUDZI W RÓŻNYM WIEKU (w czasie pandemii), Szczecin – Małkocin, 3-4.12.2020

J. Szczurowski

„Asymetria morfologiczna struktur kręgów ludzkich” (referat) posiedzenie Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, Wrocław, 16.12.2020

B. Niezabitowska-Wiśniewska, A. Hyrchała, J. Szczurowski, M. Moskal-del Hoyo

- „Grób wojownika kultury przeworskiej z Hrubieszowa” (referat) XXXVI LUBELSKA KONFERENCJA, BADANIA ARCHEOLOGICZNE W POLSCE ŚRODKOWOSCHODNIEJ, ZACHODNIEJ BIAŁORUSI I UKRAINIE (on line), Lublin 26-27.05.2021
- B. Niezabitowska-Wiśniewska, B. Żogała, K. Jochymczyk, J. Pierwoła, R. Tomaszewska, J. Rodzik, M. Jakubczak, M. Leloch, J. Woreta, J. Szczurowski, M. Moskal-del Hoyo, S. Pospuła, T. Wiśniewski, A. Hyrczała, A. Mucha, B. Bartecki, Ł. Mazurek
 „W poszukiwaniu odpowiedzi. Weryfikacja terenowa cmentarzyska kurhanowego w Ślipczu” (referat) XXXVI LUBELSKA KONFERENCJA, BADANIA ARCHEOLOGICZNE W POLSCE ŚRODKOWOSCHODNIEJ, ZACHODNIEJ BIAŁORUSI I UKRAINIE (on line), Lublin 26-27.05.2021
- K. Martewicz, P. Konczewski, Ł. Orlicki, J. Szczurowski, R. Biel, K. Król, B. Kwiatkowska
 „Samobójstwa z II wojny światowej: studium śmierci rodziny Gleesner.” (referat) konferencja naukowa Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie, Gniezno 21-22.09.2021
- K. Mackiewicz, J. Szczurowski
 „Analiza antropologiczna szczątków kostnych z ciałopalnego cmentarzyska kultury łużyckiej w Paszowicach (woj. dolnośląskie).” (referat) konferencja naukowa Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie, Gniezno 21-22.09.2021
- K. Martewicz, K. Król, J. Szczurowski
 Warsztaty digitalizacyjne „Techniki 3D w antropologii fizycznej”. Konferencja naukowa Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie, Gniezno 21-22.09.2021
- A. Hajka, A. Lipowicz
 „Scoliotic posture and biological age measured by pubertal growth spurt in girls and boys” (referat) The 16th International Scientific and Professional Conference Collaboration of helping professions: Polish – Czech – Slovakian studies, Ustroń 22-23.10. 2021
- Ł. Pawelec, A. Witek, A. Lipowicz
 An artificial light at night impact on sleep quality of inhabitants of Siechnice commune (Lower Silesia, Poland) (referat) The 16th International Scientific and Professional Conference Collaboration of helping professions: Polish – Czech – Slovakian studies, Ustroń 22-23.10. 2021
- A. Witek, A. Lipowicz, A. Pol

The effect of COVID-19 on sleep quality in adults - a preliminary study (referat) The 16th International Scientific and Professional Conference Collaboration of helping professions: Polish – Czech – Slovakian studies, Ustroń 22-23.10. 2021

Publikacje:

Alföldi Z., Boryśławski K., Ihasz F., Soós I., Podstawski R. 2021: Differences in the anthropometric and physiological profiles of hungarian male rowers of various age categories, rankings and career lengths: selection problems, *Frontiers in Physiology*, doi: 10.3389/fphys.2021.747781, 100 pkt, IF=4,566

Bibrowicz K, Szurmik T, Lipowicz A., Mitas AW. 2021. Application of original system to support specialist physiotherapy D4S in correction of postural defects as compared to other methods – a review – (in:) *Information Technologies in Biomedicine 8th International Conference, ITIB 2020*, Kamień Śląski, Poland, June 15-17, 2020, Piętka E., Badura P., Kawa J., Wieclawek W. (eds.), Cham: Springer, *Advances in Intelligent System and Computing* vol. 1186, pp. 187-200.

Boryśławski K., Szaliłow K., Bielec G., Omelan A., Podstawski R. 2021: The human body's response to the conditions in the sauna, *Physical Activity Review*, 9, 2 (11-17), doi: 10.16926/par.2021.09., 20 pkt.

Ciuraj M, Lipowicz A, Graja K, Zwolska P, Myśliwiec A. Physiotherapeutic methods of treatment of distal occlusion: a case report from a pilot study on the progress of therapy. *The Journal of Bodywork and Movement Therapies*

Dowgierd K, Lipowicz A, Kulesa-Mrowiecka M, Wolański W, Linek P, Myśliwiec A. Efficacy of immediate physiotherapy after surgical release of zygomatoco-coronoid ankylosis in a young child: a case report. *Physiother Theory Pract.* 2021 Jul 15:1-7. doi: 10.1080/09593985.2021.1952672. Epub ahead of print. PMID: 34266352; IF = 2.279

Fortuna M., Kaczorowska A., Szczurowski J., Demczyszak I. 2021: Wpływ rehabilitacji w ocenie tolerancji wysiłkowej u pensjonariuszek DPS w różnych przedziałach wiekowych. *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, t. (49-52) 1-4/2021, Wydawnictwo „Albatros” Szczecin, s. 25-32.

Ihde S., Pałka Ł., Jarzab S., Janeczek M., Goździewska-Harłajczuk K., Klećkowska-Nawrot J., Janus I., Dobrzyński M., Karykowska A. The Anatomy, Features and Sex Correlations (Dimorphism) of Tubero-Palato-Pterygoid Region among Adult Population - Single Center Study Based on 3D Printed Models, June 2021, *Applied Sciences* 11(12), DOI: 10.3390/app11125450

Karykowska A.; Rohan-Fugiel A.; Mączka G.; Grzelak J; Wozniak S; Bohdan Gworys; Zygmunt Domagała, Topography of muscular branches of the superficial fibular nerve in human foetuses, *Journal of anatomy*, Conference Abstracts: Winter Meeting of the Anatomical Society, Lancaster 2019

Karykowska A., Rohan-Fugiel A., Mączka G., Grzelak J., Gworys B., Tarkowski V., Domagała Z. Topography of muscular branches of the superficial fibular nerve based on anatomical preparation of human foetuses, *Annals of Anatomy-Anatomischer Anzeiger* 2021 Vol.237

Kwiatkowska B., Bisiecka A., Pawelec Ł., Witek A., Witan J., Nowakowski D., Konczewski P., Biel R., Król K., Martewicz K., Lissek P., Vařeka P., Lipowicz A. 2021. Differential diagnosis of a calcified cyst found in an 18th century female burial site at St. Nicholas Church cemetery (Libkovice, Czechia), „{PLOS} {ONE}”, 16 (7), s. e0254173, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254173>.

Lipowicz A., Wolański W., Kawlewska E., Zwolska P., Kulesa-Mrowiecka M., Dowgierd K., Linek P., Myśliwiec A. 2021. Evaluation of mandibular growth and symmetry in a child with congenital zygomatico-coronoid ankylosis. *Symmetry* IF=2.713

Podstawski R., Boryśławski K., Pomianowski A., Krystkiewicz W., Żurek P. 2021: Endocrine effects of repeated hot thermal stress and cold water immersion in young adult men, *American Journal of Men's Health*, 15, 2 (1-8), doi: 10.1177/15579883211008339, 70 pkt., IF=1,606

Podstawski R., Żurawik M., Boryśławski K., Bukova A., Masanovic B., Alföldi Z., Żurek P. 2021: State and status of physical education in tertiary institutions in selected European countries in the second decade of the 21st century, *Acta Gymnica*, 51, e2021.013, doi: 10.5507/ag.2021.013, 40 pkt.

Sternal M., Kwiatkowska B., Boryśławski K., Tomaszewska A. 2021: The influence of neonatal infections on the development of cerebral palsy, *Anthropological Review*, 84, 1 (37-49), doi: 10.2478/anre-2021-0004, 70 pkt.

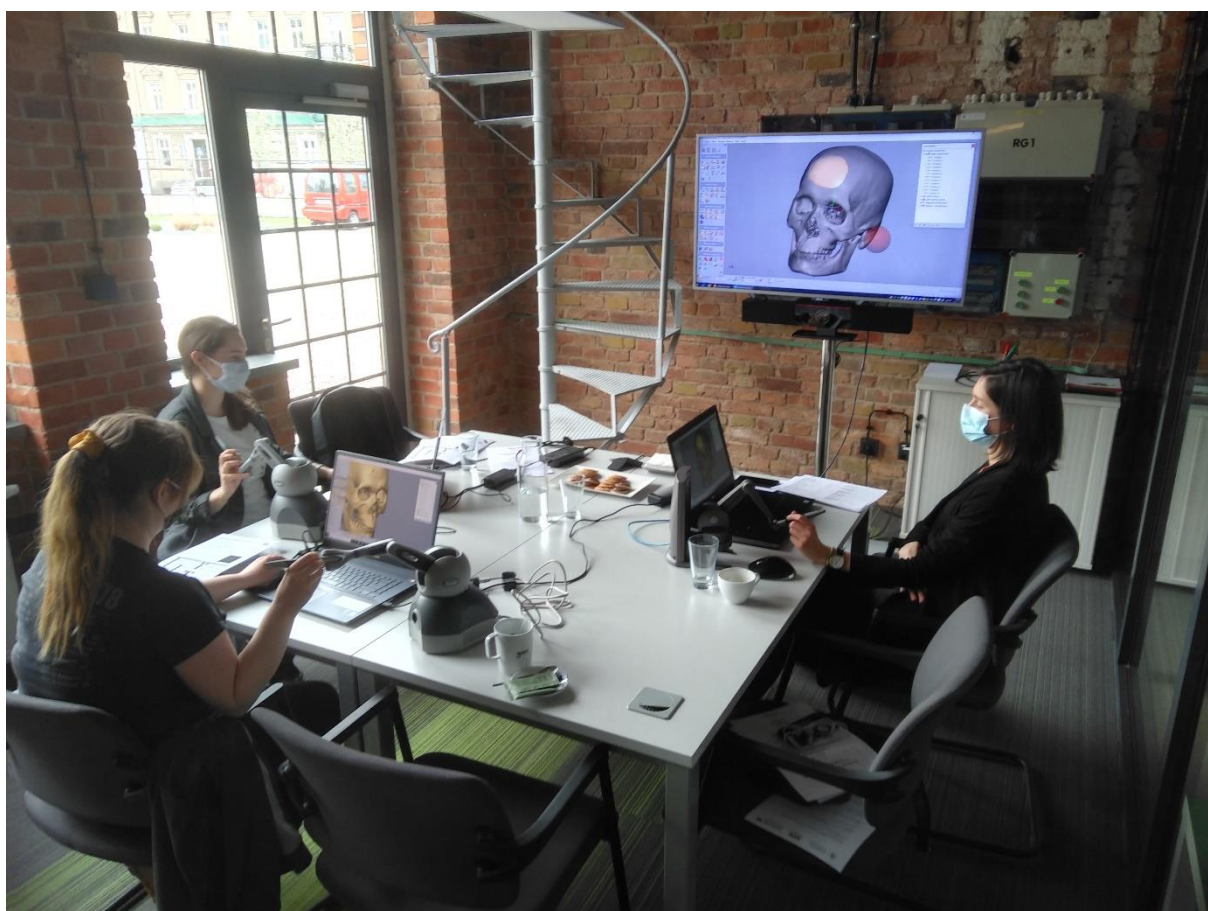
Sternal M., Kwiatkowska B., Boryśławski K., Tomaszewska A. 2021: Maternal age as a risk factor for cerebral palsy, *Anthropological Review*, 84, 2 (117-130), doi: 10.2478/anre-2021-0009, 70 pkt.

Szurmik T, Bibrowicz , Lipowicz A, Mitas AW. 2021. Methods of therapy of scoliosis and technical functionalities of DISC4SPINE (D4S) diagnostic and therapeutic system – (in:) *Information Technologies in Biomedicine 8th International Conference, ITIB 2020*, Kamień Śląski, Poland, June 15-17, 2020., Piętka E., Badura P., Kawa J., Wieclawek W. (eds.), Cham: Springer, *Advances in Intelligent System and Computing* vol. 1186, pp. 201-212.

Witek A, Lipowicz A. 2021. Cigarette smoking impacts sleep quality of adult Polish men. 2021. Anthropological Review

Szkolenia:

Wiosną 2021 roku Katarzyna Król oraz Katarzyna Martewicz wzięły udział w szkoleniu firmy Lenso – Optyczna Technika Pomiarowa w Poznaniu. W czasie spotkania antropolożki poznały lepiej możliwości programów oraz urządzeń, które wykorzystywane są w trakcie realizacji projektu „1000 lat Górnych Łużyc - ludzie, grody, miasta” do komputerowej wizualizacji dawnych mieszkańców Górnych Łużyc.

Od lewej: Katarzyna Król i Katarzyna Martewicz z Zakładu Antropologii oraz Iga Chudaska z firmy Lenso w trakcie szkolenia

Popularyzacja nauki:

Dużą popularnością cieszą się obecnie webinary, które umożliwiają dotrzeć do szerokiego grona odbiorców. W tym roku z naszym udziałem odbyły się webinary popularnonaukowe z cyklu KONTEKST:

- Kwiatkowska Barbara, Karykowska Aleksandra – Paleopatologie. Co nam mówią kości. Zapis całego spotkania dostępny jest na kanale YouTube czasopisma Archeologia Żywa https://www.youtube.com/watch?v=FrWmm_gkgqI. Obecnie webinar ma już ponad 10 tys. wyświetleń!

- Konczewski Paweł, Krzysztof Fokt – Pierwsi Słowianie na Łużycach

Nagranie webinaru jest również dostępne

<https://www.youtube.com/watch?v=g27hr4cn5S4> i liczy ponad 20 tys. wyświetleń na FB i YT łącznie.

W numerze 1(79) 2021 czasopisma Archeologia Żywa ukazał się artykuł Aleksandry Karykowskiej pt. „Paleopatologia: choroby widoczne na kościach”.

W jednym z następnych numerów - 3[81] znajdziecie Państwo artykuł Krzysztofa Borysławskiego pt. „Mumie; życie po życiu”.

Na zaproszenie SKN Antropologów „Juvenis” w marcu odbył się wykład on-line mgr Katarzyny Martewicz pt. „Samobójca czy ofiara? Rozszerzone samobójstwo - studium przypadku”. Webinar dotyczył badań archeologiczno-antropologicznych krypty pastora Friedricha Augusta Fuchsa w Gostkowie, w której znaleziono szczątki minimum 8 osób. Do tej pory wykład wyświetlono 3,4 tys. razy. Dostęp do spotkania: <https://www.youtube.com/watch?v=rgPJqrzWOK8>

Działalność Studenckiego Koła Naukowego Antropologów „Juvenis”

Zrealizowano badania „Styl życia, świadomość zdrowego stylu życia a budowa ciała studentów wrocławskich uczelni wyższych”. Na poniższych planszach przedstawiają się otrzymane przez studentów wyniki.

Styl życia, świadomość zdrowego stylu życia a budowa ciała studentów wrocławskich uczelni wyższych

Najwięcej wody piją studenci Uniwersytetu Medycznego i Ekonomicznego (1,5-2,5l).

Najwięcej kawy piją studenci UMedu (0,5l) i UP (0,25l).

Najczęściej (codziennie) napoje słodzone piją studenci UWr, najrzadziej (rzadziej niż raz w miesiącu) UMedu

Najwięcej owoców jedzą studenci UE (codziennie), najmniej UWr (rzadziej niż raz w miesiącu).

Najwięcej warzyw jedzą studenci UMedu (codziennie), najmniej UWr (kilka razy w miesiącu).

Najwięcej mięsa jedzą studenci UWr (codziennie), najmniej UP (rzadziej niż raz w miesiącu).

Najwięcej ryb jedzą studenci UE (kilka razy w tygodniu), najmniej UP (rzadziej niż raz w miesiącu).

Najwięcej nabiału jedzą studenci UMedu (codziennie), najmniej PWr (rzadziej niż raz w miesiącu).

Najwięcej słodczy jedzą studenci Uniwersytetu Ekonomicznego (codziennie).

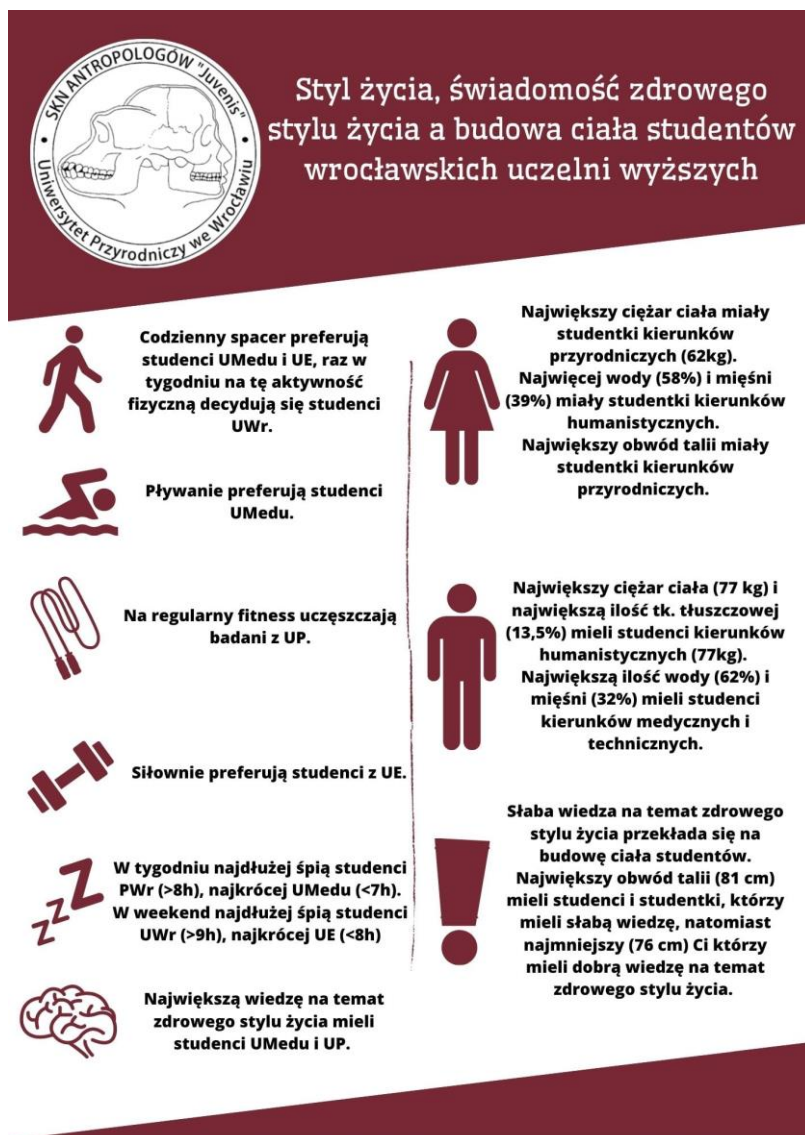
Najwięcej słonych przekąsek jedzą studenci UWr, najmniej UMedu.

Najwięcej fast foodów jedzą studenci UWr (codziennie), najmniej UMedu (rzadziej niż raz w miesiącu).

Na samodzielne gotowanie najczęściej decydują się studenci UE, na mieście najczęściej jadają studenci UWr.

Zrealizowane badania przykuły uwagę mediów:

https://wroclaw.tvp.pl/53304884/studenci-medycznego-pija-najwiecej-kawy-najlepiej-wysypiaja-sie-na-polibudzie?fbclid=IwAR28Yy8xCdVcoBU5N49paTCXiY__vtrmfBWalxOq9zYbNJfg-xfWBjBvGVY

https://www.wroclaw.pl/uniwersytet-przyrodniczy-badania-studenckiego-stylu-zycia?fbclid=IwAR3SZRUj3GaaVpgVsVzquKwMlzOxOO8PFgl8EHd8WSnuv-WD76R_BofH0BI

Studenci rozpoczęli badania dot. Covid- 19. Aktualnie zebrany materiał stanowi 300 odpowiedzi. W maju nagrano podcast z jedną ze studentek biologii człowieka – Darią Gromnicką, która odpowiadała na pytanie czy badacze boją się szkieletów podczas wykopalisk

oraz rozwiewała inne wątpliwości związane z zawodem antropologa:

[https://open.spotify.com/episode/2Jns0CcLS2hk2ayUFaJNhZ?si=iIoW-](https://open.spotify.com/episode/2Jns0CcLS2hk2ayUFaJNhZ?si=iIoW-PNeSUajHOUACDLVcA&fbclid=IwAR2LUwvytyPMdv31Xfzm09itb9MXk88lrJxm-E3sh96dAq7CVPMA2w0-RXM&nd=1)

[PNeSUajHOUACDLVcA&fbclid=IwAR2LUwvytyPMdv31Xfzm09itb9MXk88lrJxm-E3sh96dAq7CVPMA2w0-RXM&nd=1](https://open.spotify.com/episode/2Jns0CcLS2hk2ayUFaJNhZ?si=iIoW-PNeSUajHOUACDLVcA&fbclid=IwAR2LUwvytyPMdv31Xfzm09itb9MXk88lrJxm-E3sh96dAq7CVPMA2w0-RXM&nd=1)

Jak co roku grupa aktywnych studentów SKN „Juvenis” brała udział w pracach wykopaliskowych – tym razem na terenie Wilczyc oraz wspomnianych wcześniej Libkovic (notka prasowa: https://gazetawroclawska.pl/wroclawscy-archeolodzy-odkryli-w-czechach-200-grobow-zdjecia/ar/c1-15768116?fbclid=IwAR03TlAGYnnX-nPS0hylZVjWlYkw6IvW7_alIPRvgikw3zT0HNdcgvI5SdM0)

Studenci SKN „Juvenis”, doktorantki Uniwersytetu zachodnioczeskiego w Pilźnie oraz dr Paweł Konczewski na czele tworzyli zespół badający historię czeskich Libkovic

Udział członków SKN Antropologów „Juvenis” w konferencjach i sympozjach naukowych

1. Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa w Łodzi (online)

Aleksandra Partyńska – „Magnice – miejsce, do którego wracano. Badania wielokulturowego stanowiska”

2. Studenckie Sympozjum Naukowe, Aktualne problemy badawcze w biologii człowieka, UJ Kraków (online)

Grabka Dawid – Ocena metod identyfikacji płci na podstawie pomiarów rzepki

Gromnicka Daria – Wpływ zmiennych demograficzno–społecznych na wiek biologiczny osób powyżej 20. Roku życia

- Janiszewska Aleksandra – Wiedza i postawy osób dorosłych wobec nowotworów wargi
- Kamila Kuraszewicz – Zmienność morfometryczna otworu gruszkowatego – na podstawie analizy tomograficznej czaszek średniowiecznej ludności pomorza
3. Funeralia Lednicko-Gnieźnieńskie, Gniezno Aleksandra Partyńska, Daria Gromnicka: Trepanacja czy uraz? Przykład nowożytniej czaszki z Płocka
- Daria Gromnicka, Bartosz Wałęcki: Zastosowanie analiz średniej szerokości listewek skórnych w badaniach archeologicznych
4. XVIII Ogólnopolska Studencko-doktorancka Konferencja Naukowa „Człowiek a historia” (online) Gromnicka Daria - Dermatoglify w badaniach archeologicznych
- Gromnicka Daria - Google śnieżne- moda wśród Inuitów czy potrzeba ochrony?
5. Ogólnopolska Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa pt. „Historia opowiedziana przez przedmioty” (online) Gromnicka Daria – Jakie historie skrywają dermatoglify, czyli słów kilka o odciskach pozostawionych na przedmiotach.

Justyna Andrzejewska

UNIWERSYTET WROCŁAWSKI

Zakład Biologii Człowieka

Rok 2021 zaowocował licznymi osiągnięciami naukowymi pracowników Zakładu Biologii Człowieka Uniwersytetu Wrocławskiego, które mają odzwierciedlenie w opublikowanych pracach poświęconych zróżnicowanej tematyce obejmującej: psychologię ewolucyjną, paleoantropologię, patologie kostne, zagadnienie związane z menopauzą oraz nauki biospołeczne. Współpraca międzynarodowa dotycząca badań szczątków kostnych homininów odkrytych na obszarze Polski prowadzonych przez dr Wioletę Nowaczewską zaowocowała nową publikacją w bardzo prestiżowym czasopiśmie naukowym – „Journal of Human Evolution”. Kolejna publikacja poświęcona egzystencji homininów i ich działalności na terenie Polski ukaże się niebawem jeszcze w 2021 roku.

Wśród laureatów I edycji konkursu „Projakościowy sposób wynagradzania nauczycieli akademickich” ogłoszonego w ramach programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB) wyróżniającego naukowców o najlepszych osiągnięciach publikacyjnych spośród pracowników Uniwersytetu Wrocławskiego znalazły się trzy osoby z Zakładu Biologii Człowieka UW: r:

- prof. Bogusław Pawłowski;
- dr Wioletta Nowaczewska;
- dr Agnieszka Żelaźniewicz.

Działalność popularyzująca naukę obejmowała:

- wywiady (telewizyjny i inne) udzielone przez dr W. Nowaczewską dotyczące wyników badań nad zębami polskich neandertalczyków opublikowanych w 2021r. oraz wywiad radiowy poświęcony *Homo erectus*.
- webinarium w ramach obchodów Międzynarodowego Roku Jaskiń i Krasu (18.06.2021r.) wykład online: Wioletta Nowaczewska i Andrzej Wiśniewski: „Neandertalczycy – mit jaskiniowca” link do nagrania (z możliwością odtworzenia) dostępny na stronie <https://uni.wroc.pl/projekty-uwr/projekty-badawcze/rok-jaskin/aktualnosci/neandertalczycy-mit-jaskiniowca/>
- udział w Dolnośląskim Festiwalu Nauki 2021 - wykład online: Wioletta Nowaczewska i Andrzej Wiśniewski (22.09.2021r.) „Kim byłeś neandertalczyku? Opowieść o naszym tajemniczym wymarłym krewnym”.
- udział dr W. Nowaczewskiej w „Interdyscyplinarnym Seminarium Studium Generale Universitatis Wratislaviensis im. Profesora Jana Mozrzymasa” – 12.10.2021r. jako osoby wprowadzającej do dyskusji dotyczącej wykładu prof. Jan Burdukiewicza zatytułowanego „Koncepcje początków ludzkości”. W ramach tego spotkania dr W. Nowaczewska przedstawiła charakterystykę najnowszych wyników badań paleoantropologów dotyczących jądrowego i mitochondrialnego DNA kopalnych istot ludzkich oraz problem morfologicznej definicji *Homo sapiens* w świetle różnych koncepcji gatunku.

Działalność SKN Antropologów KOSTKA w roku 2021 dotyczyła głównie spotkań online poświęconych wybranym zagadnieniom naukowym, także obejmowała organizację warsztatów związanych z badaniami ludzkich szczątków kostnych oraz udział w wykopaliskach archeologicznych.

„Kostka” – Studentki: Aleksandra Jurczyk, Marta Górską i Aleksandra Walenta.

Członkowie SKN Antropologów KOSTKA w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki 2021 zaproponowali spotkania online o następującej tematyce:

„Identyfikacja wieku na podstawie wybranych cech ludzkich szczątków kostnych”

„Australopiteki – odlegli przodkowie z odległej Afryki”

„Identyfikacja płci osobników dorosłych na podstawie szczątków kostnych”

„Kostna małpa w każdym z nas”

„Anatomia oczami artystów”

„Kostka” W trakcie przygotowania pokazu (warsztatów) online – studentki: Katarzyna Kozak i Magdalena Zaworska.

„Kostka” Przed wykładem/pokazem online – studentki: Maja Pietras i Karolina Urbańska.

Wybrane publikacje:

Marta Kowal, Piotr Sorokowski, Agnieszka Żelaźniewicz, Judyta Nowak, Sylwester Orzechowski, Alina Żurek, Grzegorz Żurek. 2021. A positive relationship between body height and the testosterone response to physical exercise. *Evolution and Human Behavior*, 42, 179-185.

Agnieszka Żelaźniewicz, Judyta Nowak-Kornicka, Klaudia Zbyrowska, Bogusław Pawłowski. 2021. Predicted reproductive longevity and women’s facial attractiveness. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0248344>.

Nowaczewska Wioletta, Binkowski Marcin, Benazzi Stefano, Vazzana Antonino, Nadachowski Adam, Stefaniak Krzysztof, Żarski Marcin, Talamo Sahra, Compton Tim, Stringer Chris B., Hajdinjak Mateja, Hublin Jean-Jacques. 2021. New hominin teeth from Stajnia Cave, Poland. *Journal of Human Evolution*, 151, 1-7.

Cieślik Agata, Nowaczewska Wioletta, Kołtowska Anna, Henneberg Maciej. 2021. A rare case of pancraniosynostosis observed in a historical skull from the 19 th century cranial collection named “Królestwo Polskie” (“Polish Kingdom”) *Anthropological Review*, 84, 29-36.

Monika Krzyżanowska, Monika Górecka. 2021. Women’s knowledge on the menopausal transition in relation to their socio-economic status. *Menopause Rev.* 20, 81-87.

Katarzyna Kliś, Iwona Wronka. 2021. Reducing socioeconomic differences in anthropometric characteristics among young Polish women. *Journal of Biosocial Science*. <https://doi.org/10.1017/S0021932021000067>

Wioletta Nowaczewska

ODDZIAŁ BYDGOSKI PTA

Ogólnoswiatowa pandemia wyraźnie wpłynęła na aktywność członków naszego oddziału, zarówno w zakresie organizacji i udziału w konferencjach naukowych jak również działalności na rzecz środowiska, a także na dalsze zmniejszenie liczby członków. Członkowie oddziału, podobnie jak w minionym roku, swą działalność naukową ograniczyli do prac związanych z publikacją wyników zrealizowanych badań. Tym samym, tegorocznym efektem działalności naukowo-badawczej członków naszego oddziału są publikacje zamieszczone w poniższym wykazie.

Wykaz publikacji zrealizowanych w br. przez członków naszego oddziału.

1.Kinga Humińska-Lisowska, Jan Mieszkowski, Andrzej Kochanowicz, Błażej Stankiewicz, Bartłomiej Niespodziński, Paulina Brzezińska, Krzysztof Ficek, Egle Kemeryte-Ivanauskienė, Paweł Ciężczyk. cfDNA Changes in Maximal Exercises as a Sport Adaptation Predictor. Genes - 2021, Vol. 12, iss. 8, art. no 1238.

2.Agnieszka Maciejewska-Skrendo, Jan Mieszkowski, Andrzej Kochanowicz, Bartłomiej Niespodziński, Paweł Ciężczyk, Katarzyna Leźnicka, Agata Leońska-Duniec, Marek Kolbowicz, Mariusz Kaczmarczyk, Elżbieta Piskorska, Błażej Stankiewicz, Robert Stępnia, Aleksandra Mostowik, Marek Zawartka, Agata Rzeszutko-Belzowska, Myosotis Massidda, Carla Maria Calo, Egle Kemeryte-Riaubienė, Marek Sawczuk. Does the PPARA Intron 7 Gene Variant (rs4253778) Influence Performance in Power/Strength-Oriented Athletes? A Case-Control Replication Study in three Cohorts of European Gymnasts. Journal of Human Kinetics - 2021, Vol. 79, pp. 77-85.

3.Bartłomiej Niespodziński, Jan Mieszkowski, Magdalena Kochanowicz, Andrzej Kochanowicz, Jędrzej Antosiewicz. Effect of 10 consecutive days of remote ischemic preconditioning on local neuromuscular performance. Journal of Electromyography and Kinesiology - 2021, Vol. 60, art. no 102584.

4.Jan Mieszkowski, Błażej Stankiewicz, Andrzej Kochanowicz, Bartłomiej Niespodziński, Andżelika Borkowska, Katarzyna Sikorska, Ludmiła Daniłowicz-Szymanowicz, Paulina Brzezińska, Jędrzej Antosiewicz. Remote Ischemic Preconditioning Reduces Marathon-Induced Oxidative Stress and Decreases Liver and Heart Injury Markers in the Serum: Frontiers in Physiology - 2021, Vol. 12, art. no 731889.

5. Jan Mieszkowski, Andrzej Kochanowicz, Elżbieta Piskorska, Bartłomiej Niespodziński, Joanna Siódmiak, Krzysztof Buśko, Błażej Stankiewicz, Dorota Olszewska-Słonina, Jędrzej Antosiewicz. Serum levels of bone formation and resorption markers in relation to vitamin D status in professional gymnastics and physically active men during upper and lower body high-intensity exercise. *Journal of the International Society of Sports Nutrition* - 2021, Vol. 18, art. no 29.
6. Jan Mieszkowski, Andżelika Borkowska, Błażej Stankiewicz, Andrzej Kochanowicz, Bartłomiej Niespodziński, Marcin Surmiak, Tomasz Waldziński, Rafał Rola, Miroslav Petr, Jędrzej Antosiewicz. Single High-Dose Vitamin D Supplementation as an Approach for Reducing Ultramarathon-Induced Inflammation: A Double-Blind Randomized Controlled Trial. *Nutrients* - 2021, Vol. 13, iss. 4, art. no 1280.
7. Bartłomiej Niespodziński, Rafał Grad, Andrzej Kochanowicz, Jan Mieszkowski, Michel Marina, Mariusz Zasada, Kazimierz Kochanowicz. The Neuromuscular Characteristics of Gymnasts' Jumps and Landings at Particular Stages of Sports Training. *Journal of Human Kinetics* - 2021, Vol. 78, pp. 15-28.
8. Wojciech Sakłak, Mirosława Szark-Eckardt, Marcin Pasek. Nauczyciel wychowania fizycznego jako wsparcie w realizacji programów zdrowotnych. W: *Niedostateczny poziom aktywności fizycznej w Polsce jako zagrożenie i wyzwanie dla zdrowia publicznego - Raport Komitetu Zdrowia Publicznego Polskiej Akademii Nauk* / red. Wojciech Drygas, Małgorzata Gajewska, Tomasz Zdrojewski.: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2021: 173-184.
9. Piekorz Z., Kwiatkowski D., Lewandowski A. Stretching and injuries in men undertaking running training. *Journal of Education, Health and Sport*. 2021;11(6):11-22.

Dr Andrzej Lewandowski

**XLVIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
Łódź 21-23 września 2022**

***Antropologia bez granic: nowe możliwości, nowe
wyzwania***

Komunikat I

ORGANIZATORZY KONFERENCJI

Oddział Łódzki PTA

Katedra Antropologii Wydziału BiOŚ UŁ

Pracownia Biobank Wydziału BiOŚ UŁ

Klinika Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej, UM Łódź

KOMITET ORGANIZACYJNY

prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska, UŁ, przewodnicząca

zastępcy przewodniczącej:

dr hab. Wiesław Lorkiewicz, prof. UŁ

dr hab. Aneta Sitek, prof. UŁ

dr hab. n. med. Bogusław Antoszewski, prof. UM

dr Dominik Strapagiel, prof. UŁ

dr Marta Kurek, UŁ, sekretarz

dr Iwona Rosset, UŁ, skarbnik

dr hab. n. med. Anna Kasielska-Trojan, UM

dr Beata Borowska, UŁ

dr Paulina Pruszkowska-Przybylska, UŁ

mgr Paulina Borówka, UŁ

mgr Joanna Mietlińska, UŁ

mgr Sylwia Dobrowolska-Broniarek, UŁ

mgr Izabela Kołodziejczyk, UŁ

mgr Illia Shrubkovskyi, UŁ

mgr Magdalena Kobus, UŁ

REJESTRACJA

Prosimy osoby zainteresowane uczestnictwem (czynnym lub biernym) w Konferencji o przesłanie zgłoszenia **do 10 stycznia 2022 roku** za pomocą formularza rejestracyjnego dostępnego na stronie PTA: ptantropologiczne.pl/konferencje/

Harmonogram działań komitetu organizacyjnego:

- do **10 stycznia 2022** przyjmowanie zgłoszeń uczestnictwa w Konferencji
- do **28 lutego 2022** przyjmowanie streszczeń prezentacji konferencyjnych oraz posterów
- do **31 marca 2022** przyjmowanie informacji od recenzentów z Komitetu Naukowego o przyjęciu (lub nie) tematów referatów
- do **15 kwietnia 2022** przyjmowanie opłat za udział w Konferencji

Do udziału w konferencji serdecznie zapraszamy również studentów I i II stopnia studiów, którzy będą mogli zaprezentować swoje prace podczas sesji plakatowej oraz wziąć czynny udział w sesji „Panel młodego naukowca”. W ramach sesji plakatowej zorganizowany zostanie konkurs, a laureaci pierwszych trzech miejsc otrzymają certyfikat potwierdzający zwycięstwo. Autorami wystąpień plakatowych zgłaszanych do konkursu mogą być wyłącznie studenci i doktoranci. Wszyscy uczestnicy otrzymają certyfikaty czynnego uczestnictwa w konferencji.

Doktorantów, jako absolwentów uczelni wyższych, zachęcamy do wzięcia udziału w sesjach naukowych na ogólnych zasadach.

Osoby zainteresowane wygłoszeniem referatu lub zaprezentowaniem plakatu prosimy o wypełnienie formularza rejestracyjnego z zaznaczeniem opcji „uczestnictwo czynne” oraz podaniem formy wystąpienia (ustna lub plakatowa). Czynne uczestnictwo wiąże się z nadesłaniem zgłoszenia do dnia **10.01.2022** oraz tematu i streszczenia wystąpienia do dnia **28.02.2022**, a także wniesieniem opłaty konferencyjnej w wysokości podanej poniżej do dnia **15.04.2022**. Zasady przygotowania streszczenia zawarte są w załączniku do niniejszego komunikatu na stronie PTA (ptantropologiczne.pl/konferencje/). **Numer konta bankowego do przelewu opłat konferencyjnych zostanie podany w komunikacie II.**

Zakwalifikowanie streszczenia do druku uzależnione jest od pozytywnej recenzji Komitetu Naukowego.

Przewidujemy publikację oryginalnych prac w Anthropological Review, oficjalnym wydawnictwie PTA.

TEMATYKA KONFERENCJI

Obrazy konferencji będą toczyły się w następujących panelach tematycznych:

- Panel młodego naukowca – antropologia i jej miejsce w naukach o człowieku według młodych badaczy.
- Biologia dawnych populacji ludzkich (antropologia historyczna). Nowe metody badawcze, nowe możliwości.
- Paleoantropologia i ewolucja człowieka.
- Paleopatologia. Epidemie kiedyś i dziś – znów otwarty rozdział w historii Europy.
- Pigmentacja człowieka: między antropologią sądową, auksologią i antropologią kliniczną.
- Auksologia. Badania populacyjne w erze analiz pełnogenomowych i badań asocjacyjnych.
- aDNA. Zmienność genetyczna dawnych populacji ludzkich. Migracje genów.
- Antropologia sądowa. Nowe wyzwania dla antropologa sądowego związane z cyberprzestępczością.
- Antropologia kliniczna. Antropologia w czasach pandemii.
- Biobankowanie. Możliwości i wyzwania analiz big-data dla współczesnej antropologii.
- Varia.

OPLATY

Opłata za pełny czynny udział wynosi: 780 PLN

Opłata obejmuje: udział w sesji plenarnej, plakatowej i sesjach tematycznych, materiały konferencyjne, certyfikat uczestnictwa, przerwy kawowe, bankiet (22. 09. 2022), obiady (21-23.09. 2022)

Opłata częściowa za udział czynny wynosi: 500 PLN

Opłata obejmuje: udział w sesji plenarnej, plakatowej i sesjach tematycznych, materiały konferencyjne, certyfikat uczestnictwa, przerwy kawowe, obiady (21-23.09. 2022)

Studenci i doktoranci: 350 PLN

Opłata obejmuje: udział w sesji plenarnej, plakatowej i sesjach tematycznych, materiały konferencyjne, certyfikat uczestnictwa, przerwy kawowe, obiady (21-23.09. 2022)

Opłatę uczestnictwa uiszczają również współautorzy referatu, jeżeli chcą otrzymać materiały konferencyjne, certyfikaty oraz uczestniczyć w obiadach i spotkaniu integracyjnym.

W komunikacie II podane zostaną szczegółowe propozycje miejsc noclegowych (do dyspozycji Gości i Uczestników konferencji będzie m.in. gruntownie wyremontowany hotel Centrum Szkoleniowo-Konferencyjnego Uniwersytetu Łódzkiego przy ul. Kopcińskiego 16/18 oraz miejsca noclegowe na Osiedlu Studenckim UŁ przy ul. Lumumby). Rezerwacji noclegów należy dokonywać we własnym zakresie. Organizatorzy nie pośredniczą w rezerwacji miejsc noclegowych.

W razie jakichkolwiek wątpliwości związanych z podanymi w komunikacie informacjami zachęcamy do kontaktu:

Katedra Antropologii

Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŁ

Ul. Banacha 12/16, 90-237 Łódź

tel. (42) 635-44-55

e-mail: pta2022@biol.uni.lodz.pl

Serdecznie zapraszamy do udziału w konferencji.

Z wyrazami szacunku w imieniu Komitetu Organizacyjnego:

Przewodnicząca

Zastępcy Przewodniczącej

Prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska

Dr hab. Aneta Sitek, prof. UŁ

Dr hab. Wiesław Lorkiewicz, prof. UŁ

Dr hab. n. med. Bogusław Antoszewski, prof. UM

Dr Dominik Strapagiel, prof. UŁ